

Voiluodon, Anttilan ja Unajan kylien maisemaosayleiskaava-alueen rakennusinventointi

Olli Joukio 2013

Vipuvoimaa
EU:lta
2007-2013

Euroopan unioni
Euroopan aluekehitysrahasto

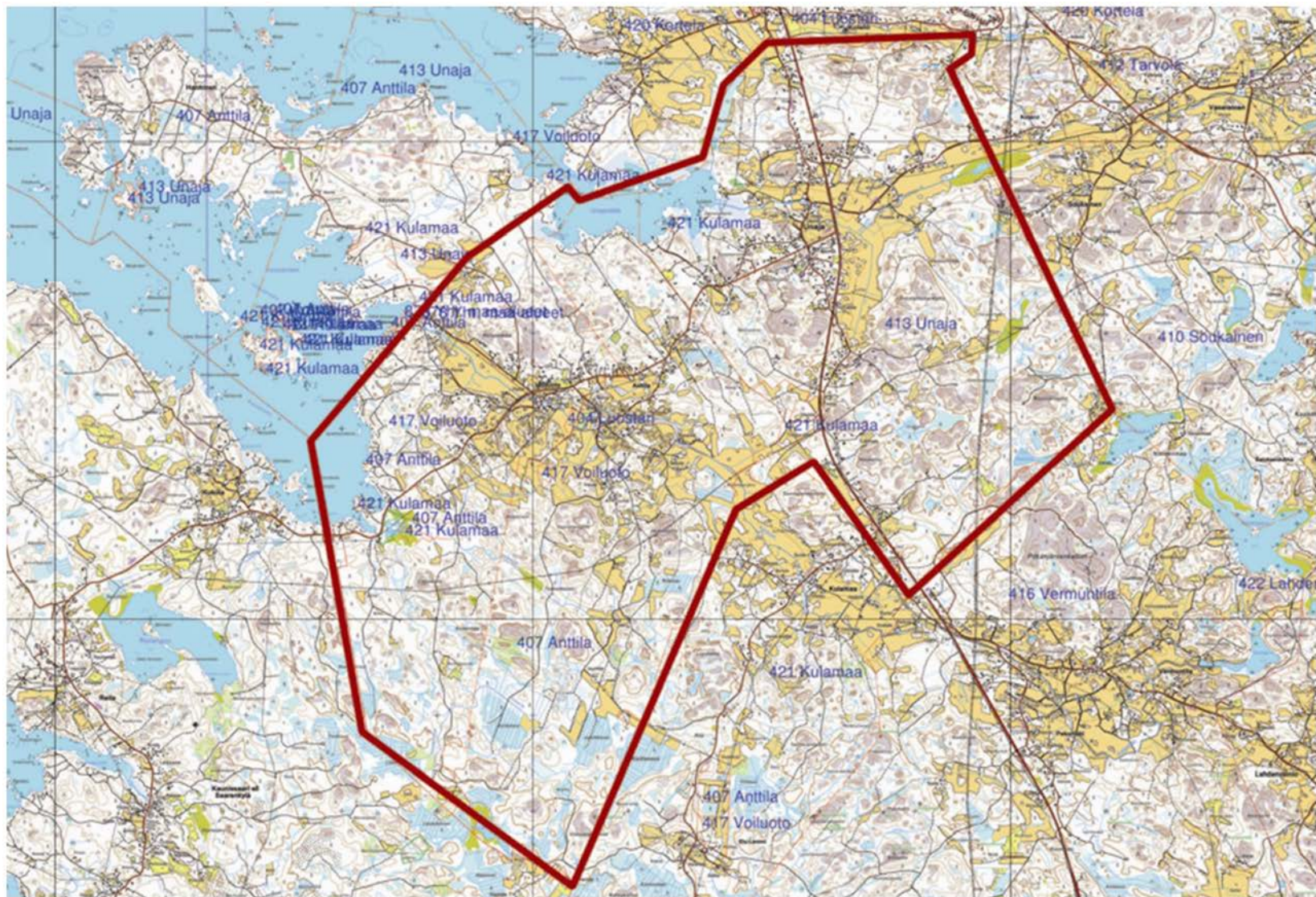
 Rauma

Satakunnan Museo

Sisällys

INVENTOINTITYÖN VAIHEET	4
KOhteiden VALINTAPERUSTEET	5
KOhteiden ARVOTTAMINEN	6
ALUEEN HISTORIA JA RAKENTUMINEN.....	12
UNAJA.....	12
VOILUOTO.....	17
ANTTILA	20
INVENTOINTIALUEEN NYKYTILANNE	23
UNAJA.....	24
VOILUOTO.....	26
ANTTILA	27
Lähteet	29

PIVET: n III: S E E E

INVENTOINTITYÖN VAIHEET

Voiluodon, Anttilan ja Unajan alueella toteutettiin rakennusinventointi vuosina 1986 ja 1988 silloisen maalaiskunnan toimesta. Työn toteutti Minna Heljala. Tämän inventoinnin tiedot vietiin kesän 2012 aikana Satakunnan Museon ylläpitämään Pakki-sovellukseen taustatiedoiksi tälle tutkimukselle.

Varsinainen inventointityö aloitettiin marraskuussa 2012 ja kenttätyöt saatiin valmiiksi helmikuun alussa 2013. Kaikkiaan käytiin läpi noin 90 kohdetta, joista lopulliseen kohdelistaan rajattiin 80. Kylittäin kohteet rajautuivat seuraavasti: Anttila 18, Voiluoto 17 ja Unaja 35. Kohteiden tietojen vieni Satakunnan Museon Pakki-sovellukseen valmistui maaliskuun alkupuolella. Joulukuusta alkaen lumitilanne vaikeutti sekä havainnointityötä että valokuvaamista kentällä. Osa tässä työssä käytetyistä valokuvista on otettu kesällä 2012 alueen kulttuuriympäristöselvityksen yhteydessä. Inventointityöstä on vastannut Satakunnan Museossa HuK, projektitutkija Olli Joukio.

Inventoitavien kiinteistöjen asukkaita informoitiin postitse tulevasta inventoinnista useimmiten varsinaista käyntiä edeltävällä viikolla, viimeistään kolme päivää aikaisemmin. Asukkaita haastateltiin, mikäli he olivat inventointihetkellä paikalla tai ottivat itse yhteyttä. Kenttätyöt toteutettiin virka-aikaan, joten useassa kohteessa asukkaita ei tavattu. Joissakin harvoissa tapauksissa kiinteistöjen asukkaita ei syystä tai toisesta kyetty informoimaan postitse. Näissä tapauksissa kohdekuvat on otettu tieltä käsin ja pihapiireistä otettuja valokuvia ei ole viety Pakki-sovellukseen, vaan ne ovat Satakunnan Museon hallussa. Ainoastaan yhdessä tapauksessa omistaja kieltäytyi inventoinnista. Kyseessä oli kuitenkin kohde, joka ei merkittävien muutosten vuoksi olisi muutenkaan tullut mukaan lopulliseen kohdeluetteluun.

Inventointihetkellä päähuomio kohdistui rakennusten ulkoasuun. Sisätiloja inventoitiin pääpiirteisesti, mikäli asukkaita oli paikalla. Sisätiloja kuvattiin asukkaiden luvalla siinä tapauksessa, mikäli rakennuksessa oli tallella esimerkiksi alkuperäisiä tai iäkkäitä pintoja, ovia ja kiinteää kalustusta. Joidenkin kohteiden yhteydessä omistajat antoivat vanhoja valokuvia sekä rakennuksia koskevia rakennuspiirustuksia kopioitavaksi tai kuvattavaksi. Alkuperäisiä rakennuspiirustuksia ei ollut juu-

rikaan saatavilla, koska Suomen kunnista suurimmalla osalla rakennuslupakäytäntö ja siten myös arkisto ajoittuu vasta toisen maailmansodan jälkeiseen aikaan.

KOHTEIDEN VALINTAPERUSTEET

Vuosina 1986 ja 1988 alueella toteutettu inventointi oli kohteiden valinnan osalta kattava, mutta silloisen tutkimuksen tuloksia ei voida enää pitää kaavoitustyötä ajatellen ajantasaisena. Nyt valmistunutta inventointia voidaan pitää osittain tämän vanhan inventoinnin päivityksenä. Selvitykseen otettiin mukaan pääasiassa sellaiset kiinteistöt, joiden päärakennus tai sellaiseksi katsottava oli valmistunut ennen vuotta 1945. Kaikki aikamääreeseen sopivat 1980-luvulla mukana olleet kiinteistöt tarkistettiin kentällä. Joissain tapauksissa rakennuksissa oli toteutettu viimeisen 25 vuoden aikana mittavia muutoksia, joten ne jätettiin tutkimuksen ulkopuolelle tai rajattiin pois lopullisesta kohdeluettelosta. Joitakin 1980-luvulla mukana olleita kohteita oli myös kokonaan hävinnyt. Joitakin sellaisia kohteita, jotka olivat syystä tai toisesta jääneet vanhan selvityksen ulkopuolelle, otettiin puolestaan mukaan tähän tutkimukseen.

Kohteiden lopullisen valinnan pääkriteerinä oli hyvä säilyneisyys, ts. alkuperäinen rakennusajankohta oli havaittavissa tai muutokset olivat iäkkäitä ja kerroksellisuus oli näkyvissä. Kaikkia ennen vuotta 1945 valmistuneita kohteita ei kuitenkaan inventoitu, vaan mikäli kohteen rakennuksia oli merkittävästi uusittu, lisärakennettu tai muuten runsaasti muuteltu, eikä niillä katsottu olevan erityistä rakennushistoriallista tai maisemallista merkitystä, jätettiin ne yleensä inventoinnin ulkopuolelle. Poikkeuksena inventointialueella ovat sellaiset kohteet, jotka ovat esimerkiksi osana arvokasta aluekokonaisuutta.

Ajallisena rajauksena ennen vuotta 1945 rakennetut rakennukset on pyritty inventoimaan. Tätä uudempaa rakennuskantaa ei ole inventoitu kuin niissä tapauksissa, jossa rakennus on osana piha-piiriä.

Kaikkien rakennusten kohdalla kriteerinä pidettiin kohtuullisen alkuperäistä asua. Mikäli muutoksia oli paljon, kohde jätettiin inventoinnin ulkopuolelle. Vanhimman rakennuskannan kohdalla va-

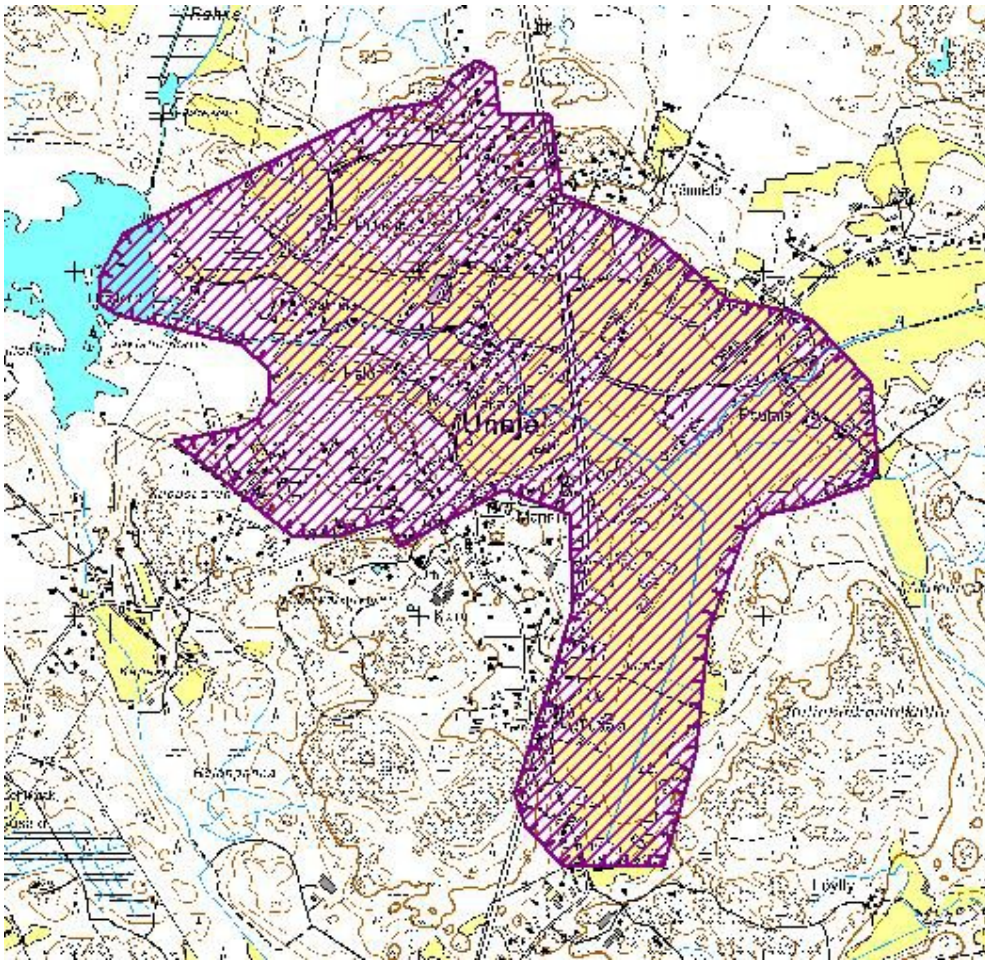
lintakriteerit olivat kuitenkin väljemmät ja maisemallinen sekä mahdollisesti historiallinen merkitys vaikutti valintaan.

KOHTEIDEN ARVOTTAMINEN

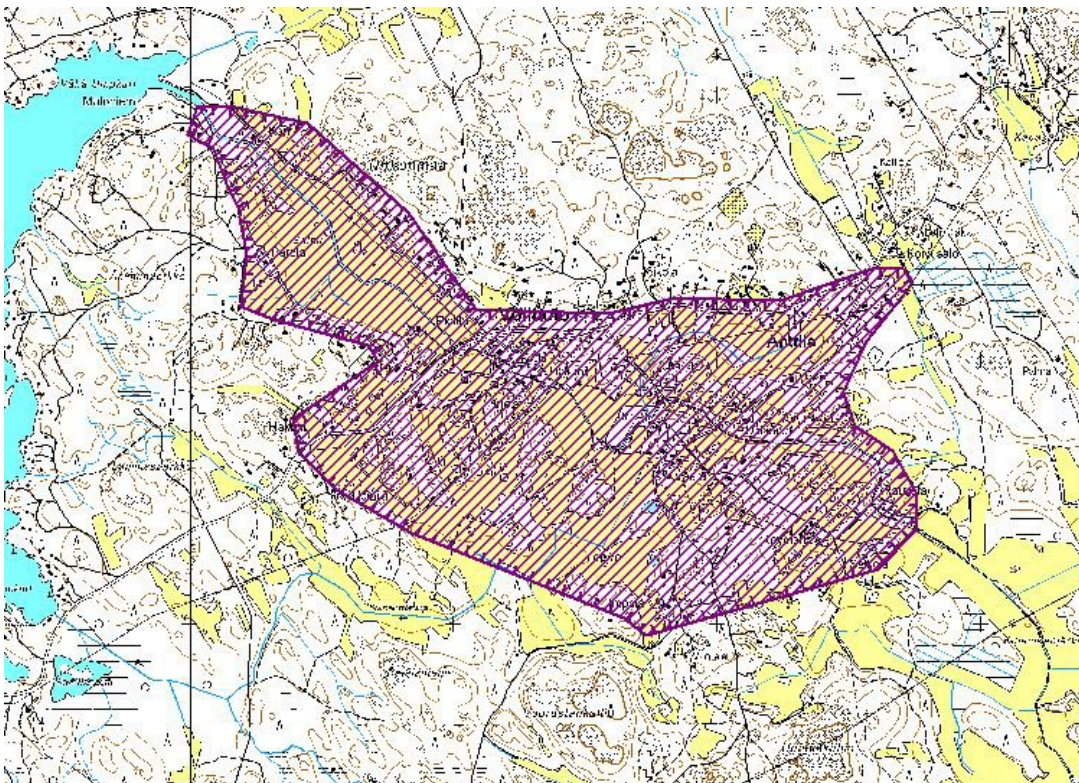
Suomessa rakennettu kulttuuriympäristö jaetaan yleensä kolmeen arvoluokkaan:

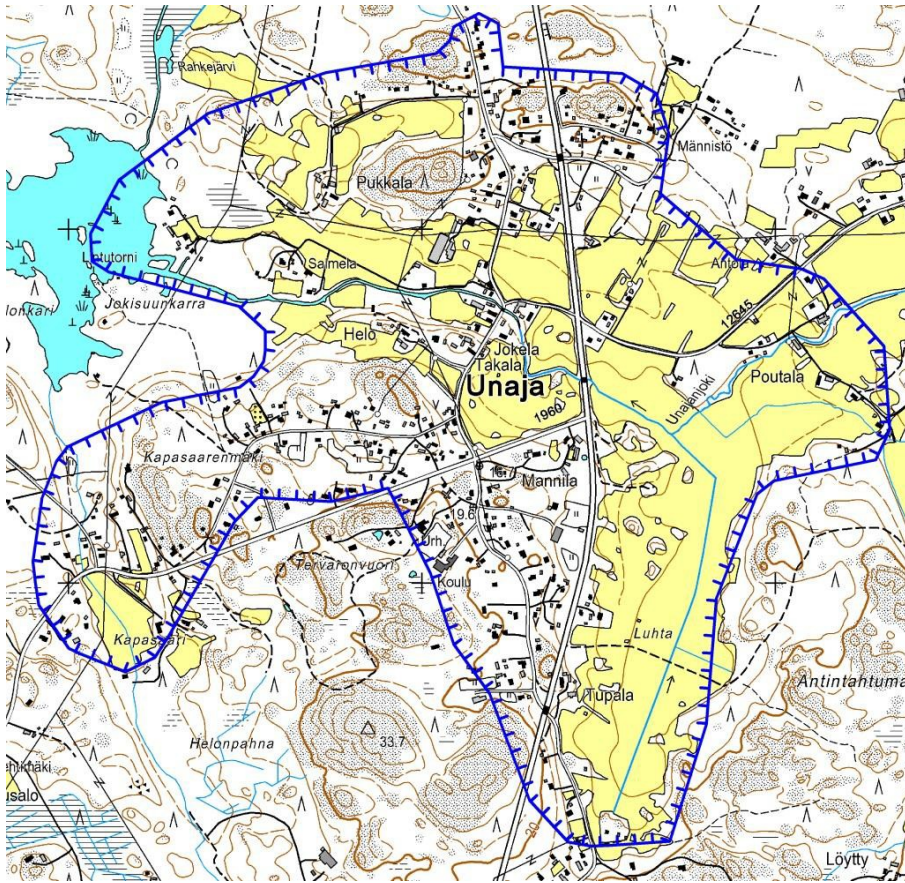
1. Valtakunnallisesti arvokas
2. Maakunnallisesti arvokas
3. Paikallisesti arvokas

Maankäyttö- ja rakennuslakiin liittyvät valtioneuvoston vahvistamat valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet, ks. <http://www.nba.fi/fi/vat>. Rakennetun kulttuuriympäristön (RKY) osalta Museovirasto on laatinut inventoinnin valtakunnallisesti arvokkaista kohteista ja alueista, ks. <http://www.rky.fi>. Se on valtioneuvoston päätöksellä 22.12.2009 otettu maankäyttö- ja rakennuslakiin perustuvien valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden tarkoittamaksi inventoinniksi rakennetun kulttuuriympäristön osalta 1.1.2010 alkaen. Valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita koskeva valtioneuvoston päätös on tullut voimaan 30.11.2000 ja sen tarkistus 1.3.2009. Valtakunnalliseen inventointiin valitut kohteet antavat alueellisesti, ajallisesti ja kohdetyypeittäin monipuolisen kokonaiskuvan maamme rakennetun ympäristön historiasta ja kehityksestä. Vuoden 2012 aikana Rauman alueella toteutettiin yleiskaava-alueen kulttuuriympäristöselvitys, minkä yhteydessä myös Voiluoto-Anttilan sekä Unajan valtakunnallisesti merkittävien kulttuuriympäristöjen aluerajausta tarkastettiin kuntakaavoitusta varten. Maakunnallisesti merkittävät aluerajaukset ovat aikanaan tarkastettu maastossa.

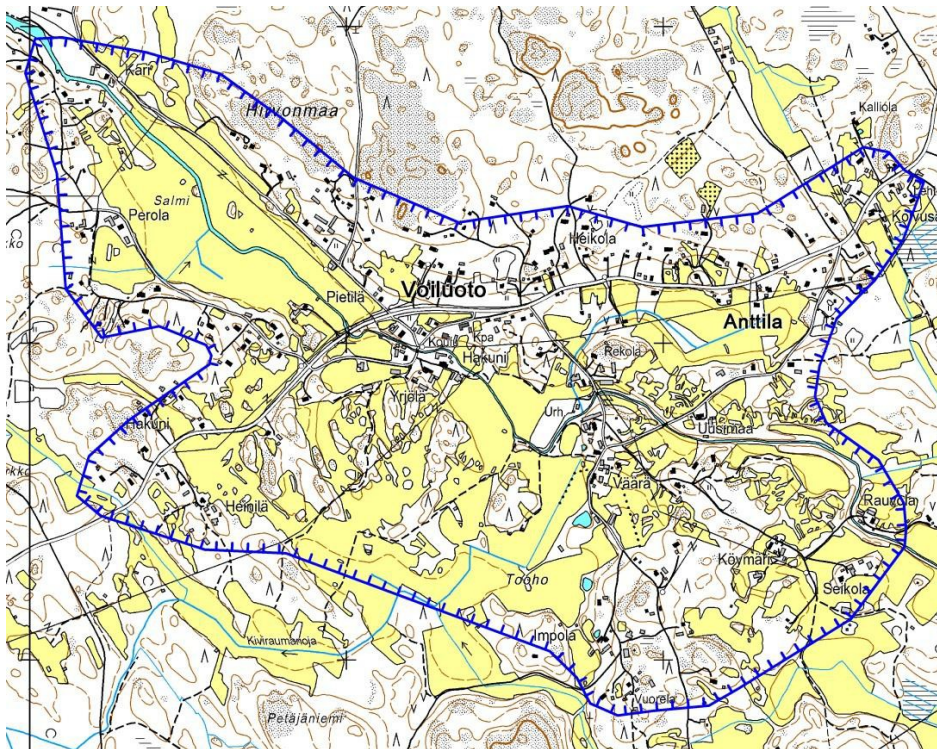

Unajan (yläkuva) ja Voiluoto-Anttilan (alakuva) valtakunnallisesti arvokkaan kulttuuriympäristön rajaus.

Unajan (yläkuva) ja Voiluoto-Anttilan (alakuva) maakunnallisesti merkittävän arvoalueen rajaus.

Voiluodon, Anttilan ja Unajan rakennusinventointikohteet luokiteltiin kaavoitusta varten kenttätöiden päätyttyä maaliskuussa 2013. Luokitteluun osallistuivat inventointityön tehnyt projektitutkija Olli Joukio sekä Satakunnan Museon rakennustutkija Liisa Nummelin. Luokittelussa on käytetty Satakunnan Museon soveltamaa mallia. Kohteet on jaettu A-, B- ja C-luokkiin pääasiassa niiden rakennushistoriallisten, historiallisten ja maisemallisten arvojen sekä säilyneisyyden perusteella. Kohdeluokista seuraavat myös suojelusuositukset.

Rakennushistorialliset arvot liittyvät kohteen rakentumisen historiaan (suunnitteluun, muutostöihin) sekä osaltaan myös kohteen arkkitehtuuriin. Historialliset arvot kertovat siitä, miten kohde tuo esille alueensa historiaa. Historialliset arvot ovat määritelty tarkemmin kohteittain ja voivat liittyä muun muassa elinkeino- ja sivistyshistoriaan. Maisemalliset arvot liittyvät kohteen sijoittamiseen ympäristöönsä.

Arvotuksen ohella kohteet on luokiteltu kolmeen luokkaan, joihin liittyvät suluissa mainitut suositukset:

A: Suojeltava kohde (kohdemerkintä)

B: Lievemmin suojeltava kohde (aluemerkintä)

C: Kohde voidaan jättää suojelun ulkopuolelle

Pakki-sovelluksen Arviointi-kohdassa todetaan kunkin kohteen suojelutavoitteet, arvot sekä arvoluokitus. Kaavallinen suojelu ja siihen liittyvä intressivertailu jää varsinaiseen kaavoitustyöhön ja päätöksentekoon. Silti on huomattava, että vaikkakin C-luokituksen kohdalla todetaan, että kohde voidaan jättää suojelun ulkopuolelle, ei luokitus silti tarkoita, että kohde olisi kulttuurihistoriallisesti arvoton. Kohde voi silti olla maisemallisesti tai muuten kulttuurihistoriallisesti tärkeä, mutta ei niin merkittävässä määrin, että kaavallinen suojelu olisi perusteltua. Tässä tutkimuksessa C-arvoluokkaan arvotettiin kaikkiaan 13 kohdetta.

Kohteiden luokittelun tarkoitus on toisaalta jäsentää inventointikohteiden keskinäisiä suhteita ja toisaalta ilmentää niiden merkitystä inventointialueen sisällä. A-kohteet suositellaan suojeltaviksi

kohdemerkinnöin (kohteen suojeltavat rakennukset mainittu erikseen) ja B-kohteet aluemerkinöin. Suuressa osassa A-kohteita on hyvin säilyneitä ja maisemallisesti merkittäviä pihapiirejä, jotka suositellaan lisäksi huomioitaviksi aluemerkinällä.

A-kohteita, jotka suositellaan suojeltavaksi kohdemerkinnällä sekä pihapiirien osalta aluemer-

kinnällä:

Hallio (Voiluoto) 417-3-59 (Pihapiirin iäkäs rakennuskanta)
Impola (Anttila) 407-4-89 (Pihapiirin iäkäs rakennuskanta)
Juho-Hakuni (Voiluoto) 417-1-72 (Pihapiirin iäkäs rakennuskanta)
Kallioranta (Unaja) 413-5-61 (Pihapiirin iäkäs rakennuskanta)
Kansakoulu (Voiluoto) 417-4-20 (Koulurakennus sekä ulkorakennus)
Katajaranta (Unaja) 413-8-1 (Asuinrakennus sekä kanalarakennus)
Keskivainio (Unaja) 413-4-16 (Asuinrakennus ja ulkorakennus)
Kivikontu (Anttila) 407-6-0 (Asuinrakennus)
Kivistö (Unaja) 413-3-2 (Asuinrakennus ja saunarakennus)
Koivukuja (Unaja) 413-5-114 (Asuinrakennus)
Kollanen (Anttila) 407-3-121 (Päärakennus)
Köymäri (Anttila) 407-1-20 (Pihapiirin rakennuskanta)
Lehtimäki (1)(Anttila) 407-2-114 (Pihapiirin iäkäs rakennuskanta)
Lehtimäki (2) (Anttila) 407-4-20 (Asuinrakennus ja ulkorakennus)
Lähtelä (Unaja) 413-6-10 (Asuinrakennus)
Mannila (Unaja) 413-8-19 (Pihapiirin iäkäs rakennuskanta)
Nummela (Unaja) 413-5-16 (Pihapiirin iäkäs rakennuskanta)
Päivölä (Unaja) 413-5-450 (Pihapiirin rakennuskanta)
Rantala (Unaja) 413-5-366 (Pihapiirin rakennuskanta)
Rantamaa (Unaja) 413-6-9 (Asuinrakennus sekä vanha ulkorakennus)
Rauhala (Voiluoto) 417-4-26 (Koulurakennus sekä ulkorakennus)
Rauvola (Anttila) 407-1-33 (Pihapiirin iäkäs rakennuskanta)
Ruohola (Anttila) 407-3-112 (Pihapiirin iäkäs rakennuskanta)
Salmisto (Voiluoto) 417-2-91 (Asuinrakennus ja ulkorakennus)
Säästömäki (Unaja) 413-5-106 (Asuinrakennus)

Takala (Unaja) 413-5-438 (Pihapiirin iäkäs rakennuskanta)
Talo-Tupala (Tupala) (Unaja) 413-5-458 (Pihapiirin iäkäs rakennuskanta)
Tarkki (Voiluoto) 417-4-29 (Asuinrakennus)
Tievainio (Unaja) 413-4-100 (Asuinrakennus ja saunarakennus)
Uusikartano (Unaja) 413-16-4 (Pihapiirin iäkäs rakennuskanta)
Väliketö (Unaja) 413-5-77 (Asuinrakennus ja ulkorakennus)
Yrjölä (Voiluoto) 417-6-22 (Pihapiirin iäkäs rakennuskanta)

B-kohteita, jotka suositellaan suojeltavaksi aluemerkinällä

Hakola (Unaja) 413-5-19	Mäki (Voiluoto) 417-2-2
Helo (Unaja) 413-6-126	Mökkilä (Unaja) 413-5-59
Järvenpää (Unaja) 413-4-56	Nuorisoseuratalo (Unaja) 413-5-31
Kaihola (Unaja) 413-5-69	Pajunen (Voiluoto) 417-3-62
Kalliola (Voiluoto) 417-1-6	Palmula (Unaja) 413-1-6
Kallionkuve (Unaja) 413-6-108	Peltomaa (Unaja) 413-5-62
Kanerva (Unaja) 413-5-51	Pukkala (Unaja) 413-3-33
Kaunela (Anttila) 407-3-9	Rannikko (Unaja) 413-6-118
Kivelä (Anttila) 407-2-19	Rekola (Anttila) 407-4-91
Kivipelto (Anttila) 407-1-19	Repomäki (Unaja) 413-5-405
Koivuvaita (Anttila) 407-3-41	Reunala (Voiluoto) 417-3-10
Kulmala (Unaja) 413-5-28	Riihikarsina (Unaja) 413-5-67
Kuusela (Anttila) 407-4-17	Saarela (Unaja) 413-6-17
Kuusela (Voiluoto) 417-2-41	Satomäki (Unaja) 413-5-9
Löytty (Unaja) 413-1-62	Seikola (Anttila) 407-1-26
Mutkala (Unaja) 413-5-175	Tiensivu ja Tiensivu I (Voiluoto) 417-5-11
	Unajan koulu (Unaja) 413-5-476
	Uusimaa (Anttila) 407-3-128
	Väärä (Anttila) 407-2-93

ALUEEN HISTORIA JA RAKENTUMINEN

UNAJA

Unajan kylä kuuluu Rauman alueen vanhimpiin ja alueelle syntyi pysyvää asutusta tiettävästi jo 1200-luvulla.¹ Unaja mainittiin vuonna 1413 muodossa *Unio*² ja kylää on myös joissain yhteyksissä pidetty Rauman kaupungin edeltäjänä. Raumaa onkin nimitetty joissain lähteissä samalla nimellä. 1540-luvulla Rauman porvarit omistivat puolet Unajan kylästä. Kylässä tiedetään olleen 1560-luvulla jopa 15 taloa. Kylätontti sijaitsi tuolloin vielä Unajanlahden rannalla. Nykyisen kivisillan läheisyydessä oli myös kauppasatama.³

Kylän läpi kulki historiallinen Turun ja Porin välinen rantatie, jota pidettiin kunnossa pitäjittäin yhteisvoimin jo keskiajalla. Tie toimi 1600-luvulta alkaen myös postitienä. Nykyinen Helon tila liittyy historialliseen postitiehen siten, että vuonna 1650 Mikko Helon tiedetään toimineen postinkuljettajana Unajassa. Joitakin vuosia myöhemmin postitalona toimi Jokelan talo.⁴ Unajaan perustettiin myös kestikievari 1600-luvun loppupuolella, jollainen toimi kylässä ainakin vielä 1800-luvulla.⁵ Esimerkiksi Helon talon tiedetään toimineen kestikievarina 1800-luvun alkupuolella.

Isojaon alkaessa Unaja kuului suureen jakokuntaan, johon kuuluivat Unajan lisäksi myös Voi-luodon, Anttilan sekä Kulamaan kylät. Vuonna 1781 Anders Ringbom ryhtyi kartoittamaan aluetta isojakoa varten. Aikaisemmin unajalaiset olivat käräjäineet voimakkaasti sekä keskenään että eräitä anttilalaisia ja kulamaalaisia vastaan. 1810-luvun alussa valmiiksi saatu isojako ilmeisesti ratkaisi kiistat, koska maaherralta ei saatu anottua mittaus- ja jakotoimitusta.⁶

¹ Papunen 1959, 47, 52.

² Papunen 1959, 74.

³ www.rky.fi

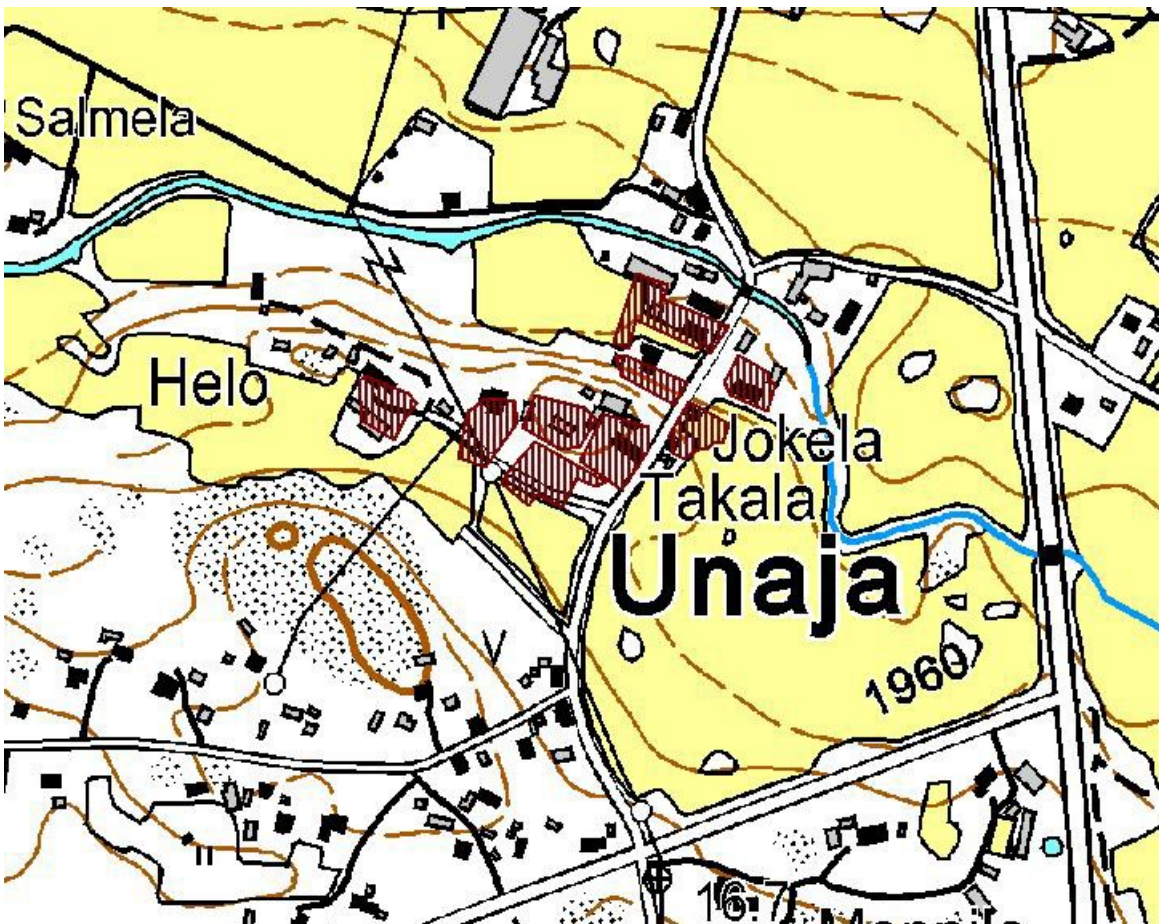
⁴ Lähteenmäki 2009, 23.

⁵ Korpi 2009, 104.

⁶ Papunen 1972, 129–130.

Unajan isojakokartta vuodelta 1812. Alakuvassa isojaon aikainen kylätontti asemoituna nykykarttaan.

Ilmeisesti samalla paikalla alun alkaenkin sijainneen kylätontin muotoutumiseen nykyasuunsa vaikutti jo isojakoa edeltävällä ajalla 1700-luvun puolivälissä tapahtunut Takalan kantatilan jako neljään yhtä suureen osaan. Takalan lisäksi tuolloin syntyivät nykyinen kylätontin ulkopuolella sijaitseva Tupala, Alanen (Uusikartano) ja Rantala (Ylinen). Uusia tiloja kutsuttiin aikanaan Uusikartanoksi. Myöhemmin nimi vakiintui Alasen käyttöön. Tilat jäivät Tupalaa lukuun ottamatta varsinaiselle kylätontille. Tupala syntyi tuolloin nykyiselle paikalleen Valtatie 8:n varteen. Isojaon alkaessa Unajan talot olivat edellisten lisäksi Helo, Jokela, Kodiksanntila ja Nuuttila. Isojaon yhteydessä perustettiin lisäksi Lamminmaan eli Lammin uudistila nykyisen Kulamaan alueelle.⁷

Unajan kylätontti sijaitsi vuonna 1812 valmistuneen isojakokartan mukaan nykyisen Unajantien länsipuolella nykyisen Viihdepuistontien ja Unajanjoen väliin jäävällä alueella Helon, Jokelan ja Takalan talojen paikalla. Kylätontti on edelleen havaittavissa. Helon talo sijaitsi jo vuonna 1816 hieman lännempänä ja erillään muista taloista. Myös Tupalan tila sijaitsi kauempana kylätontin kaakkoispuolella. Koska kylä sijaitsi meren rannan läheisyydessä, levittäytyivät pelto- ja niittyalueet kylän ympärille siten, että melko suuri osa viljelyalueista sijaitsi nykyisen valtatie 8:n itäpuolella. 1870-luvulla Takalan ja Rantalalan pihapiirien välissä sijainnut Alanen (Uusikartano) siirrettiin nykyiselle paikalleen kylätontin itälaidalle Vasaraisiin johtavan tien varrelle.

Tielinjaukset sekä kylätontti olivat säilyneet pääosin entisellään vuodelta 1903 olevan venäläisen topografikartan mukaan. Kylätontti erottuu selkeästi kylän keskellä, mutta pienimuotoista asutusta oli levinnyt enemmän nauhamaisesti teiden varsille. Rinteeseen nykyisten Kapasaarentien ja Pyhärannantien väliin sekä läheisyyteen oli syntynyt 1800-luvun aikana pienimuotoista mäkitupa- ja käsityöläisasutusta ja rakennuskannasta päätellen tilanne jatkui myös 1900-luvun alkupuolella. Vuoden 1903 kartan mukaan kylässä oli vähintään seitsemän tuulimyllyä. Näistä kolme sijaitsi aivan kylätontin vieressä Unajantien itä- ja länsipuolella.

1900-luvun alussa Unajan kylätontille alkoi syntyä liiketoimintaa nahkurinverstaan, osuuskaupan ja -kassan sekä leipomon muodossa. Kylän ensimmäinen osuuskauppa perustettiin nykyiseen Mutkalan taloon ja se toimi siinä vuosina 1908–1917. Osuuskauppa siirtyi alun perin leipurin tonttina toimineelle Riihikarsinan tontille.

⁷ Papunen 1972, 130–131.

Unaja vuoden 1903 venäläisessä topografikartassa.

Unajan kaksiaukkoinen kivililta sekä "F.Rauvoliinin leipuriliike" vuonna 1924. Taustalla Vasarasiin johtavan tien risteys sekä Uusikartanon rakennuksia. Leipuriliikkeen rakennukset ovat sittemmin hävinneet. Alakuvassa näkymä Unajantieltä kylätontille vuonna 1924. Valokuvat Satakunnan Museo.

Osuuskassan lisäksi ensimmäinen varsinainen pankki perustettiin aiemmin kouluna toimineelle ja sittemmin Säästömäeksi nimetylle tontille. Unajan keskustan liiketoiminta loppui 1980–90-lukujen vaihteeseen tultaessa. Nykypäivään myös liiketoiminnan toiminnalliset jäljet ovat hävinneet rakennusten julkisivumuutosten yhteydessä.

Unajan rakennustoiminta kiihtyi 1900-luvun alkupuolella, jolloin tiloista lohkottiin maita asuintontteiksi. Tästä kertoo edelleen alueen melko runsas ja hyvin säilynyt 1920–30-lukujen rakennuskanta. 1900-luvun alkupuolella rakentaminen ei muodostanut alueellisia kokonaisuuksia, vaan keskittyi pääosin nauhamaisesti teiden, pääosin Unajantien, varsille. Sodan jälkeen syntyi peltoaukeille, varsinkin nykyisen Valtatie 8:n itäpuolelle jälleenrakennuskauden asuintontteja. Myös Löytyntien varren ympäristö on rakentunut pääosin sodan jälkeen.

VOILUOTO

Merenlahden pohjukassa Kaljasjoen varrelle syntynyt Voiluodon kylä on asutettu keskiajalla 1300–1400-lukujen aikana.⁸ 1560-luvulla Voiluodon kylä käsitti kahdeksan taloa. Maankohoamisen seurauksena kylä on jäänyt kauemmaksi rantaviivasta. Voiluodon ja viereisen Anttilan kylien isojako aloitettiin samaan aikaan vuonna 1781 ja sitä täydennettiin vuonna 1816.⁹ Vuoden 1816 kartan mukaan Voiluodon kylä käsitti tuolloin 7 taloa. Lisäksi neljä Unajan kylän taloa katsottiin kuuluvan Voiluotoon. Voiluodossa oli maakirjan mukaan Heikki Hakunin sekä Matti Hakunin talot, Perola, Hallio, Mäkelä, Kari sekä Yrjälä. Näistä Mäkelä esiintyi myös Anttilan kylän yhteydessä, joten rajat olivat pahasti sekaisin.¹⁰

Kylätontti sijoittui Voiluodon kylätien sekä Vainilantien varrelle. Viljelyalueet sijaitsivat kylän ympärillä ja sijoituivat nykyisen Pyhärannantien pohjois- ja eteläpuolille. Viljelykset jatkuivat tien pohjoispuolella nykyisen Umpkarintien varrella ja ulottuivat miltei rantaviivaan saakka. Umpkarintien ja Perolantien välisellä viljelyaukealla oli vielä isojaon aikana Salmijärvi, joka sittemmin kuivat-

⁸ Papunen 1959, 65.

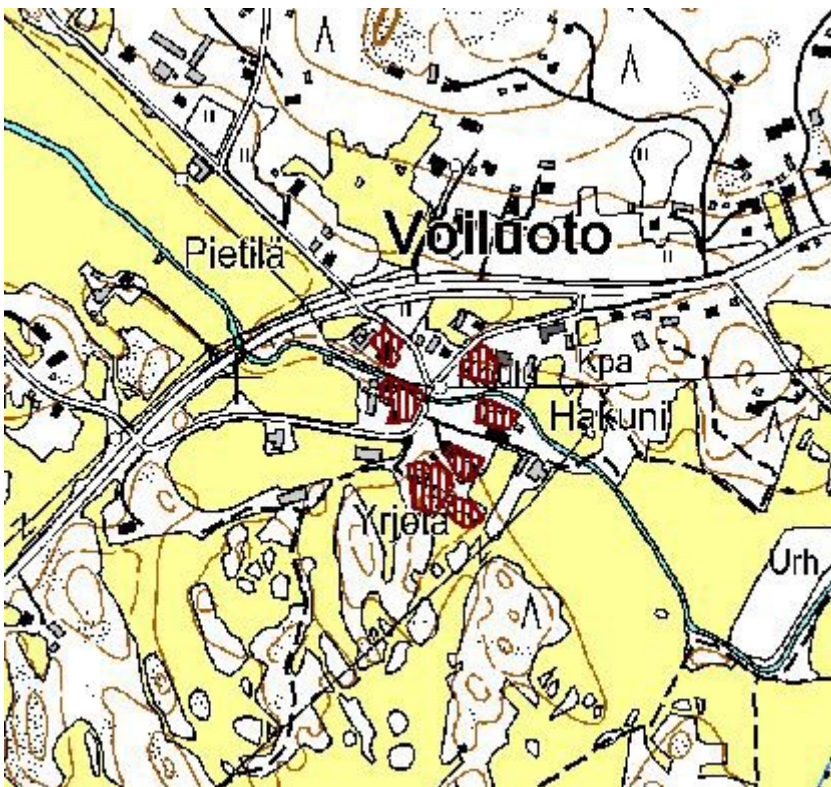
⁹ Papunen 1972, 131.

¹⁰ Papunen 1972, 131.

tiin vuonna 1835. Samalla kuivattiin myös Voiluodon alueella sijainnut pienempi Marjajärvi. Salmijärven ympäristö oli niittyalueena isojaon aikana.¹¹

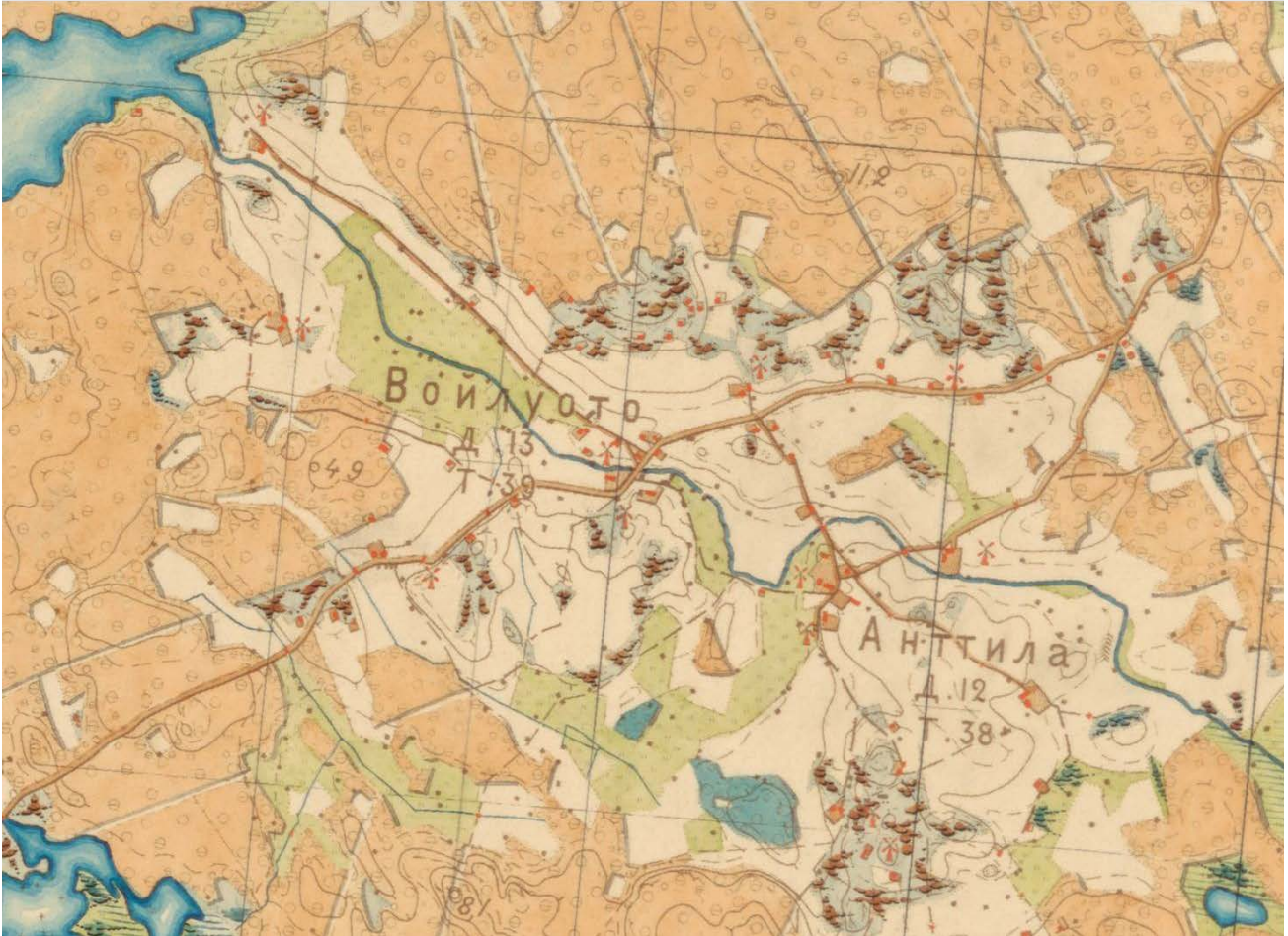

Voiluodon isojaon täydennyskartta vuodelta 1816. Alakuvassa vuoden 1816 kylätontti asemituna nykykarttaan.

¹¹ Papunen 1972, 131–132.

Voiluodon kylätontti on sijainnut samalla paikalla viimeistään 1700-luvulta. Voiluodon kylätien varrelle valmistui 1910-luvulla Voiluodon alakansakoulu sekä 1920-luvulla yläkansakoulu, joissa kävivät myös Anttilan kylän lapset.

Voiluodon ja Anttilan kylät vuoden 1903 venäläisessä topografikartassa. Kylätonttien ulkopuolella oleva rakennuskanta on vielä erittäin harvaa. Voiluodon kylätontin ympäristöön on merkitty kaksi tuulimyllyä.

Rakennuskanta alkoi hiljalleen kasvaa 1900-luvun alkupuolella sijoittuen pääosin Pyhärannalle johtavan tien varteen sekä Voiluodon kylätien varrelle. Varsinainen kylän keskus syntyi nykyisen Voiluodon kylätien ja Pyhärannantien risteuksen ympäristöön, johon perustettiin kaksi kauppaa. Voiluodon kaupan toiminta loppui lähivuosikymmenten aikana. Jälleenrakennuskaudella kylätontin lähistölle Pyhärannalle johtavan tien varteen syntyi joitakin asuintiloja.

Voiluodon kylän keskustaa vuonna 1924. Rakennuskanta on alkanut kasvamaan kylätontin ympäristössä. Kookas rakennus on yläkansakoulu, jonka oikealla puolella oleva pieni asunto on Tarkin talo. Koulun takana näkyy kylätontin rakennuksia. Vasemmalla oleva rakennus on Voiluodon kyläkaupan alkuperäinen osa. Valokuva Satakunnan Museo.

ANTTILA

Anttilan isojako saatiin valmiiksi vuonna 1813 ja kylässä oli tuolloin seitsemän taloa. 1750-luvulla kylässä oli ollut ainoastaan neljä taloa: Kollanen, Ujula, Hattula sekä Kömäri (Köymäri). Kollanen jaettiin kahteen osaan ja toisesta puolikkaasta tuli Uusitalo. Ujula jaettiin 1770-luvulla Ujulaksi ja Impolaksi. Hattula jaettiin puolestaan 1780-luvulla ja toinen puolikas nimettiin Nordströmiksi. Kömäri säilyi jakamattomana ja siten kylän suurimpana talona. Tilojen halkomiset ja verolukujen muutokset toteutettiin isojakotoimituksen yhteydessä. Ujulalle ja Impolalle erotettiin noin 18 tynnyrinalan laajuisen Myllyjärven vesijättömaa, jonka talot olivat yhdessä osittain muokanneet pellosi, osittain niityksi.¹²

Ryhmäkylämallinen kylätontti sijaitsi Anttilantien, Anttilan kylätien sekä Köymärinkulman risteyksessä. Paikalla sijaitsee nykyään muun muassa Väärän tila, Kollasen kantatila sekä Kaunelan tontti, jossa sijaitsi aikanaan Kollaselle kuulunut torppa. Uusitalon (Uusimaa) tila lohkottiin Kollasesta ja se sijaitsi aikanaan nykyisen Gustafssonin rakennuksia vastapäätä. Sittemmin Uusitalo on siirretty

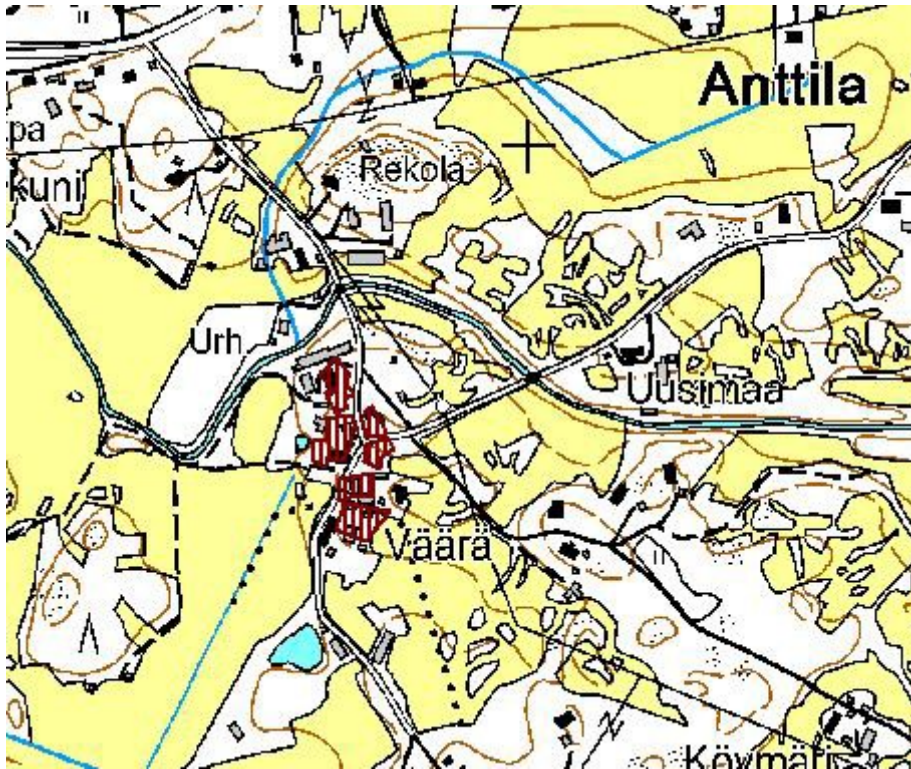
¹² Papunen 1972, 132.

kylätontista itään. Köymärin talo oli isojaon aikana Anttilan suurin talo. Se sijaitsi isojaon aikana kylätontilla Kollasen talon eteläpuolella, mutta on sittemmin siirretty kauemmas kaakkoon. Kylätontilla Kollasen rakennusten vieressä sijaitsivat aikanaan myös Ujulasta lohkotun Impolan rakennukset. 1800-luvun puolivälin aikoihin Impolan talon paikka siirtyi nykyiselle paikalleen kylätontista etelään.¹³ Hattulan kantatilan myöhemmistä vaiheista ei ole tietoa.

Anttilan isojaon täydennyskartta vuodelta 1816. Kartassa näkyy vuonna 1835 kuivattu Myllyjärvi.

¹³ Rauman maalaiskunta. Rakennuskulttuuriselvitys II. Anttila, Voiluoto, Vermuntila ja Sorkka. Rauman mlk kaavoitus- ja mittauslaitos 1988.

Vuoden 1816 kylätontti asemoituna nykykarttaan.

Voiluodon ja Anttilan kylät vuoden 1903 venäläisessä topografikartassa. Anttilan kylän asutus sijoittui tiheimmin kylätontin ympäristöön. Kylätontin etelä- ja kaakkoispuolella puolestaan itäpuolella joen rannassa. Jonkin verran asutusta sijoittuu myös Pyhärannalle johtavan tien varteen, mutta varsinaisen kylätien itäosa näyttää olevan edelleen rakentamaton.

INVENTOINTIALUEEN NYKYTILANNE

Voiluodon ja Anttilan sekä Unajan kylät kuuluvat nykyään valtakunnallisesti merkittäviin kulttuuriympäristöihin. Yhteen kasvaneet Voiluoto ja Anttila muodostavat oman arvoaluekokonaisuuden. Unaja muodostaa oman erittäin merkittävän arvoalueensa Valtatie 8:n molemmin puolin.

Kylien kylätontit ovat sijainneet samalla paikalla jo satojen vuosien ajan. Historialliset kylätontit muodostavat edelleen varsinaiset kyläkeskustat, joissa on tallella myös vanhoja kantatiloja. Voiluoto ja Anttila voidaan nähdä kuitenkin nykyään melko yhtenäisenä kyläalueena, vaikka vanhat kylätontit erottuvatkin edelleen selkeästi. Unajassa kyläkeskusta on kasvanut 1900-luvun aikana myös nykyisen Pyhärannantien eteläpuolelle Unajantien varteen. Vaikka monet vanhoista tiloista ovatkin luopuneet vakituisesta maanviljelyksestä, ovat ympäröivät pellot kuitenkin edelleen viljeltyjä. Nykyiset peltoaukeat olivat pelto- ja niittyalueina jo 1700–1800-lukujen taitteessa, joten maisema on säilyttänyt myös hyvin perinteisen luonteensa. Tielinjat ovat säilyneet pääosin 1800-luvulta, kylätonttien ympäristössä kauemminkin. Unajan kylää pohjois-etelä-suunnassa halkova Unajantie sekä Löytyntie ovat osa historiallisesti merkittävää Pohjanlahden rantatietä. Tielinjausten hyvään säilymiseen on vaikuttanut suurelta osin aikanaan toteutettu Pyhärannantien oikaisu. Tämä on edesauttanut vanhojen pääväylinä toimineiden kyläraittien, kuten Kapasaarentie, Voiluodon kylätie sekä Anttilan kylätie, säilymistä.

Alueen vanhempi rakennuskanta on melko hyvin säilynyttä. Nykyisistä ulkoasuista päätellen muutos- ja korjausrakentaminen on ollut voimakasta 1980–90-lukujen taitteesta lähtien. Rakennusten muutokset ovat jatkuneet nykypäivään ja valitettavana piirteenä on havaittavissa julkisivujen eräänlaista ylikorjaamista. Rakennuksissa on saatettu kerralla uusia ikkunoiden lisäksi myös rakennuksen vuoraus sekä vesikate, eli toisin sanoen koko rakennuksen ulkoasu. Muutokset ovat jo nyt vaikuttaneet valtakunnallisesti merkittävien kylämiljöiden luonteeseen.

Tulevaisuudessa uhaksi voidaan mainita myös uudisrakentaminen näkyvälle paikalle valtakunnallisesti merkittävillä kulttuuriympäristöissä. Toistaiseksi uudisrakentaminen historiallisille viljelyaukeille sekä kyläraittien varrelle on ollut kuitenkin melko maltillista.

Kylien alueella ei ollut havaittavissa merkittävämpää autioitumista, mikä saattaa selittyä kaupungin läheisyydellä. Kaupungin läheisyys on toisaalta vaikuttanut palveluiden vähenemiseen, mutta samaan aikaan myös kyläkeskusten perinteisen ilmeen säilymiseen.

UNAJA

Varsinaisen historiallisen kyläkeskuksen muodostavat edelleen Unajantien varrella sijaitsevat Takalan, Uusikartanon sekä Rantalan parhaiten säilyneet vanhat tilat. Näistä varsinkin Takala ja Rantala ovat erittäin merkittäviä rakennusryhmiä koko inventointialuetta ajatellen. Myös valtatie itäpuolella aivan tien varressa oleva Tupalan rakennusryhmä (pihapiiri nykyään Talo-Tupala) on erittäin merkittävä. Vanhoista tiloista Jokelan, Nuuttilan ja Kodiksanntilan iäkkäät rakennukset ovat hävinneet tai merkittävästi muutettu. Osa vanhemmista kylätontin ulkopuolella sijaitsevista tiloista on myös autioitunut, kuten kylätontin luoteispuolella peltoaukeiden keskellä sijaitseva Pukkala sekä Valtatie 8:n itäpuolella peltoaukeiden keskellä oleva Poutala.

Viime vuosina maisemallisesti ja kulttuurihistoriallisesti merkittävän varsinaisen Unajan kylätontin alueen rakennuksia on korjattu melko voimakkaasti ja tämä on valitettavasti jättänyt jälkensä kylätontin ilmeeseen. Kokonaisuus on tästä huolimatta edelleen merkittävä.

Unajan historiallisen kylätontin merkittävää rakennuskantaa. Takalan talon rakennuksia. Kuva Olli Joukio.

Osa historiallisen kylätontin ympäristön rakennuksista on kokenut lähivuosina merkittäviä muutoksia. Kuva Olli Joukio.

Kapasaarentien ja Pyhärannantien välinen alue on rakennettu pääosin 1900-luvun alussa. Lähempänä Unajantien risteystä rakennuskanta on hieman iäkkäämpää. Kapasaarentien ympäristössä oli aikanaan muun muassa Takalan tilan mäkitupatontteja sekä käsityöläisasutusta. Osa rakennuksista on säilynyt melko hyvin, mutta monet ovat kokeneet merkittäviä muutoksia 1980- ja 1990-lukujen aikana. Pienimuotoinen vanhempi rakennuskanta sekä päällystämättömät kylätiet muodostavat silti merkittävän kokonaisuuden. Rakennuskanta nuortuu kuljettaessa Anttilan kylää kohden ja päättyy Kapasaarensaareen uuteen omakotitaloalueeseen.

Pyhärannantien eteläpuolella rakennuskanta muuttuu kylätontin ympäristöä pienimuotoisemmaksi ja iältään melko kirjavaksi. Unajantien varrella on joitakin hyvin säilyneitä 1900-luvun alkupuolen sekä jälleenrakennuskauden rakennuksia. Osa rakennuksista sijaitsee näkyvällä paikalla valtatie 8:n varrella. Alueen merkittävimmät rakennukset ovat Unajan koulu, jonka vanhempi osa on säilynyt melko hyvin 1920–30-lukuihin viittaavassa ulkoasussa sekä alun perin vuonna 1912 valmistunut nuorisoseuratalo, jonka ulkoasu on kuitenkin huomattavasti yksinkertaistettu 1940–50-lukujen vaihteessa. Löytyntien varren rakennuskanta on muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta rakennettu pääasiassa sodan jälkeen.

Unajan kylän ennen vuotta 1945 valmistunut rakennuskanta ei muodosta kylätontin lisäksi ajallisia kokonaisuuksia. Kuitenkin kylässä on erittäin hyvin säilynyttä 1920–30-lukujen vaihteeseen ajoituvaa asuinrakentamista. Osa näistä kohteista, kuten kylätontin länsipuolella sijaitseva Rantamaa, on poikkeuksellisen hyvin säilynyt.

Rantamaan 1920-luvun asuintontti Lätäköntien varrella. Kuva Olli Joukio.

VOILUOTO

Voiluodon kylän on katsottu olevan tyypillinen esimerkki rannikon kyläasutuksesta, jossa talot ovat erillään toisistaan kallioisilla kumpareilla ja pienet peltoalat ympäröivät entisiä saaria. Historiallinen kylätontti on säilynyt samalla paikalla Kaljasjoen varrella jo vuosisatojen ajan. Kylätontilla on edelleen havaittavissa vanha ryhmäkylämalli. 1800–1900-lukujen vaihteen sekä 1900-luvun alkupuolen rakennuskanta on levittäytynyt nauhamaiseksi teiden varsille. Jälleenrakennuskausi ei ole Voiluodon alueella voimakkaasti esillä, mutta uudempaa rakennuskantaa esiintyy melko runsaasti. Aivan lähivuosina toteutettua rakentamista esiintyy valitettavasti myös maisemallisesti erittäin keskeisillä paikoilla valtakunnallisesti merkittävässä kulttuuriympäristössä.

Kyläkeskus sijaitsee nykyään Pyhärannantien eteläpuolella. Nykyisin päällystetty vanha kyläraitti on säilynyt linjaukseltaan. Siitä pohjoiseen aukeavat melko rikkonaiset viljelyalueet, jotka ulottuvat miltei merenrannalle saakka. Umpkarintien ja Perolantien väliin jäävä peltoaukea, jota Kaljasjoki halkoo, on vanha osittain entistä järvimaisemaa. Keskellä aukeaa oli aina vuoteen 1835 pieni Sal-

mijärvi, joka kuivattiin viljelykäyttöön ja on edelleen rakentamaton. Muilta osin kylän laajin tallella oleva viljelyaukea on ollut viljelykäytössä jo satoja vuosia.

Voiluodon historiallisella kylätontilla sijaitseva Yrjölän talo. Kuva Olli Joukio.

ANTTILA

Anttila ja Voiluodon kylät ovat rakentuneet kiinni toisiinsa 1900-luvun kuluessa. Anttila on kuitenkin säilyttänyt vanhan kylämiljöönsä huomattavasti Voiluotoa paremmin. Päälystämättömien kyläteiden varsilla on säilynyt paljon iäkästä rakennuskantaa, joka on kuitenkin kokenut osittain melko mittaviakin muutoksia.

Anttilan historiallinen kylätontti sijaitsee edelleen Pyhärannantien eteläpuolella. Kylän edelleen viljelykäytössä olevat, satoja vuosia vanhat pienipiirteiset viljelyalueet sijoittuvat Kaljasjoen molemmin puolin. Selkeästi teiden risteyksessä erottuva kylätontti on melko tiheästi rakennettu. Ny-

kyään kylätontin merkittävin maisemallinen kokonaisuus on Väärän tilan rakennusryhmä. Kapeat ja päällystämättömät kylätiet ovat koko kylämiljöön kannalta erittäin merkittävä tekijä.

Anttilan hyvin säilynyttä kylämiljöötä. Etualalla Väärän talon rakennuksia ja taustalla Kollasen talo. Kuva Olli Joukio.

Anttilan tiheämmän kyläkeskuksen muodostavat Väärän, Kollasen ja Gustafsonin talot. Vanhaa rakennuskantaa on säilynyt kylän laidalla olevien Uusimaan, Köymärin, Seikolan, Impolan ja Rauvolan tiloilla. Köymärin ympäristöön kuuluu lisäksi 1920-luvulla perustetut Rauvolan ja Seikolan tilat. Kylän torppariasutuksesta ovat muistona erittäin hyvin säilynyt Kivikonnun torppa kyläraitin varrella. Tilakokonaisuudet ovat säilyneet verrattain hyvin. Vanhimmissa säilynyt päärakennus on Väärän tilan kookas rakennus 1700-luvun loppupuolelta. Kylätontin rakennuskanta on myös kokenut melko runsaita muutoksia varsinkin asuinrakennusten osalta. Kylämiljöön kannalta merkittäviä ovatkin kylätontin hyvin säilyneet ulko- ja talousrakennukset. Rakennuskanta saa pienimuotoisempia piirteitä kylätontin ympäristön ulkopuolella. Alueella on havaittavissa vanhaa torppa- ja mäkitupalaisasutusta. Myös jälleenrakennuskausi sekä uudempi omakotitalorakentaminen on jon-

kin verran esillä. Uudempi rakennuskanta sijoittuu lähinnä Pyhärannantien ympäristöön sekä reuna-alueille.

Vaikka asuinrakennukset ovatkin kokeneet muutoksia, on Anttilan kylätontilla säilynyt maisemallisesti erittäin merkittäviä ulkorakennuksia. Kuva Olli Joukio.

Lähteet

KARTTAMATERIAALI

Asemoidut Rauman ympäristön isojakokartat 1760-luvulta 1800-luvun alkupuolelle

Asemoidut venäläiset topografikartat vuosilta 1902–1903.

Asemoidut peruskartat 1950–1960-lukujen vaihteesta.

AIKAISEMMAT INVENTOINNIT

Heljala, Minna: Rakennuskulttuuriselvitys I. Sorkka ja Unaja. Kaavoitus- ja mittauslaitos. Rauman mlk. 1986.

Heljala, Minna: Rakennuskulttuuriselvitys II. Anttila, Voiluoto, Vermunttila ja Sorkka. Kaavoitus- ja mittauslaitos. Rauman mlk. 1988.

PAINETUT LÄHTEET

Papunen, Pentti: Rauman seudun historia. Osat I-III.

PAINAMATTOMAT LÄHTEET

Joukio, Olli: Rauman yleiskaava-alueen kulttuuriympäristöselvitys. Satakunnan Museo 2012.

Putkonen, Lauri: Satakunnan rakennusperintö 2005.

DIGITAALISET LÄHTEET

Arkistolaitoksen digitaalinen arkisto. digi.narc.fi/digi/

Lähtenmäki, Mikael: Pohjanlahden rantatie. Pohjanlahden rantatie – Ratsupolusta rannikon matkailutiekseksi. S. 15-46. *Kulttuurituotannon ja maisemantutkimuksen laitoksen julkaisuja XV*. Turun yliopisto 2009.
http://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/46931/pohjanlahden_rantatie.pdf?sequence=1

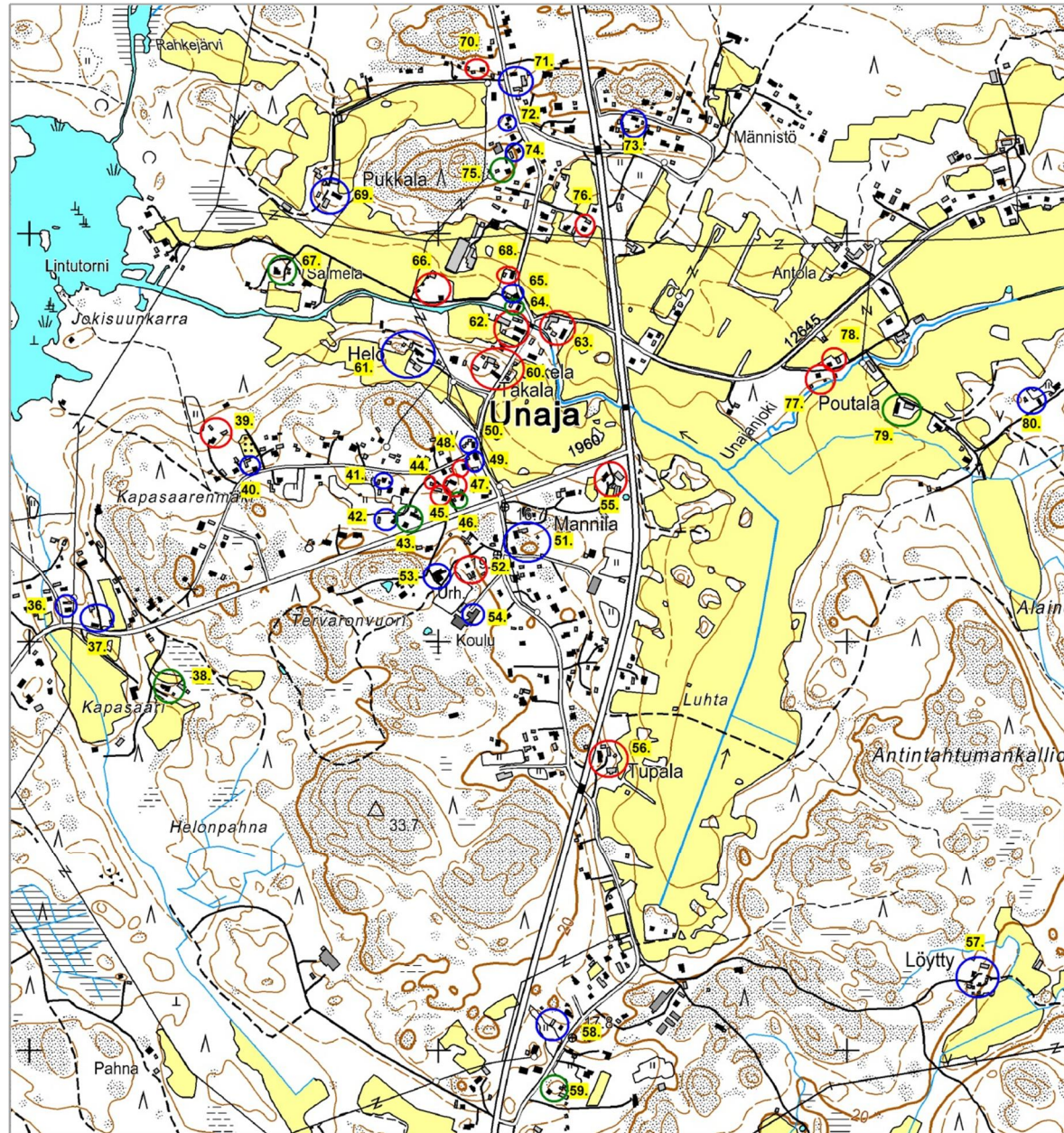
Kiinteistötietojärjestelmä, Maanmittauslaitos. www.ktj.fi

Museovirasto. Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt. www.rky.fi

VALOKUVAT

Satakunnan Museo

Omistajien hallussa oleva valokuvamateriaali

○ A-LUOKKA, SUOJELTAVA KOHDE

○ B-LUOKKA, LIEVEMMIN SUOJELTAVA KOHDE

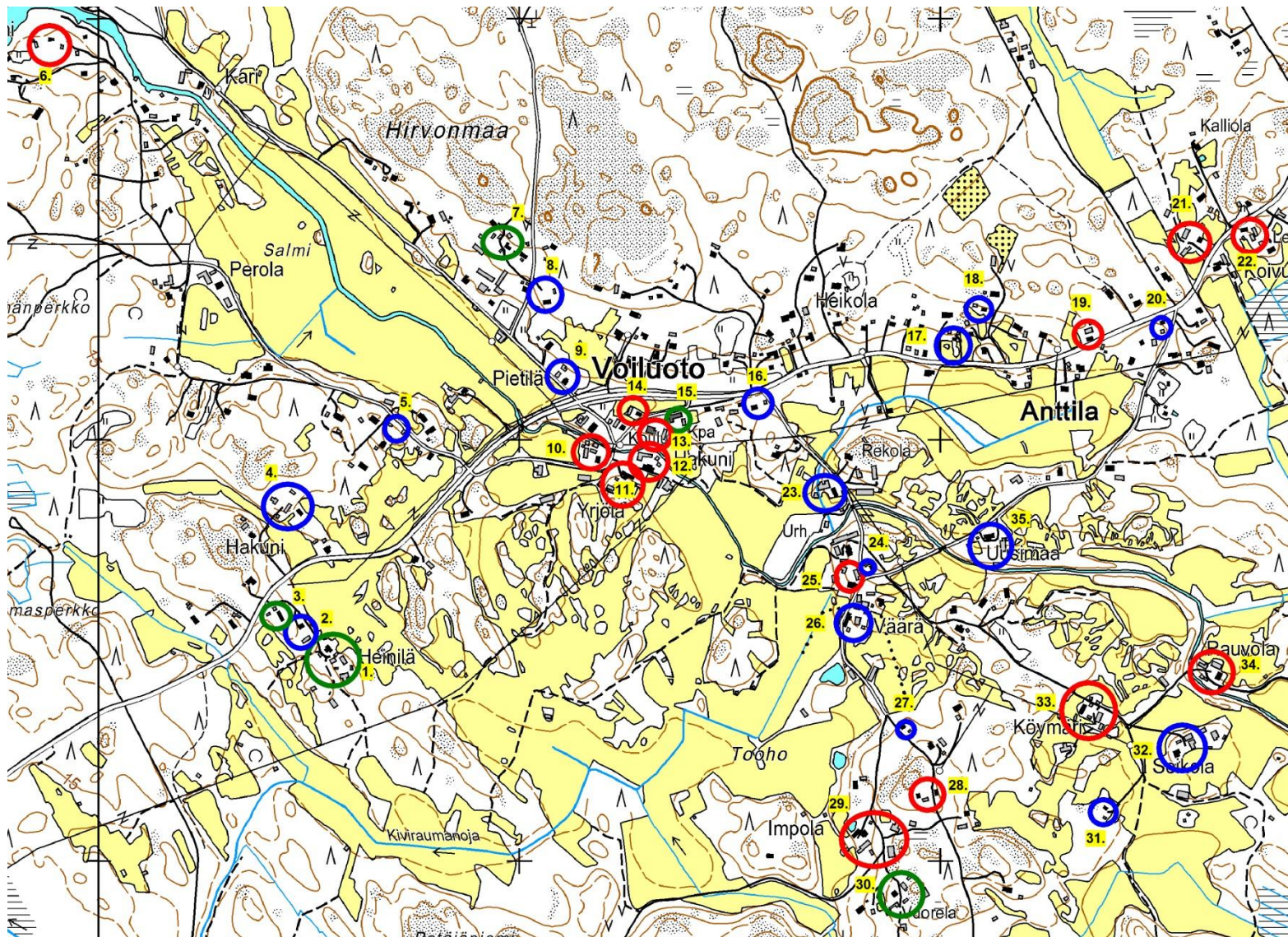
○ C-LUOKKA, KOHDE VOIDAAN JÄTTÄÄ SUOJELUN ULKOPUOLELLE

UNAJA

- 36. SAARELA, 413-6-17
- 37. RANNIKKO, 413-6-118
- 38. METTÄTORPPA, 413-6-135
- 39. KATAJARANTA, 413-8-1
- 40. HAKOLA, 413-5-19
- 41. MÖKKILÄ, 413-5-59
- 42. PALMULA, 413-1-6
- 43. KUMPULA, 413-5-54
- 44. KOIVUKUJA, 413-5-114
- 45. PÄIVÖLÄ, 413-5-450
- 46. KAUNISTO, 413-5-89
- 47. NUMMELA, 413-5-60
- 48. SÄÄSTÖMÄKI, 413-5-106
- 49. KULMALA, 413-5-28
- 50. MUTKALA, 413-5-175
- 51. KALLIONKUVE, 413-6-108
- 52. KALLIORANTA, 413-5-61
- 53. NUORISOSEURATALO, 413-5-31
- 54. UNAJAN KOULU, 413-5-476
- 55. MANNILA, 413-8-19
- 56. TALO-TUPALA, 413-5-458
- 57. LÖYTTY, 413-1-62
- 58. PELTOMAA, 413-5-62
- 59. LAINERAKENNE, 413-1-33
- 60. TAKALA, 413-5-438
- 61. HELO, 413-6-126
- 62. RANTALA, 413-5-366
- 63. UUSIKARTANO, 413-16-4
- 64. JOKIRANTA, 413-1-8
- 65. RIIHIKARSINA, 413-5-67
- 66. RANTAMAA, 413-6-9
- 67. SALMELA, 413-1-43
- 68. LÄHTELÄ, 413-6-10
- 69. PUKKALA, 413-3-33
- 70. KIVISTÖ, 413-3-2
- 71. REPOMÄKI, 413-5-405
- 72. KAIHOLA, 413-5-69
- 73. SATOMÄKI, 413-5-9
- 74. KANERVA, 413-5-51
- 75. VILLENTUPA, 413-5-447
- 76. VÄLIKETO, 413-5-77
- 77. TIEVAINIO, 413-4-100
- 78. KESKIVAINIO, 413-4-16
- 79. POUTALA, 413-4-108
- 80. JÄRVENPÄÄ, 413-4-56

VOILUOTO-ANTTILA

- A-LUOKKA, SUOJELTAVA KOHDE
- B-LUOKKA, LIEVEMMIN SUOJELTAVA KOHDE
- C-LUOKKA, KOHDE VOIDAAN JÄTTÄÄ SUOJELUN ULKOPUOLELLE

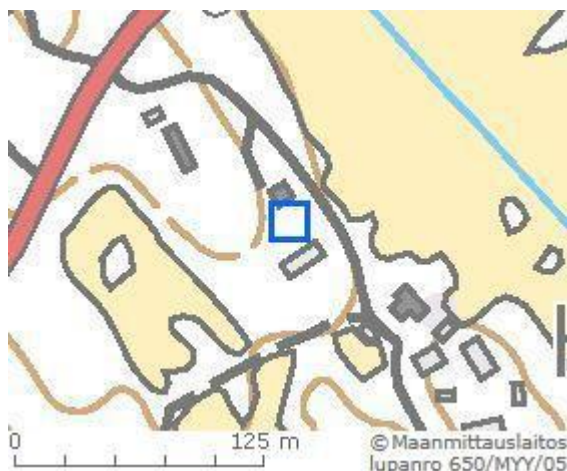

1. HEINILÄ, 417-1-59
2. KALLIOLA, 417-1-6
3. KATAJA, 417-1-5
4. KUUSELA, 417-2-41
5. MÄKI, 417-2-2
6. SALMISTO, 417-2-91
7. PIHALA, 417-3-73
8. REUNALA, 417-3-10
9. PAJUNEN, 417-3-62
10. HALLIO, 417-3-59
11. YRJÖLÄ, 417-6-22
12. JUHO-HAKUNI, 417-1-72
13. KANSAKOULU, 417-4-20
14. TARKKI, 417-4-29
15. VOILUODON KPA, 417-4-9
16. RAUHALA, 417-4-26
17. TIENSIVU, 417-5-11
18. KUUSELA, 407-4-17
19. LEHTIMÄKI (2), 407-4-20
20. KOIVUAITA, 407-3-41
21. RUOHOLA, 407-3-112
22. LEHTIMÄKI (1), 407-2-114
23. REKOLA, 407-4-91
24. KAUNELA, 407-3-9
25. KOLLANEN, 407-3-121
26. VÄÄRÄ, 407-2-93
27. KIVELÄ, 407-2-19
28. KIVIKONTU, 407-6-0
29. IMPOLA, 407-4-89
30. VUORELA, 407-4-87
31. KIVIPELTO, 407-1-19
32. SEIKOLA, 407-1-26
33. KÖYMÄRI, 407-1-20
34. RAUVOLA, 407-1-33
35. UUSIMAA, 407-3-1

LIITE.

UNAJAN SEKÄ VOILUOTO-ANTTILAN KYLIEN RAKENNUSINVENTOINTI. KOHDELISTAUS, A- ja B-luokka

2. Kalliola 684-417-1-6

1920-luvun pientila Heiniläntien varrella. Tontilla on 1920-luvun lopulla valmistunut hirsirunkoinen asuinrakennus sekä viimeistään 1930-luvulla valmistunut osittain luonnonkivirunkoinen, osittain hirsirakenteinen entinen navetta. Asuinrakennus on korjattu perusteellisesti vuonna 1985. Alkuperäinen rakennusajankohta on kuitenkin selkeästi havaittavissa. Navettarakennus on säilynyt ulkoisesti pääosin hyvin.

Edustaa 1920-luvun rakennuskantaa Voiluodolla.

Luokka B: Lievemmin suojeltu kohde.

Edustaa 1920-luvun pientiloja. Rakennukset ovat pääosin hyvin säilyneet ja alkuperäiset rakennusajankohdat ovat selkeästi havaittavissa. Asuinrakennus on kunnostettu lattiasta kattoon vuonna 1985. Muutokset ovat havaittavissa selkeästi, mutta edustavat muutosajankohta ajatellen ehkäpä poikkeuksellisen hyvin toteutettuja ratkaisuja. Muutokset laskevat kuitenkin hieman rakennushistoriallisia arvoja.

Arvot: Rakennushistoriallinen Maisemallinen

4. Kuusela (Voiluoto) 684-417-2-41

1800-luvun lopun torppa Pyhjärvelle johtavan tien luoteispuolella. Päärakennus edustaa Voiluodon torppariasutusta, johon on tehty korjauksia 1920-luvun lopun tyylillä. Tontilla on lisäksi iäkäs hirsirunkoinen saunarakennus, jota oltiin inventointihetkellä kunnostamassa, sekä luonnonkivirunkoisen kellarin päälle 1900-luvun alkupuolella valmistunut varasto / autotallirakennus ja 1900-luvun alkupuolelta oleva navetta. Rakennukset ovat pääosin hyvin säilyneitä. Rakennukset näkyvät Pyhärannantielle ja muodostavat maisemallisesti merkittävän kokonaisuuden.

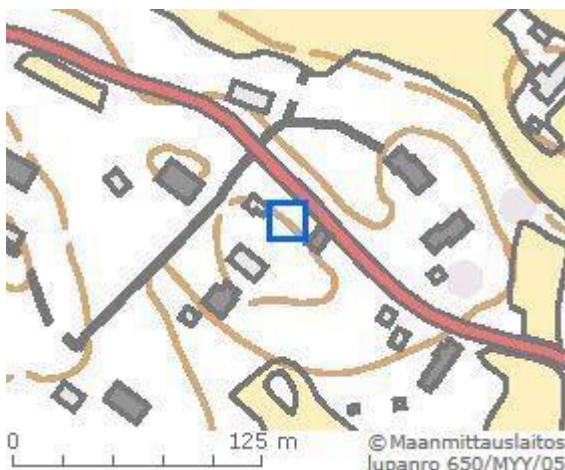
B: Lievemmin suojeltava kohde.

Kuusela edustaa Voiluodon torppa-asutusta. Rakennukset on pääosin hyvin säilyneitä. Asuinrakennus edustaa tyyllisesti 1920-luvun muutosta. Myös hiljattain toteutetut muutokset erottuvat melko selkeästi, mutta 1920-luvun muutos ovat päällimmäisinä esillä. Muutokset laskevat kuitenkin rakennushistoriallisia arvoja. Tontin muut rakennukset ovat myös hyvin säilyneet.

Kohde erottuu melko selkeästi peltoaukean reunalla pienen mäen päällä Pyhärannantielle ja on tärkeä osa alueen miljöötä.

Arvot:
Rakennushistoriallinen
Maisemallinen

5. Mäki 684-417-2-2

Luokka B: Lievemmin suojeltava kohde.

Kohde edustaa alueen harvoja käsityöläistontteja. Pieni ja melko vaatimaton asuinrakennus on valmistunut 1920-luvulla ja sitä on laajennettu 1940- ja 1950-luvulla. Alkuperäisiä materiaaleja on runsaasti tallella ja myös alkuperäinen rakennusajankohta on selkeästi havaittavissa. Laajennukset eivät kuitenkaan riko eheää kokonaisuutta, mutta laskevat rakennushistoriallista arvoa.

Pienellä tontilla ei ole muita merkittävämpiä rakennuksia tallella.

Arvot:
Rakennushistoriallinen
Maisemallinen
Elinkeinohistoriallinen

1920-luvun käsityöläistontti Perolantien varressa. Tontilla on 1920-luvulla valmistunut ja 1940- ja 1950-luvulla laajennettu pieni hirsirunkoinen ja luonnonkiviperustainen asuinrakennus, joka sijaitsee pääty kadulle päin. Rakennus on erittäin hyvin hoidettu ja alkuperäinen rakennusajankohta on edelleen havaittavissa. Myös 1950-luvun kuistiosa erottuu tyyllisesti melko selkeästi. Maisemallisesti merkittävä tontti on alueen harvoja käsityöläistontteja. Tontilla ei ole muita merkittävämpiä rakennuksia.

6. Salmisto 684-417-2-91

1900-luvun alkupuolen pieni asuintila Matonimentien varrella meren rannalla Kaljasjoen suulla. Tontilla on mitä ilmeisimmin 1920-luvulla, mahdollisesti myöhemminkin valmistunut kapea hirsirunkoinen ja satulakattoinen asuinrakennus sekä 1900-luvun alkupuolelle tai puolivälin paikkeille ajoittuva osittain sementtitiilirunkoinen ulkorakennus, jonka vieressä on mitä ilmeisimmin hieman uudempi varistorakennus. Tontilla on myös uudempi autokatos. Iäkkäät rakennukset ovat säilyneet erittäin hyvin. Salmisto on nykyään mitä ilmeisimmin kesäkäytössä.

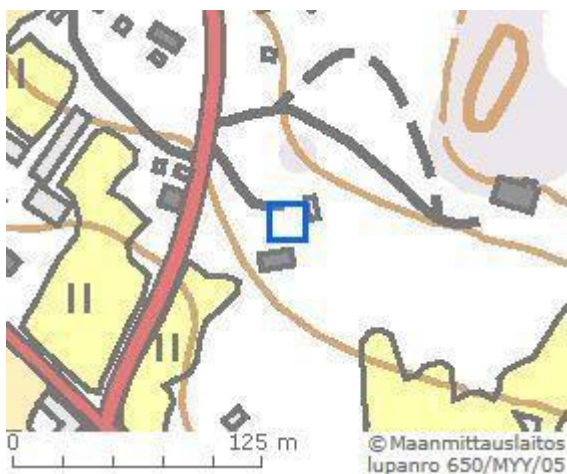
Luokka A: Suojeltava kohde

Arviointi koskee asuinrakennusta sekä iäkästä ulkorakennusta.

Hyvin säilynyt 1900-luvun alkupuolen asuintila meren rannalla. Asuinrakennus on säilynyt ulkoisesti erittäin hyvin. Pulpettikattoinen kuisti saattaa olla muuta rakennusta myöhäisempi. Ikkunat ja tyyllilliset yksityiskohdat ovat iäkkäitä. Myös ulkorakennus, joka on mahdollisesti toiminut eläinsuojana on säilynyt lähes autenttisessa 1900-luvun alkupuolen / puolivälin ulkoasussaan. Uudemmat rakennukset tontilla eivät riko eheää kokonaisuutta.

Arvot: Maisemallinen
Rakennushistoriallinen

8. Reunala 684-417-3-10

1800-1900-luvun vaihteen torppa tai mäkitupa maisemallisesti merkittävällä paikalla mäen päällä Hanhistentien varressa. Pihapiiriin kuuluu nykyään enää kaksi rakennusta: alun perin vuonna 1895 valmistunut päärakennus sekä 1950-60-luvulla valmistunut sauna- ja varistorakennus. Asuinrakennuksen alkuperäinen rakennusajankohta on edelleen havaittavissa, vaikka muutoksia on tapahtunut vuosikymmenten aikana. Saunarakennus on säilynyt pääosin alkuperäisissä asussaan.

Luokka B: Lievemmin suojeltava kohde

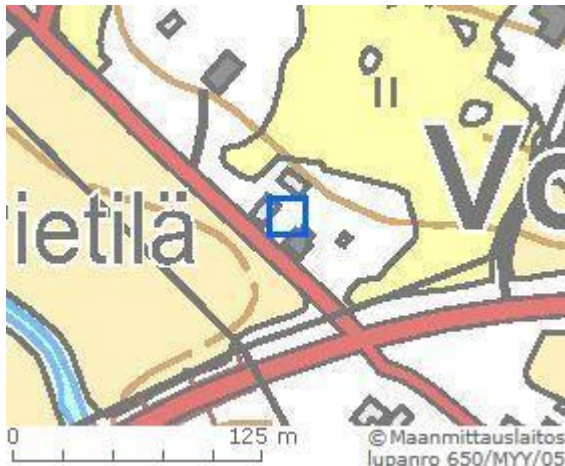
Vuosisadan vaihteen torppa tai mäkitupa, jonka päärakennus on säilynyt runkomalliltaan ja osin myös yksityiskohdiltaan. Vuosikymmenten aikana toteutetut muutokset laskevat hieman rakennushistoriallisia arvoja. Nykyinen veitsiponttivuoraus on toteutettu ilmeisesti jo 1960-luvulla. Ikkunat ovat sen sijaan alkuperäiset. Reunala sijaitsee maisemallisesti tärkeällä ja näkyvällä paikalla rinteessä.

Arvot:

Rakennushistoriallinen

Maisemallinen

9. Pajunen 684-417-3-62

1930-luvun asuintila maisemallisesti erittäin merkittävällä paikalla Pyhärannantien ja Hanhistentien risteyksessä. Tontilla on 1930-luvulla valmistunut hirsi- ja rankorakenteinen rakennusajankohdalleen tyypillinen asuinrakennus sekä samoihin aikoihin valmistuneet nykyisin autotalli- ja varastokäytössä oleva rankorakenteinen rakennus sekä hirsirunkoinen saunarakennus.

Rakennukset ovat kokeneet jonkin verran muutoksia vuosien varrella, mutta alkuperäiset rakennusajankohdat ovat edelleen havaittavissa.

Luokka B: Lievemmin suojeltava kohde.

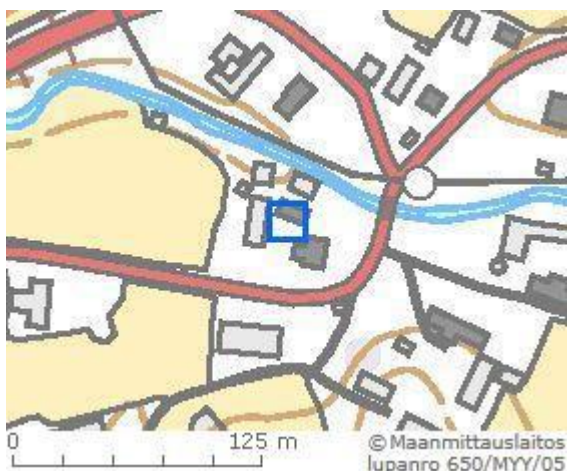
Melko eheä 1930-luvun asuintila näkyvällä paikalla. Asuinrakennuksessa 1990-luvulla toteutetut muutokset laskevat hieman rakennushistoriallisia arvoja. Kohteen maisemallinen arvo on kuitenkin erittäin merkittävä.

Arvot:

Rakennushistoriallinen

Maisemallinen

10. Hallio 684-417-3-59

Maisemallisesti merkittävällä paikalla sijaitseva kantatalo, joka on kuulunut samalle suvulle viimeistään 1720-luvulta. Pihapiirissä on mahdollisesti Voiluodon vanhimmat rakennukset, 1700-luvulla valmistuneet aitta ja asuinrakennus. Nykyinen hirsirunkoinen päärakennus valmistui vuonna 1919 ja melko kookas, osittain hirsirunkoinen läpiajettava navetta vuonna 1928. Pihapiiriin kuuluu myös muita ulkorakennuksia, jotka ovat valmistuneet 1930-luvulla sekä 1980-luvulla. Varsinaisen pihapiirin ulkopuolella joen rannassa sijaitsee 1900-luvun alussa valmistunut ahjopaja. Vanhan kylätien varrella pihapiirin eteläpuolella sijaitsee puolestaan iäkäs hirsirunkoinen ja pärekattoinen ruiskuhuone sekä 2000-luvulla valmistunut kookas konehalli. Aivan pihapiirin vieressä sijaitsee joen ylittävä iäkäs kivisilta.

Pihapiiri rakennuksineen on merkittävä tekijä Voiluodon valtakunnallisesti merkittävässä kulttuuriympäristössä. Rakennukset ovat hyväkuntoisia ja pääosin hyvin säilyneitä.

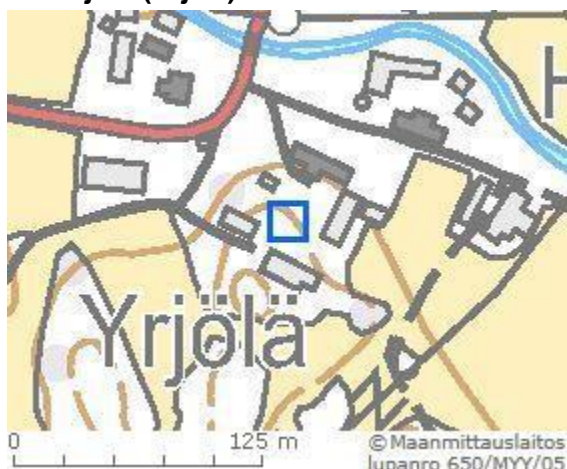
Luokka A: Suojeltava kohde

Arviointi koskee pihapiirin iäkästä rakennuskantaa.

Hyvin säilynyt kantatilan pihapiiri maisemallisesti erittäin merkittävällä paikalla valtakunnallisesti merkittävässä kulttuuriympäristössä. Maisemallisesti ehkäpä koko historiallisen kylätontin tärkein rakennusryhmä. Muutokset rakennuksissa on toteutettu pääosin rakennuksen ikää kunnioittaen. Osa rakennuksista kylän iäkkäimpiä ajoittuen 1700-luvulle.

Arvot:
Rakennushistoriallinen
Maisemallinen

11. Yrjölä (Yrjälä) 684-417-6-22

ta-
taa
joit-
tila

Edel-
leen
maata
loustoi
toimint
min-
harjoit
tava
kanta-
Voiluo
luo-

don historiallisella kylätontilla. Tila sijaitsee pienen mäen päällä maisemallisesti näkyvällä paikalla.

Tila on sijainnut samoilla paikoin viimeistään 1700-luvun lopulta.

Tilan nykyinen kookas ja näyttävä päärakennus on valmistunut vuonna 1883. Rakennus on säilynyt pääosin hyvin. Rakennuksella on merkittävä maisemallinen ja rakennushistoriallinen rooli Voiluodon historiallisella kylätontilla.

Nykyinen asuinrakennus on 1800-luvun lopulta. Tilan pihapiiriin aikanaan kuuluneet iäkkäämmät

ulkorakennukset on purettu. Tilan paikallaan oleva navetta on valmistunut vuonna 1926. Pihapiiriin kuuluu myös kaupungista 1950-luvulla siirretty puuhuone, maakellari 1920-luvun lopulta, kuivuri 1970-luvulta sekä perunavarasto / autotallirakennus sekä kalustohalli 1980-luvulta.

Luokka A: Suojeltava kohde

Arviointi koskee pihapiirin iäkstä rakennuskantaa.

Osittain erittäin hyvin säilynyt kantatila Voiluodon historiallisella kylätontilla. 1880-luvulla valmistunut päärakennus on kookas ja näyttävä ja vuosien varrella toteutetut muutokset eivät juurikaan laske rakennushistoriallisia arvoja. Yhdessä 1920-luvulla valmistuneen navettarakennuksen kanssa erittäin merkittävä tekijä kyläkuvassa sekä valtakunnallisesti merkittävässä kulttuuriympäristössä.

Arvot:

Rakennushistoriallinen

Maisemallinen

12. Juho - Hakuni 684-417-1-72

Juho-Hakunin kantatila sijaitsee aivan Voiluodon keskustassa vanhan kyläraitin ja joen läheisyydessä. Pitkä tyyliltään 1900-luvun alkua edustava päärakennus sekä vinkkelin mallinen ulkorakennuskokonaisuus vaikuttavat kyläkuvaan. Rakennukset ovat säilyneet hyvin ja ovat myös hyvin hoidettuja.

Tilan rakennuskokonaisuuteen kuuluu vuonna 1905 valmistuneen päärakennuksen sekä 1920-luvulla valmistuneen navetan sekä 1800-luvulla valmistuneen ja 1920-luvulla laajennetun talli/luhtiaitan muodostaman vinkkelin mallisen ulkorakennuskokonaisuuden lisäksi 1900-luvun alkupuolelta oleva puuvarasto sekä kaksi maisemallisesti merkittävää suulirakennusta. Ainoa uudempaa rakennuskantaa edustaa 1980-luvulla valmistunut autotalli.

Luokka A: Suojeltava kohde.

Arviointi koskee pihapiirin iäkstä rakennuskantaa.

Hyvin säilynyt 1900-luvun alun tilakokonaisuus historiallisella kylätontilla. Kyseessä on yksi Voiluodon kylän kantatiloista. Tilan rakennusryhmä on tärkeä osa valtakunnallisesti merkittävää kulttuuriympäristöä. Rakennuksissa toteutetut muutokset ovat olleet maltillisia ja toteutettu pääosin alkuperäisilmettä kunnioittaen.

Arvot:

Rakennushistoriallinen

Maisemallinen

13. Kansakoulu (Voiluodon yläkansakoulu) 684-417-4-20

1920-luvun koulurakennus sekä siihen kuuluva entinen käymälärakennus keskellä Voiluodon kylää. Koulurakennus on säilynyt hyvin ja alkuperäinen rakennusajankohta on edelleen havaittavissa 1950-luvun muutoksista huolimatta. Kouluun liittyvät rakennukset ovat maisemallisesti erittäin merkittäviä ja tärkeä osa valtakunnallisesti merkittävää kulttuuriympäristöä.

Luokka A: Suojeltava kohde.

Arviointi koskee sekä entistä koulurakennusta että ulkorakennusta.

Ulkoisesti hyvin säilynyt 1920-luvun koulurakennus. Rakennusta on jonkin verran muutettu 1950-luvulla. Tämä ajallinen kerrostuma erottuu selkeästi alkuperäisiasusta, mutta ei kuitenkaan riko eheää kokonaisuutta. Laajennusosa on säilynyt ulkoisesti myös autenttisenä. 1920-luvun ikkunat sekä yksityiskohtia on säilynyt hyvin. Sekä koulurakennus että siihen kuuluva ulkorakennus sijaitsevat maisemallisesti erittäin merkittävällä paikalla Kaljasjoen ja Pyhärannalle johtavan tien välissä ja ovat erittäin tärkeä osa valtakunnallisesti merkittävää kulttuuriympäristöä. Kohde on yhdessä läheisen Voiluodon entisen alakansakoulun kanssa sivistyshistoriallisesti merkittäviä. Kertoo kylämiljööön muutoksesta 1900-luvun alkupuolella.

Arvot:

Rakennushistoriallinen

Maisemallinen

Sivistyshistoriallinen

14. Tarkki 684-417-4-29

Maisemallisesti merkittävällä ja näkyvällä paikalla sijaitseva asuintontti, joka edustaa 1800-luvun lopun pienimuotoisempaa rakennuskantaa aivan Voiluodon keskustassa. Asuinrakennuksen nykyinen ulkoasu juontaa juurensa pääosin 1930-luvulle. Tontilla oleva saunarakennus valmistui 1950-luvulla. Rakennusta on jossakin vaiheessa lyhennetty toisesta päästä. Molemmat rakennukset ovat pääosin hyvin säilyneitä.

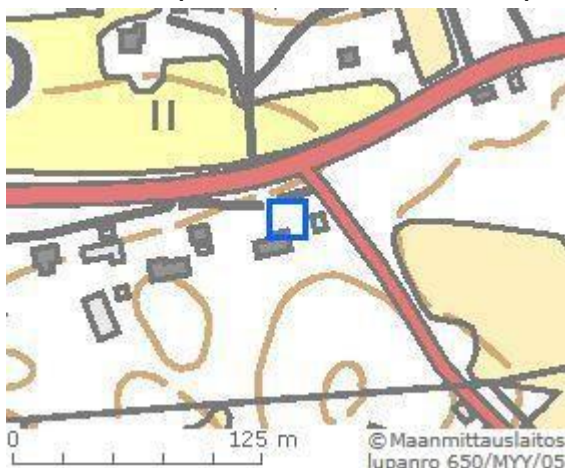
Luokka A: Suojeltava kohde.

Arviointi koskee asuinrakennusta.

Tarkki sijaitsee maisemallisesti erittäin merkittävällä ja näkyvällä paikalla Voiluodon kylän keskustassa. 1800-luvun lopun pienimuotoisempaa asuinrakentamista edustava tontti on osa valtakunnallisesti merkittävää kulttuuriympäristöä. Tontilla oleva asuinrakennus edustaa nykyään ulkoisesti 1930-luvun muutosta, missä asussa se on myös säilynyt erinomaisesti. Lähivuosina toteutetut muutokset eivät laske kokonaisarvoa. Tontilla oleva saunarakennus on säilynyt ulkoisesti pääosin 1950-luvun asussaan.

Arvot: Maisemallinen
Rakennushistoriallinen

16. Rauhala (Voiluodon alakansakoulu) 684-417-4-26

Voiluodon ja Anttilan kylien vanhin koulurakennus, joka tosin laajennus- ja korjaustöiden yhteydessä on menettänyt vanhan 1900-luvun ilmeensä. Nykyinen ulkoilme on 1930-luvulta. Tontti sijaitsee maisemallisesti erittäin merkittävällä ja näkyvällä paikalla Pyhärantaan johtavan tien varressa Anttilan kylätien risteyksessä. Kokonaisuus edustaa 1900-luvun alkupuolen koulutoimintaa. Tontti on osa valtakunnallisesti merkittävää kulttuuriympäristöä.

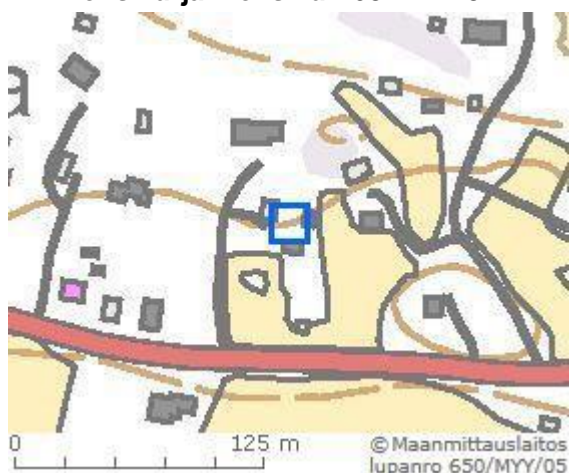
Luokka A: Suojeltava kohde

Arviointi koskee entistä koulurakennusta sekä ulkorakennusta.

Hyvin säilynyt maisemallisesti erittäin merkittävällä paikalla sijaitseva koulurakennus, jonka nykyinen ulkoasu on säilynyt pääosin 1930-luvulta. Koulurakennus sekä siihen kuuluva ulkorakennus ovat hyväkuntoisia ja hyvin hoidettuja. Merkittävä tekijä valtakunnallisesti merkittävässä kulttuurimaisemassa ja yhdessä Voiluodon entisen yläkansakoulun kanssa sivistyshistoriallisesti merkittäviä. Kertoo kylämiljööön muutoksesta 1900-luvun alkupuolella.

Arvot: Rakennushistoriallinen
Maisemallinen
Sivistyshistoriallinen

17. Tiensivu ja Tiensivu I 684-417-5-11

1920-1930-luvun vaihteen hyvin säilynyt asuintila maisemallisesti merkittävällä paikalla. Kohde koostuu kahdesta eri maa-alueesta Tiensivusta ja Tiensivu I:stä. Tontti kuuluu valtakunnallisesti merkittävään kulttuuriympäristöön. Kohde edustaa oman aikakautensa parhaiten säilyneitä asuintiloja Voiluodon ja Anttilan alueella. Asuinrakennus on säilynyt autenttisenä. Ainoastaan vesikate on uusittu ilmeisesti 1950-luvulla. Tontilla on lisäksi hyvin säilyneet ulkorakennukset 1930- ja 1950-luvulta. Kaiken kaikkiaan kyseessä on eheä kokonaisuus.

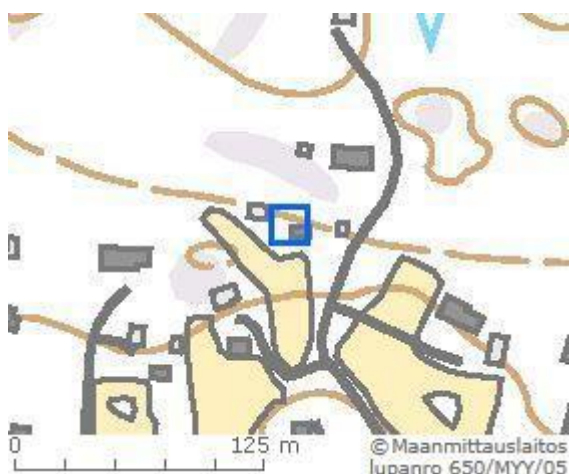
Luokka B: Suojeltava kohde.

Maisemallisesti näkyvällä paikalla Pyhärannalle johtavan tien varressa sijaitseva 1920-luvun asuintila, joka on säilynyt lähes autenttisenä asussaan. Edustaa Voiluodon kylässä melko harvoja hyvin säilyneitä aikakautensa asuintiloja. Asuinrakennus on säilynyt autenttisenä 1950-60-luvun vesikatetta lukuun ottamatta. Ulkorakennukset, jotka ovat 1930- ja 1950-luvulta ovat myös hyvin säilyneet. Kyseessä on erittäin eheä asuintilakokonaisuus.

Kohde sijaitsee sekä valtakunnallisesti että maakunnallisesti merkittävässä kulttuuriympäristössä. Kokonaisarvoa laskee rakennusten hoitamattomuus ja epävarma tulevaisuus.

Arvot: Rakennushistoriallinen
Maisemallinen

18. Kuusela (Anttila) 684-407-4-17

Kuuselan 1900-luvun alkupuolen pieni asuintila sijaitsee aivan Voiluodon ja Anttilan kylien rajalla. Kyseessä on mitä ilmeisimmin entinen mäkitupa. Tontilla on alun perin 1800-1900-lukujen vaihteessa valmistunut hirsirunkoinen tuvan ja kamarin käsittävä asuinrakennus sekä viimeistään 1900-luvun alkupuolella valmistunut sauna- ja puuhuonerakennus. Pihapiiriin kuuluu myös 1900-luvun puolivälin paikkeilla valmistunut "makasiiniksi" kutsuttu pieni varasto sekä 1950-luvulla tontille siirretty hirsirunkoinen sauna. Pihapiirin rakennukset ovat hyvin säilyneitä.

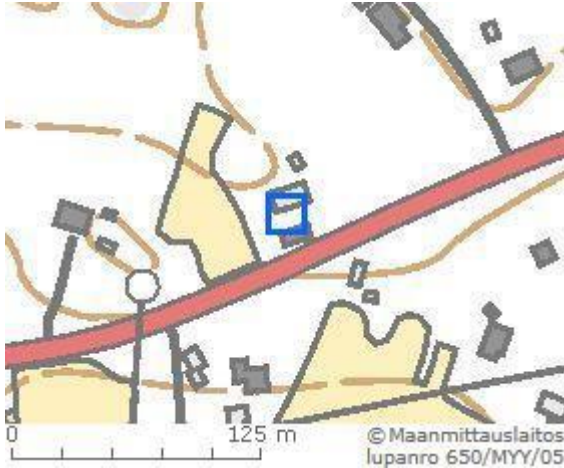
Tontti sijaitsee maakunnallisesti merkittävässä kulttuuriympäristössä lähellä valtakunnallisesti merkittävän alueen rajaa.

Luokka B: Lievemmin suojeltava kohde.

Pääosin hyvin säilynyt 1900-luvun alkupuolen asuintila maakunnallisesti arvokkaassa kulttuuriympäristössä. Pihapiirin rakennukset ovat säilyneet hyvin 1900-luvun alkupuolen / puolivälin asuissaan. Kohde edustaa Anttilan kylän pienimuotoista mäkitupa-asusta. Vaikka tilan rakennukset eivät erotukaan vilkkaammin liikennöidylle tielle, on sillä silti maisemallista merkitystä Anttilan kyläkuvaan.

Arvot: Maisemallinen

19. Lehtimäki (2) 684-407-4-20

Lehtimäki sijaitsee maisemallisesti erittäin merkittävällä paikalla Pyhärannantien varressa valtakunnallisesti merkittävässä kulttuuriympäristössä. Tontin asuinrakennus sijaitsee miltei tien varressa kiinni. Tontilla on 1800-luvulla valmistunut entinen torpan päärakennus, joka on säilynyt julkisivultaan hyvin 1900-luvun alkupuolen asuissaan. Tontilla on myös ilmeisesti 1900-luvun alussa valmistunut navettarakennus, jota on laajennettu 1940-luvulla sekä pieni autotalli 1950-luvulta. Hyvin säilynyt Lehtimäki edustaa Anttilan kylän 1800-luvun loppupuolen torppariasutusta.

Luokka A: Suojeltava kohde.

Arviointi koskee päärakennusta sekä ulkorakennusta.

Maisemallisesti erittäin merkittävällä paikalla Pyhärannantien varressa sijaitseva torppa 1800-luvun lopulta. Kokonaisuus on melko hyvin säilynyt. Vanhan päärakennuksen runkomalli on säilynyt alkuperäisenä, lukuun ottamatta 1960-luvulla toteutettua kuistilaajennusta, joka istuu kuitenkin hyvin rakennuksen asuun. Nykyinen, ilmeisesti 1900-luvun alkupuolella toteutettu tyyli edustaa enemmänkin itsenäistalon kuin torpan ulkoilmettä. Muutoksista, kuten ikkunoiden uusimisesta, huolimatta rakennusten alkuperäinen rakennusajankohta on edelleen selkeästi havaittavissa. Ulkorakennukset ovat säilyneet hyvin 1900-luvun puoliväli rakennus-/muutosasuissaan.

Kokonaisuutena Lehtimäellä on merkitystä Anttilan kylän miljööseen valtakunnallisesti merkittävässä kulttuuriympäristössä. Edustaa alueen harvoja hyvin säilyneitä torppia.

Tontin elinkeinohistorialliset (käsiyö) jäljet ovat hävinneet ulkorakennusten purun myötä 1980-luvulla.

Arvot: Maisemallinen
Historiallinen

20. Koivuaita 684-407-3-41

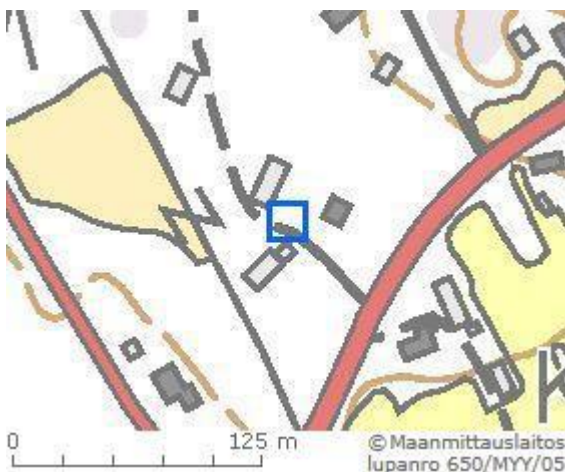
1920-30-lukujen vaihteen pienimuotoinen asuintontti maisemallisesti erittäin merkittävällä paikalla Pyhärannantien ja Anttilan kylätien risteyksessä. Tontilla on 1920-30-lukujen vaihteessa valmistuneen rankorakenteisen tuvan ja kamarin käsittävän asuinrakennuksen lisäksi rankorakenteinen ja satulakattoinen sauna, joka on valmistunut 1960-luvulla. Asuinrakennuksen alkuperäinen rakennusajankohta on edelleen havaittavissa, vaikka 1980-luvulla se on kokenut melko mittavia muutoksia.

Luokka B: Lievemmin suojeltava kohde.

Tontti sijaitsee maisemallisesti erittäin merkittävällä ja näkyvällä paikalla. Kohde edustaa 1900-luvun alkupuolen pienimuotoista asuinrakentamista. Rakennuksen alkuperäinen rakennusajankohta on edelleen selkeästi havaittavissa, mutta 1980-luvulla toteutetut muutokset laskevat rakennushistoriallisia arvoja. Tontilla ei ole tallella alkuperäisiä ulkorakennuksia. Nykyinen saunarakennus on valmistunut 1960-luvulla.

Arvot: Maisemallinen

21. Ruohola 684-407-3-112

1900-luvun alkupuolen hyvin säilyneen tilan rakennusryhmä maisemallisesti merkittävällä paikalla Pyhärannantien varressa. Pihapiiriin kuuluu erittäin hyvin säilynyt 1920-30-luvulla valmistunut hirsirunkoinen päärakennus, joka edustaa rakennusajankohdalleen melko tyyppillistä asuinrakentamista. Lisäksi tontilla on mitä ilmeisimmin 1940-50-luvulla valmistunut alkuperäisessä asussaan säilynyt osittain tiilirunkoinen navettarakennus sekä entisen eläisuojarakennuksen ja luonnonkivirunkoisen kellarin muodostama rakennusryhmä 1900-luvun alkupuolelta.

Rakennukset muodostavat maisemallisesti merkittävän kokonaisuuden kylämaisemassa maakunnallisesti merkittävässä kulttuuriympäristössä.

Luokka A: Suojeltava kohde.

Arviointi koskee pihapiirin iäkästä rakennuskantaa.

Tilan 1920-30-luvulla valmistunut päärakennus on säilynyt poikkeuksellisen hyvin. Myös ulkorakennukset ovat säilyneet pääosin alkuperäisissä asuissaan. Ainoastaan entisessä eläinsuojarakennuksessa on toteutettu joitakin muutoksia aukotuksessa. Maisemallisesti erittäin merkittävä rakennusryhmä maakunnallisesti arvokkaassa kulttuuriympäristössä.

Arvot: Maisemallinen
Rakennushistoriallinen

22. Lehtimäki (1) 684-407-2-114

1800-luvun loppupuolen hyvin säilynyt torpan rakennusryhmä maisemallisesti merkittäväällä paikalla aivan Pyhärannantien varressa. Tilaan kuuluu tyyppinen torpparin yksinäistuparakennus 1870-80-luvulta, joka on säilynyt hyvin 1900-luvun alkupuolen asuissaan. Pihapiirissä on lisäksi 1900-luvun alussa valmistunut osittain hirs-, osittain luonnonkivirunkoinen navetta- ja tallirakennus, jonka yläosassa on avoin heinävintti. Rakennus on säilynyt erittäin hyvin, mutta on huonossa kunnossa. Pihapiirissä on lisäksi 1930-luvulla valmistunut sauna- ja sikalarakennus sekä holvattu maakellari, jonka päälle on 1930-luvulla valmistunut aitta, jota on puolestaan laajennettu 1960-luvulla varasto-osalla. Tila ei ole vakituksessa asuinkäytössä.

Rakennusryhmällä on tärkeä merkitys Anttilan kylän miljööseen maakunnallisesti merkittävässä kulttuuriympäristössä.

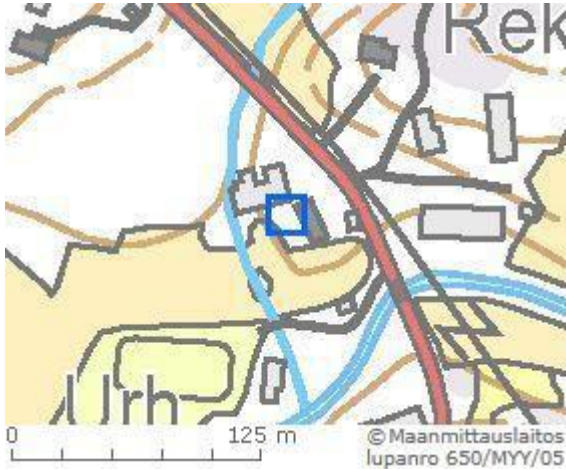
Luokka A: Suojeltava kohde.

Arviointi koskee pihapiirin iäkstä rakennuskantaa.

Maisemallisesti erittäin merkittäväällä paikalla sijaitseva hyvin säilynyt torpan rakennusryhmä. Lehtimäki edustaa Anttilan kylän 1800-luvun lopun torppariasutusta. Rakennukset ovat säilyneet kaikki 1900-luvun alkupuolen asuissaan. Päärakennus sijaitsee aivan tien varressa. Vanhalla torpalla on myös keskeinen merkitys maakunnallisesti merkittävässä kulttuuriympäristössä yhdessä tien varren läheisen rakennuskannan kanssa.

Arvot: Rakennushistoriallinen
Maisemallinen

23. Rekola 684-407-4-91

1800-luvun lopun maatila merkittävällä paikalla Anttilan kylän keskustassa kyläraitin varrella. Alue kuuluu valtakunnallisesti merkittävään kulttuuriympäristöön. Tilan päärakennus on valmistunut vuonna 1893 ja jäljellä olevat ulkorakennukset pääosin 1920- ja 1930-luvulla. Rakennukset ovat säilyneet erittäin hyvin ja muodostavat maisemallisesti merkittävän kokonaisuuden Anttilan kyläkuivassa. Ulkoasultaan vuonna 1926 muutetun päärakennuksen julkisivussa on alueelle poikkeavia yksityiskohtia, kuten ikkunoiden vuorilaudat. Rakennukset ovat olleet käyttämättöminä jo pitkään ja päässeet huonoon kuntoon.

Luokka B: Lievemmin suojeltava kohde.

Tilan rakennukset ovat säilyneet erittäin hyvin ja muodostavat maisemallisesti merkittävän kokonaisuuden Anttilan kyläkuivassa. Päärakennuksen ulkoilmeessä on alueelle poikkeavia yksityiskohtia, kuten ikkunoiden vuorilaudat. Merkittävä rakennuskokonaisuus vanhan kyläraitin varrella valtakunnallisesti merkittävässä kulttuuriympäristössä. Päärakennuksessa on aikanaan toiminut kyläkauppa, mikä antaa kohteelle myös elinkeinohistoriallista arvoa. Käyttämättömiksi jääneiden rakennusten huono kunto laskee kuitenkin kokonaisarvoa.

Arvot: Rakennushistoriallinen
Elinkeinohistoriallinen
Maisemallinen

24. Kaunela 684-407-3-9

Kaunelan tontti sijaitsee aivan Anttilan kylän keskustassa maisemallisesti erittäin merkittävällä ja näkyvällä paikalla neljän kylätien risteyksessä. Tontilla oleva asuinrakennus on valmistunut 1900-luvun alkupuolella. Mahdollisesti niinkin myöhään kuin 1940-luvulla. 1900-luvun alkupuolen pienimuotoista rakentamista Anttilassa. Rakennus säilyttänyt osin alkuperäisen asunsa. Kuistiosaa on laajennettu lähivuosisikymmeninä. Tontilla on myös 1900-luvun alkupuolella valmistunut saunarakennus, jota on laajennettu 1970-luvulla.

Luokka B: Lievemmin suojeltava kohde.

1900-luvun alkupuolella valmistunut pieni asuinrakennus sekä saunarakennus maisemallisesti merkittäväällä paikalla. Rakennusten ulkoasu on säilynyt pääosin hyvin. Viime vuosikymmenten aikana toteutetut muutokset laskevat kuitenkin rakennushistoriallisia arvoja. Maisemallisesti keskeinen sijainti Anttilan kylässä. Erittäin merkittävä tekijä kyläkuvassa.

Arvot: Maisemallinen

25. Kollanen 684-407-3-121

Päärakennuksen osalta hyvin säilynyt kantatila Anttilan historiallisella kylätontilla. Kollasen alun perin 1840-luvulla valmistunut päärakennus on yksi Anttilan vanhimmista rakennuksista. Paritupapohjaisella rakennuksella on erittäin tärkeä merkitys kylämiljöön kannalta valtakunnallisesti merkittävässä kulttuuriympäristössä. Tilaan kuuluvat ulkorakennukset ovat suurelta osin hävinneet. Pihapiiriin kuuluu päärakennuksen lisäksi 1900-luvun alkupuolella valmistunut saunarakennus sekä 1980-luvulla valmistunut suuli.

Luokka A: Suojeltava kohde.

Arviointi koskee päärakennusta.

Päärakennuksen osalta hyvin säilynyt rakennushistoriallisesti ja maisemallisesti merkittävä kantatila valtakunnallisesti merkittävässä kulttuuriympäristössä. 1840-luvulla alun perin valmistunut päärakennus on yksi kylän vanhimmista. Sisäpihan puolella 1960-luvulla toteutetut muutokset eivät laske kokonaisarvoa. Rakennus muodostaa yhdessä Väärän tilan rakennusten sekä lähiympäristön iäkkäiden hyvin säilyneiden ulkorakennusten kanssa merkittävän ja arvokkaan kylämiljöön.

Arvot: Rakennushistoriallinen
Maisemallinen

26. Väärä 684-407-2-93

Edustaa Anttilan kylän vanhaa rakennuskantaa ja antaa leiman kyläidylliin. Tien puolelle rakennus on säilyttänyt vanhan ilmeensä. Väärän tilan maat on jaettu useaan osaan, asuintonttiin kuuluu nyt 1 ha maista.

Luokka A: Suojeltava kohde

Erittäin kookas ja näyttävä kahdesta asuinrakennuksesta muodostuva päärakennus on Anttilan kylämiljöön ehkä tärkein maisemallinen tekijä. 1700-luvun lopulla valmistunut rakennuskokonaisuus on säilynyt erittäin hyvin ja edustaa lähialueen vanhinta rakennuskantaa yhdessä läheisen Kollasen päärakennuksen kanssa. Pihapiiriin muut rakennukset ovat iältään melko kirjavia ja näistä vanhimmat ovat päässeet joko hieman huonoon kuntoon tai muutettu merkittävästi.

Arvot: Rakennushistoriallinen
Maisemallinen

27. Kivelä 684-407-2-19

Rinteessä maisemallisesti merkittävällä paikalla Anttilan kylätien varrella sijaitseva 1920-luvun pieni ja vaatimaton mäkitupa. Tontin muut iäkkäät rakennukset ovat hävinneet. Asuinrakennus on säilynyt runkomalliltaan alkuperäisenä, mutta esimerkiksi aukotuksessa on tapahtunut muutoksia. Rakennuksella on silti maisemallista arvoa Anttilan kylämaisemassa.

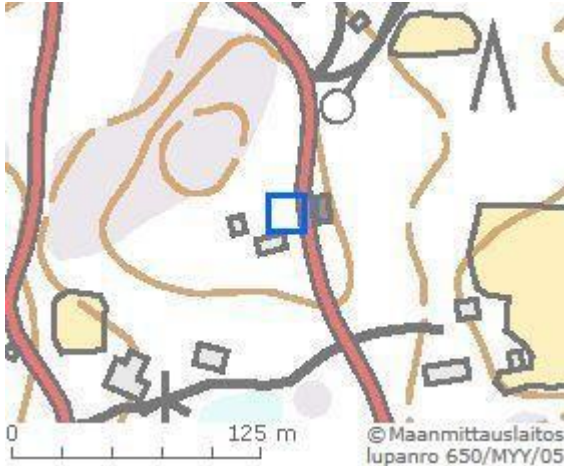
Luokka B: Lievemmin suojeltava kohde.

Pieni 1920-luvun mäkitupa maisemallisesti merkittävällä paikalla Anttilan kylätien varrella. Tontin asuinrakennus on ainoa jäljellä oleva iäkkäämpi rakennus. Tuvan ja kamarin käsittävä rakennus on kokenut vuosien varrella muutoksia muun muassa aukotuksessa, mutta alkuperäinen rakennusajankohta on vielä jotenkin havaittavissa.

Rakennuksella, joka edustaa kylän mäkitupalaisasutusta, on lähinnä maisemallisia arvoja.

Arvot:
Maisemallinen

28. Kivikontu (ent. Kaitala) 684-407-6-0

Erittäin hyvin säilynyt entinen torppa Anttilan kylätien varrella. Tie jakaa tontin kahteen osaan siten, että aivan tien vieressä sijaitseva asuinrakennus sijoittuu eri puolelle tietä kuin ulkorakennukset. Hirsirunkoinen ja satulakattoinen asuinrakennus on valmistunut alun perin 1890-luvulla. Ulkorakennukset ajoittuvat puolestaan 1950-luvulle ajankohtaan, jolloin tontti lohkottiin itsenäiseksi.

Maisemallisesti ja rakennushistoriallisesti merkittävä kohde, joka on yksi kylän parhaiten säilyneistä.

Luokka A: Suojeltava kohde.

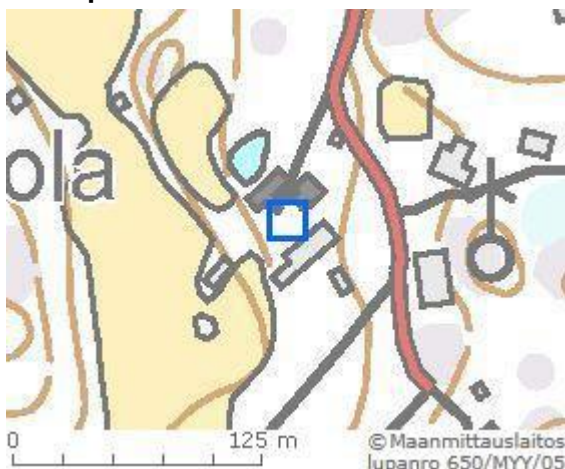
Arviointi koskee pääasiassa asuinrakennusta.

1800-luvun vanha torppa Anttilan kylätien varrella. Asuinrakennus on säilynyt erittäin hyvin viimeistään 1900-luvun alun ulkoasussaan. Ainoastaan kuisti on uustettu 1900-luvun puolivälissä. Tonttiin kuuluu myös kaksi autenttisenä säilynyttä ulkorakennusta 1950-luvulta.

Maisemallisesti ja rakennushistoriallisesti merkittävä kohde, joka on yksi kylän parhaiten säilyneistä. Edustaa Anttilan kylän torppariasutusta.

Arvot: Rakennushistoriallinen
Maisemallinen

29. Impola 684-407-4-89

Edustaa 1800-luvun rakennuskantaa Anttilassa. Edelleen maataloutta harjoittava tila on sijainnut samalla paikalla 1850-luvulla lähtien. Pihapiirissä oleva vanha päärakennus sekä aitta ovat peräisin 1800-luvun loppupuolelta. Nykyinen päärakennus on 1930-luvulta. Tilan rakennukset ovat säilyneet pääosin erittäin hyvin. Rakennuskantaan kuuluu myös alueelle nykyään harvinainen mamsellityyppinen tuulimylly. Samaan tilaan kuuluu myös kauempana Anttilan kylätiellä sijaitseva vuonna 1947 valmistunut nykyään autiona oleva tila.

Luokka A: Suojeltava kohde

Arviointi koskee pihapiirin iäkstä rakennuskantaa.

Hyvin säilynyt 1800-luvun loppupuolen edelleen toiminnassa oleva maatila. Vanha päärakennus on säilynyt erittäin hyvin. Myös uudemman päärakennuksen alkuperäinen 1930-luvun ulkoasu on säilynyt muutoksista huolimatta. Pihapiiriin kuuluu runsaasti hyvin säilyneitä ulkorakennuksia ja erityisesti alueelle nykyään harvinainen tuulimylly on merkittävä.

Arvot: Rakennushistoriallinen
Maisemallinen

31. Kivipelto 684-407-1-19

1900-luvun alkupuolen entinen mäkitupa Köymärinkulmalla peltoaukeiden laidalla. Pienellä tontilla on mitä ilmeisimmin 1900-luvun alkupuolella, mahdollisesti 1920-30-luvulla valmistunut hirsirunkoinen pieni asuinrakennus, joka on säilynyt pääosin hyvin. Rakennuksen kuisti on tyylistä päätellen toteutettu 1960-luvulla. Tontilla on lisäksi pari uudempaa pientä ulkorakennusta sekä leikkimökki.

Luokka B: Lievemmin suojeltava kohde.

Pääosin hyvin säilynyt 1900-luvun alkupuolen mäkitupa Köymärinkulman alueella. Kohde edustaa aikansa vuokra-asumista. Pieni päärakennus on säilynyt pääosin hyvin. 1960-70-luvulla toteutettu kuisti on melko suhteettoman kokoinen rakennuksen muuhun ulkoasuun verrattuna. Tontin iäkäämmät ulkorakennuksen ovat hävinneet.

Asuinrakennuksen hyvin säilyneellä julkisivulla on maisemallista merkitystä Köymärinkulman alueen viljelymaisemassa.

Arvot: Maisemallinen

32. Seikola 684-407-1-26

1920-luvun maatila Köymärinkulmalla. Tilakokonaisuuden 1920-luvun rakennuskanta on säilynyt pääosin hyvin. Päärakennus edustaa rakennusajankohdalleen melko tyyppillistä asuinrakentamista. Rakennusta on kuitenkin laajennettu 1970-luvulla. Navettarakennus sekä makasiinirakennus ovat säilyneet pääosin alkuperäisissä asuissaan. Tilan rakennusryhmään kuuluu lisäksi 1980-luvulla valmistuneet konesuoja- ja verstasrakennus sekä suuli. Lisäksi rakennusryhmä käsittää melko lukuisia pienempiä vaatimattomia ulkorakennuksia, kuten varastoja ym.

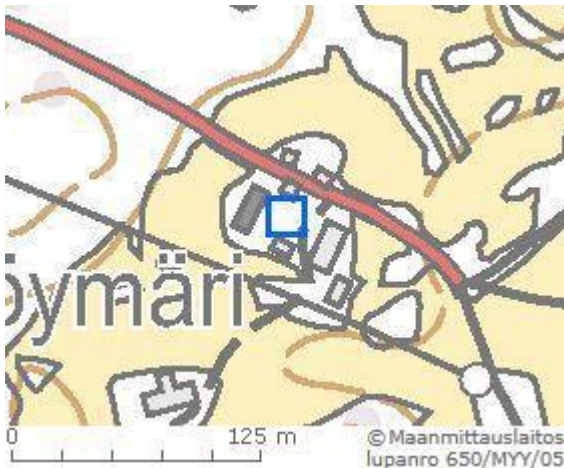
Seikola sijaitsee maisemallisesti merkittävällä paikalla metsäsaarekkeessa peltoaukeiden laidalla ja on osa valtakunnallisesti merkittävää kulttuuriympäristöä.

Luokka B: Lievemmin suojeltava kohde.

Pääosin hyvin säilynyt 1920-luvun tilakokonaisuus. Seikola sijaitsee maisemallisesti merkittävällä paikalla metsäsaarekkeessa peltoaukeiden laidalla ja on osa valtakunnallisesti merkittävää kulttuuriympäristöä. Rakennukset ovat säilyneet pääosin erittäin hyvin. Päärakennuksessa toteutetut muutokset laskevat kokonaisarvoa.

Arvot: Rakennushistoriallinen
Maisemallinen

33. Köymäri 684-407-1-20

Köymäriin vanha kantatila sijaitsee Köymärinkulmalla varsinaisen kylätontin kaakkoispuolella, jonne tila siirrettiin isojaon jälkeen 1800-luvun aikana. Tila on kuulunut samalle suvulle vuodesta 1749. Kyseessä on kaunis, hyvin säilynyt rakennuskokonaisuus, jonka nykyinen rakennuskanta ajoittuu pääosin 1920-30-luvuille. Tilan päärakennus on rungoltaan iäkkäämpi, mutta rakennettu tulipalon jälkeen uudelleen 1930-luvulla. Pihapiiri on eheä kokonaisuus, jossa rakennukset sijoittuvat umpihamaiseen tyyliin. Köymärinkulma (tie) kulkee tilan rakennusten välistä ja esimerkiksi vuonna 1877 valmistunut aitta sekä 1920-luvun kellari jäävät eri puolelle tietä kuin varsinainen pihapiiri.

Luokka A: Suojeltava kohde.

Arviointi koskee pihapiirin iäkästä rakennuskantaa.

Anttilan kantatiloja, jonka nykyinen rakennusryhmä ajoittuu pääosin 1920-30-luvuille ja on erittäin hyvin säilynyt ja muodostaa kauniin kokonaisuuden. Kyseessä on Anttilan kylän parhaiten säilyneitä eheitä tilakokonaisuuksia valtakunnallisesti merkittävässä kulttuuriympäristössä.

Arvot: Rakennushistoriallinen
Maisemallinen

34. Rauvola 684-407-1-33

1920-luvun maatila Kaljasjoen varrella Rauvolantie päässä. Tilan pihapiirin rakennukset ovat kaikki valmistuneet 1920-luvulla ja säilyneet merkittävän hyvin. Osa ulkorakennuksista kaipaa kuitenkin kunnostusta. Pihapiirin rakennuksiin kuuluu vuonna 1925 valmistunut melko näyttävä päärakennus sekä sementtitiilirunkoinen aitta, sauna-/puuhuone, navetta sekä entinen rekihuone. Pihapiirin ulkopuolella on vuonna 1973 valmistunut kuisti.

Merkittävä 1920-luvun tilakokonaisuus peltoaukeiden laidalla.

Luokka A: Suojeltava kohde.

Arviointi koskee pihapiirin iäkästä rakennuskantaa.

Erittäin hyvin säilynyt 1920-luvun tilakokonaisuus. Kaikki rakennukset ovat säilyneet lähes alkuperäisissä asuissaan, joskin osin huonokuntoisina.

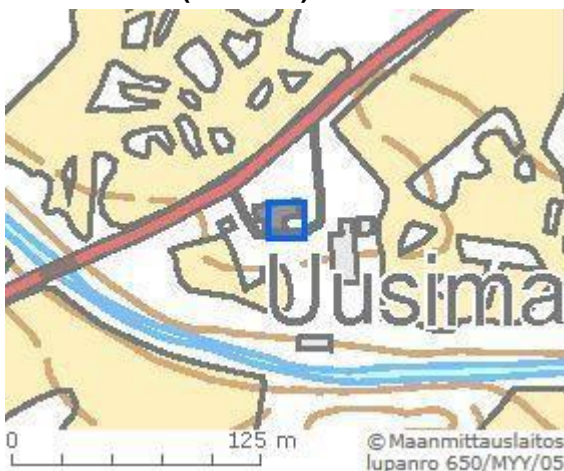
Valtakunnallisesti merkittävän kulttuuriympäristön parhaiten säilyneitä tilakokonaisuuksia.

Arvot:

Rakennushistoriallinen

Maisemallinen

35. Uusimaa (Uusitalo) 684-407-3-128

Uusimaan tila on yksi Anttilan kantatiloista, jonka nykyinen rakennuskokonaisuus on peräisin 1900-luvun alusta. Anttilan kylätien varrella sijaitsevaan rakennusryhmään kuuluu vuonna 1910 valmistunut hirsirunkoinen päärakennus, joka on säilynyt tyylillisesti uloasultaan varsinkin julkisivun puolelta. Rakennus on toiminut aikanaan alueen kansakouluna. Sisäpihalla suurin muutos on 1980-90-lukujen taitteessa toteutettu kuistin laajennus. Lisäksi pihalla on osin luonnonkivi-, osin hirsirunkoinen navetta, joka on pihasisivun ajoluiskaa ja pariovia lukuun ottamatta säilynyt hyvin. Navetan vieressä on alueelle ehkä poikkeava vuonna 1906 valmistunut lohkokivirunkoinen aitta, joka on säilynyt

vesikatetta lukuun ottamatta alkuperäisessä asussaan. Lisäksi piha-alueen perällä joen rannassa on vanha hirsirunkoinen sauna, joka on huonossa kunnossa.

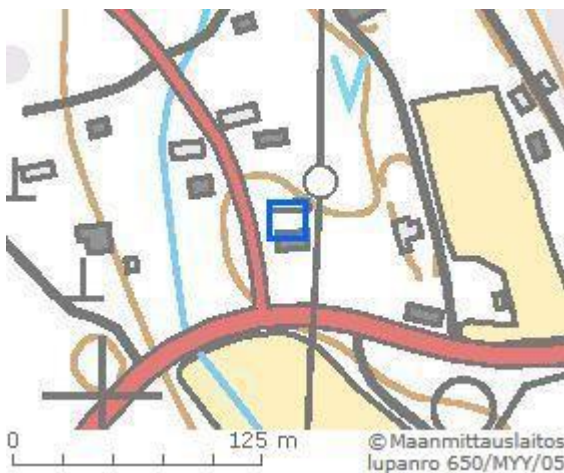
Tilalla harjoitetaan edelleen viljelystoimintaa.

Luokka B: Lievemmin suojeltava kohde.

Melko eheä 1900-luvun alun tilakokonaisuus Anttilan kylätien varressa. Päärakennuksen muutokset sekä osittain huonokuntoiset ulkorakennukset laskevat kokonaisarvoa. Kohteella on rakennushistoriallisten ja maisemallisten arvojen lisäksi sivistyshistoriallista arvoa.

Arvot: Rakennushistoriallinen
Historiallinen (sivistyshistoriallinen)
Maisemallinen

36. Saarela 684-413-6-17

1930-luvun asuintontti maisemallisesti merkittäväällä paikalla Pyhärannantien varressa. Tontilla on alun perin vuonna 1939 valmistunut asuinrakennus, jota on laajennettu nykyiseen runkomalliinsa vuonna 1978. Laajennus on toteutettu aikanaan tyylikkäästi. Rakennuksen alkuperäinen rakennusajankohta on edelleen selkeästi havaittavissa. Tontilla on lisäksi alun perin vuonna 1939 valmistunut ulkorakennus, johon on 1950-luvulla valmistunut sauna- sekä kellaritilat.

Tontti sijaitsee Unajan maakunnallisesti merkittävässä kulttuuriympäristössä.

Luokka B: Lievemmin suojeltava kohde.

1930-luvun asuintontti maisemallisesti näkyvällä paikalla Pyhärannantien varressa. Tontti kuuluu Unajan maakunnallisesti merkittävään kulttuuriympäristöön. Vuonna 1939 valmistunut asuinrakennus on kokenut muutoksia sekä 1950- että 1970-luvuilla. Jokainen rakennusajankohta on kuitenkin erotettavissa melko selkeästi ja myös materiaalit ovat suurelta osin säilyneet. Kokonaisuus on siitä huolimatta yhtenäinen ja hyvin tasapainoinen. Muutokset laskevat kuitenkin rakennushistoriallista arvoa. Ulkorakennus on säilynyt hyvin 1950-luvun muutosasussaan.

Arvot: Rakennushistoriallinen
Maisemallinen

37. Rannikko 684-413-6-118

1800-luvun vanha torppa maisemallisesti erittäin merkittävällä paikalla Pyhärannantien varressa. Vanha päärakennus on mahdollisesti siirretty nykyiselle paikalleen 1900-luvun alussa. Rakennus on kokenut lähivuosina melko merkittäviä muutoksia, jotka vaikuttavat rakennushistorialliseen arvoon. Runkomalli on säilynyt alkuperäisenä. Tontilla on lisäksi 1900-luvun alussa valmistunut saunarakennus. Talolle kuuluu myös vuonna 1935 valmistunut suuli. Samalla tontilla on ilmeisesti 1960-70-luvulla valmistunut omakotitalo.

Rannikko sijaitsee maakunnallisesti merkittävässä kulttuuriympäristössä.

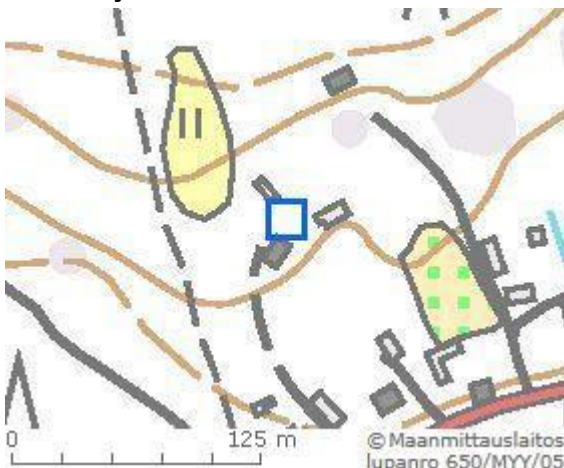
Luokka B: Lievemmin suojeltava kohde.

Rannikko edustaa Unajan 1800-1900-lukujen vaihteen torppa-asutusta. Lähivuosina toteutetut merkittävät muutokset asuinrakennuksen ulkoasussa laskevat rakennushistoriallista arvoa huomattavasti. Alkuperäinen rakennusajankohta on kuitenkin edelleen juuri ja juuri havaittavissa. Torppan pihapiiri on muuttunut vanhojen ulkorakennusten häviämisen myötä. Asuinrakennuksen maisemallinen merkitys Pyhärannantien varren miljöössä on kuitenkin suuri.

Tontti kuuluu Unajan maakunnallisesti merkittävään kulttuuriympäristöön.

Arvot:
Rakennushistoriallinen
Maisemallinen

39. Katajaranta 684-413-8-1

1900-luvun alkupuolen asuintontti sekä puutarha Kapasaarentien ympäristössä valtakunnallisesti merkittävässä kulttuuriympäristössä. Tontilla on alun perin vuonna 1915 valmistunut erittäin yksilöllinen, huvilamainen hirsirunkoinen asuinrakennus, joka poikkeaa lähiympäristön rakennuskannasta. Rakennuksessa on kaksi pokiipäätyistä siipeä, joiden välissä on poikittain oleva matalampi osa. Rakennus on säilynyt runkomalliltaan sekä osittain yksityiskohdiltaan 1900-

luvun alkupuolen asussa.

Asuinrakennuksen lisäksi tontilla on erittäin hyvin säilyneet vuonna 1938 valmistunut kanalarakennus sekä 1950-luvulla valmistunut saunarakennus.

Luokka A: Suojeltava kohde

Arvointi koskee asuinrakennusta sekä vanhempaa ulkorakennusta.

1910-luvulla valmistunut yksilöllinen, huvilamainen ja alueelle täysin poikkeuksellisen runkomallin omaava rakennus, joka on säilynyt osittain erittäin hyvin. Rakennuksella on taidehistoriallisia arvoja. Tontilla on lisäksi erittäin hyvin säilynyt entinen eläinsuoja 1900-luvun alkupuolelta sekä saunarakennus 1900-luvun puolivälin paikkeilta. Poikkeavista rakennusajankohdista huolimatta rakennukset muodostavat eheän ja arvokkaan kokonaisuuden.

Katajaranta sijaitsee valtakunnallisesti merkittävässä kulttuuriympäristössä. Maisemallisen arvon puuttumiseen vaikuttaa hieman syrjäinen ja peitossa oleva sijainti. Tontti sijaitsee Unajan valtakunnallisesti merkittävässä kulttuuriympäristössä.

Arvot: Rakennushistoriallinen
Historiallinen (taidehistoriallinen arvo)

40. Hakola 684-413-5-19

1910-luvun asuintila maisemallisesti merkittävällä paikalla aivan Kapasaarentien varrella. Edustaa alueen 1910-20-lukujen käsityöläistyypistä asuinrakentamista. Tontilla on noin 1910-15 valmistunut hirsirunkoinen ja satulakattoinen asuinrakennus, joka on säilynyt tyylillisesti erittäin hyvin. Asuinrakennuksen lisäksi tontilla on vinkkelin mallinen hyvin säilynyt entinen eläinsuoja- ja saunarakennus. Rakennukset ja hyvin hoidettu pihapiiri muodostavat eheän kokonaisuuden.

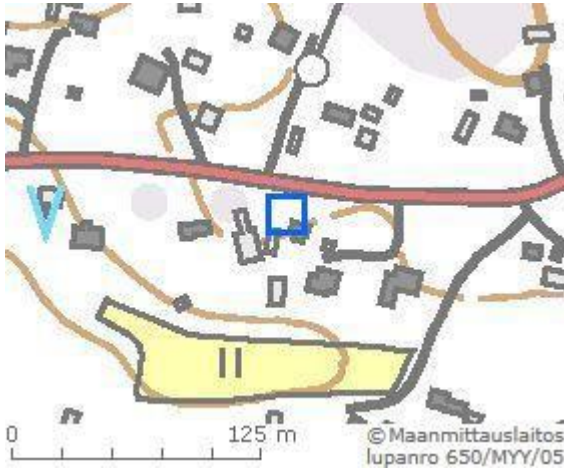
Tontti on osa Unajan valtakunnallisesti merkittävää kulttuuriympäristöä.

Luokka B: Lievemmin suojeltava kohde.

Hyvin säilynyt pihakokonaisuus edustaa lähiympäristön 1900-luvun alun käsityöläistyypistä asuinrakentamista. Tärkeä osa Kapasaarentien ja Unajan kylän miljöötä entisen Pyhärannalle johtaneen pääväylän varrella valtakunnallisesti merkittävässä kulttuuriympäristössä. Kohteen rakennusmestarin suunnittelema asuinrakennus edustaa rakennusajankohdalleen (mahd. 1910-luku) ehkä poikkeuksellisen uudenaikaista rakennustyyliä maaseudulla. Rakennuksessa suoritettavat pienet muutokset eivät riko eheää kokonaisuutta, mutta laskevat kuitenkin rakennushistoriallista arvoa.

Arvot:
Rakennushistoriallinen
Maisemallinen

41. Mökkilä 684-413-5-59

1920-30-lukujen vaihteen pieni ja melko vaatimaton asuintontti Kapasaarentien varressa. Tontilla on rankorakenteinen pieni asuinrakennus, joka on laajennettu vuonna 1988 nykyiseen runkomalliinsa. Julkisivu ja tyylliset seikat ovat säilyneet hyvin. Lisäksi tontilla on 1930-luvulla valmistunut saunarakennus, jota on korjailtu lähivuosina.

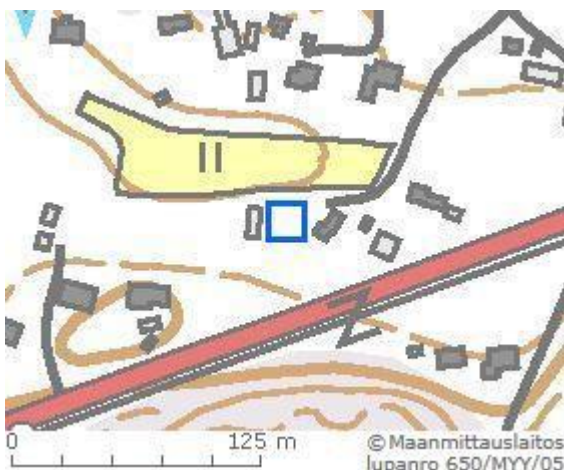
Mökkilä edustaa Unajan pääosin hyvin säilynyttä 1920-30-lukujen asuinrakentamista.

Luokka B: Lievemmin suojeltava kohde.

Mökkilä edustaa Unajan alueen pääosin hyvin säilynyttä 1920-30-lukujen vaihteen asuinrakentamista. Vaikka asuinrakennuksessa tehdyt muutokset ovat toteutettu melko tyylikkäästi, laskee ne kuitenkin rakennushistoriallista arvoa. Muutokset antavat rakennuksille osittain myös uudisrakennusmaisen ilmeen. Tontilla on maisemallista merkitystä Kapasaarentien varren kylämaisemaan.

Arvot: Rakennushistoriallinen
Maisemallinen

42. Palmula 684-413-1-6

1920-30-lukujen vaihteen pienimuotoinen ja melko vaatimaton asuintontti erittäin näkyvällä ja maisemallisesti merkittävällä paikalla Pyhärannantien varressa. Tontilla on alun perin 1920-30-lukujen vaihteessa valmistunut asuinrakennus, joka on laajennettu nykyiseen runkomalliinsa matalammalla laajennusosalla vuonna 1969. Sekä alkuperäinen osa että laajennusosa edustavat

rakentamisajankohdilleen tyypillisiä ratkaisuja. Asuinrakennuksen lisäksi tontilla on vuonna 1965 valmistunut sauna- ja navettarakennus.

Palmulalla on maisemallista merkitystä Pyhärannantien varressa Kapasaarentien ympäristössä. Edustaa Unajan melko runsasta 1920-30-lukujen asuinrakentamista. Tontti sijaitsee valtakunnallisesti merkittävässä Unajan kulttuuriympäristössä.

Luokka B: Lievemmin suojeltava kohde.

1960-luvun muutosasussaan säilynyt asuintontti maisemallisesti erittäin merkittävällä paikalla valtakunnallisesti merkittävässä kulttuuriympäristössä. Asuinrakennuksen alkuperäinen 1920-30-luvun vaiheen rakennusajankohta on edelleen havaittavissa selkeästi.

Palmulalla on maisemallista merkitystä Pyhärannantien varressa Kapasaarentien ympäristössä. Edustaa Unajan melko runsasta 1920-30-lukujen asuinrakentamista.

Arvot: Maisemallinen

44. Koivukuja 684-413-5-114

1800-luvun lopun erittäin pieni hyvin säilynyt asuintontti maisemallisesti erittäin merkittävällä paikalla Kapasaarentien varrella. Tontilla on vuonna 1897 valmistunut hirsirunkoinen tuvan ja kamarin käsittävä asuinrakennus sekä vaatimaton uudempi käymälärakennus.

Koivukujan tontilla on erittäin tärkeä maisemallinen merkitys Kapasaarentien kyläraittimaisemassa. Asuinrakennus kertoo pienimuotoisesta käsityöläis- ja mäkitupalaisasumisesta 1800-1900-lukujen taitteessa, jolloin Kapasaarentien vartta ryhdyttiin asuttamaan. Alue kuuluu Unajan valtakunnallisesti merkittävään kulttuuriympäristöön.

Luokka A: Suojeltava kohde.

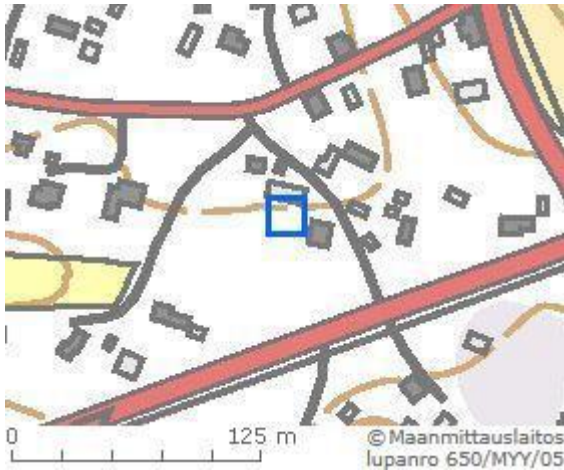
Arviointi koskee asuinrakennusta.

Esimerkillisen hyvin korjattu yksilöllinen 1800-luvun lopun pieni tuvan ja kamarin käsittävä asuinrakennus näkyvällä paikalla Kapasaarentien varressa Unajan keskustassa. Rakennus on viereisen Nummelan sekä Unajantien risteuksen viereisten tonttien lisäksi ainoita merkittävän hyvin säilyneitä aikansa edustajia 1800-1900-lukujen taitteesta, jolloin Kapasaarentien varren ympäristöä ryhdyttiin asuttamaan.

Maisemallisesti ja rakennushistoriallisesti merkittävä rakennus valtakunnallisesti merkittävässä kulttuuriympäristössä.

Arvot: Rakennushistoriallinen
Maisemallinen

45. Päivölä 684-413-5-450

Hyvin säilynyt 1930-luvun asuintontti Vaaturintien varrella Kapasaarentien ympäristössä. Tontilla on asunut aikanaan vaatturi, joka harjoitti myös kauppapuutarhatoimintaa. Tontilla on käytännössä alkuperäisasussaan säilynyt rankorakenteinen ja satulakattoinen asuinrakennus, joka edustaa runkomalliltaan tyypillistä aikansa asuinrakentamista. Rakennuksessa on kuitenkin ehkäpä normaalia koristeellisemmat yksityiskohdat, joissa on jugend-vaikutteita. Tontilla on lisäksi osittain ranko-, osittain sementtiirunkoinen entinen eläinsuoja- ja saunarakennus.

Erittäin tärkeä osa Kapasaarentien ympäristön hyvin säilynyttä 1900-luvun alkupuolen rakennuskantaa, joka erottuu selkeästi Pyhärannantielle. Kuuluu valtakunnallisesti merkittävään Unajan kulttuuriympäristöön.

Luokka A: Suojeltava kohde.

Arviointi koskee asuinrakennusta sekä ulkorakennusta.

Erittäin hyvin säilynyt 1930-luvun asuintontti maisemallisesti merkittävällä paikalla. Asuinrakennus edustaa Unajan erittäin hyvin säilynyttä 1920- ja 1930-lukujen rakennuskantaa. Rakennus on säilynyt pääosin autenttisena, ainoastaan joitain pintoja on jouduttu uusimaan ja paikkaamaan. Ulkorakennus on säilynyt myös hyvin.

Erittäin tärkeä osa Kapasaarentien ympäristön hyvin säilynyttä 1900-luvun alkupuolen rakennuskantaa, joka erottuu selkeästi Pyhärannantielle. Kuuluu valtakunnallisesti merkittävään Unajan kulttuuriympäristöön.

Kohde oli aikoinaan vaatturin asuintontti, jossa harjoitettiin myös kauppapuutarhatoimintaa.

Arvot:

Rakennushistoriallinen

Historiallinen (elinkeinohistoriallinen)

Maisemallinen

47. Nummela 684-413-5-60

1900-luvun alun hyvin säilynyt pihapiiri Vaaturintien varressa Kapasaarentien ympäristössä. Erittäin hyvin säilyneet rakennukset muodostavat eheän ja arvokkaan kokonaisuuden. Vuonna 1905 valmistunut päärakennus on säilynyt erittäin hyvin lähes alkuperäisessä asussaan. Tontilla on lisäksi rankorakenteinen ulkorakennus, joka on valmistunut 1900-luvun alussa sekä 1940-luvulla. Rakennuksen alla on iäkäs holvikellari. Pihapiiriin kuuluu myös 1930-luvun asussaan oleva saunatupa sekä 1900-luvun alkupuolelle ajoittuva varistorakennus. Piha-alue koostuu kahdesta erillisestä samassa omistuksessa olevasta maa-alueesta.

Pihapiirillä on tärkeä merkitys Kapasaarentien ympäristön maisemaan valtakunnallisesti merkittävässä kulttuuriympäristössä.

Luokka A: Suojeltava kohde.

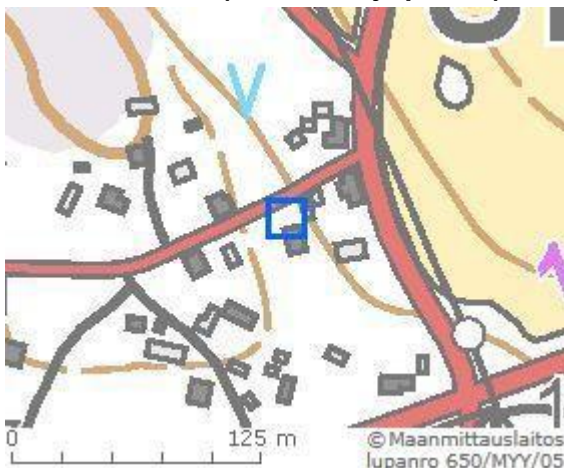
Arviointi koskee pihapiirin iästä rakennuskantaa.

Erittäin hyvin säilynyt 1900-luvun alun pihapiiri valtakunnallisesti merkittävässä kulttuuriympäristössä. Vuonna 1905 valmistunut päärakennus on säilynyt poikkeuksellisen hyvin lähes alkuperäisessä asussaan.

Yhdessä naapuritonttien hyvin säilyneen rakennuskannan kanssa Nummelan rakennukset muodostavat Unajan alueella kylätontin lisäksi arvokkaan maisemallisen ja kulttuurihistoriallisen kokonaisuuden, joka kertoo Kapasaarentien varren vuosisadan vaihteessa syntyneestä asutuksesta. Rakennusryhmä erottuu melko selkeästi myös läheiselle Pyhärännantielle.

Arvot: Rakennushistoriallinen
Maisemallinen.

48. Säästömäki (ent. koulu ja pankki) 684-413-5-106

1800-luvun poikkeuksellisen hyvin säilynyt rakennushistoriallisesti merkittävä koulutontti Kapasaarentien varrella. Tontilla on alun perin koulukäyttöön vuonna 1889 valmistunut hirsirunkoinen ja satulakaton pieni rakennus, joka toimi pankkina 1930-luvulta aina 1980-luvulle saakka. Ulkoasu on säilynyt 1900-luvun alkupuolen muutosasussa poikkeuksellisen hyvin ottaen huomioon rakennuksen eri käyttötarkoitukset. Nykyään kiinteistö on asuinkäytössä. Tontilla on lisäksi ilmeisesti 1900-luvun alkupuolella valmistunut entinen käymälärakennus.

Edustaa Kapasaarentien varren varhaisempaa rakennuskantaa Unajan historiallisen kylätontin lähiympäristössä valtakunnallisesti merkittävässä Unajan kulttuuriympäristössä.

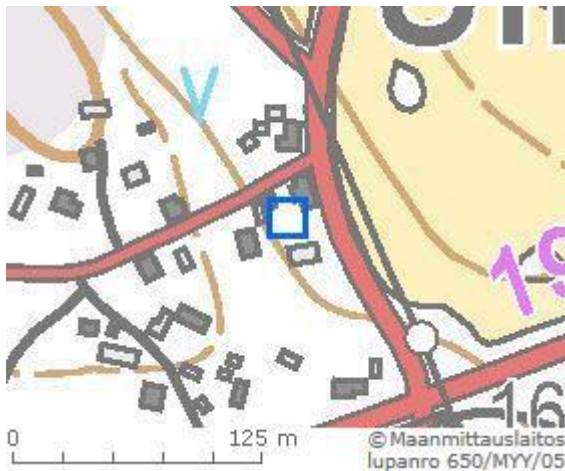
Luokka A: Suojeltava kohde

Arviointi koskee asuinrakennusta.

Poikkeuksellisen hyvin säilynyt ja hoidettu 1880-luvun kyläkoulutontti valtakunnallisesti merkittävässä kulttuuriympäristössä. Vuonna 1889 valmistuneen hirsirunkoisen pienen koulurakennus runkomalli on säilynyt alkuperäisenä. Sisäpihan kuisti, ikkunat sekä vuoraustyylit ovat 1920-luvulla. Ikkunat ovat alkuperäiset. Rakennus toimi myös pankkina noin 50 vuotta. Rakennushistoriallisesti ja maisemallisesti merkittävällä kohteella on sivistyshistoriallista ja elinkeinohistoriallista arvoa.

Arvot: Rakennushistoriallinen
Historiallinen (Sivistys- ja elinkeinohistoriallinen)
Maisemallinen

49. Kulmala 684-413-5-28

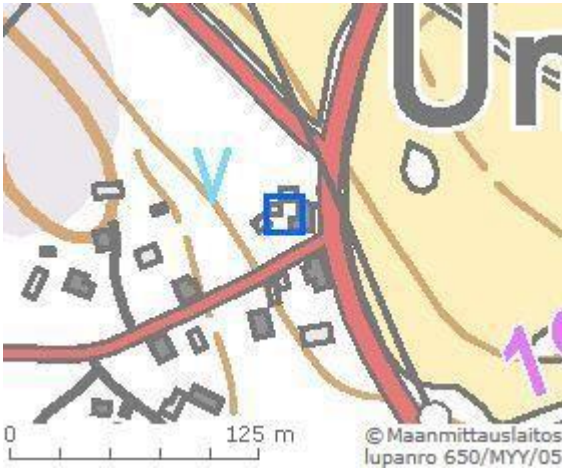
Tyylillisesti hyvin säilynyt 1800-luvun lopun asuintontti maisemallisesti näkyvällä paikalla valtakunnallisesti merkittävässä kulttuuriympäristössä. Tontilla on alunperin vuonna 1895 valmistunut hirsirunkoinen rakennus, joka toimi kylän kauppana vuosina 1895-1971. Rakennus on peruskorjattu täysin vuonna 1992, mutta tyylilliset yksityiskohdat ovat säilyneet. Tontilla on lisäksi vuonna 1900 valmistunut hirsirunkoinen makasiinirakennus sekä vuonna 1939 valmistunut navetta- ja saunarakennus.

Luokka B: Lievemmin suojeltava kohde.

Tyylillisesti hyvin säilynyt 1800-1900-lukujen vaihteen asuintontti, jolla on entisenä kyläkauppana myös elinkeinohistoriallista arvoa. Rakennukset ovat hyväkuntoisia ja varsinkin asuinrakennus sekä aittarakennus ovat kyläkuvan kannalta merkittäviä. Asuinrakennuksen ulkoasu on korjattu totaalisesti 1990-luvulla ja tämä laskee rakennushistoriallista arvoa. Korjaus on kuitenkin toteutettu laajuudessaan huolimatta tyylikkäästi. Kohteella on keskeinen ja näkyvä sijainti Unajan kylätontilla valtakunnallisesti merkittävässä kulttuuriympäristössä.

Arvot: Rakennushistoriallinen
Historiallinen (elinkeinohistoriallinen)
Maisemallinen

50. Mutkala 684-413-5-175

1900-luvun alun asuin- ja liiketontti maisemallisesti näkyvällä paikalla valtakunnallisesti merkittävässä Unajan kulttuuriympäristössä. Tontilla on rungoltaan vinkkelin mallinen osin hirsi-, osin rankorakenteinen asuinrakennus, joka valmistui Unajan ensimmäiseksi osuuskaupaksi vuonna 1908. Rakennusta on laajennettu ensimmäistä kertaa vuonna 1910, jolloin siihen valmistui rakennusajan-kohdalle erittäin harvinainen rankorakenteinen asuinhuone. Nykyinen vinkkeli runkomalli on seurausta noin vuonna 2006 toteutetusta laajennuksesta. Rakennuksen ulkoasu on muuttunut merkittävästi, vaikka tyylliset piirteet on pyritty säilyttämään. Tontilla on lisäksi Tupalan tilalta viimeistään 1910-luvulla siirretty aittarakennus, entinen tallirakennus 1900-luvun alkupuolelta sekä sauna- ja työtuparakennus 1910-luvulta. Ulkorakennukset ovat säilyneet pääosin hyvin.

Muutoksista huolimatta rakennusryhmä muodostaa maisemallisesti merkittävän kokonaisuuden Unajantien ja Kapasaarentien risteykseen ja rakennukset erottuvat selkeästi myös Valtatie 8:lle.

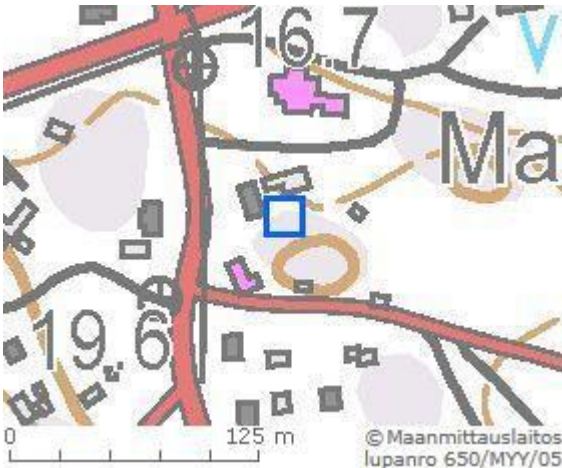
Luokka B: Lievemmin suojeltava kohde.

Maisemallisesti erittäin tärkeällä paikalla valtakunnallisesti merkittävässä kulttuuriympäristössä sijaitseva 1900-luvun alun asuin- ja liiketontti. Rakennushistoriallisena kuriositeettina asuinrakennus käsittelee Unajan ensimmäisen rankorakenteisen 1910-luvulla toteutetun asuinhuoneen. Rakennus on kookenut melko mittavia muutoksia lähivuosikymmenten aikana ja sitä on laajennettu lähivuosina vinkkeliosalla.

Vaikka hiljattain toteutettu vinkkelilaajennusosa onkin toteutettu sopimaan hyvin rakennuksen alkuperäisilmeeseen, laskee se sekä muut muutokset rakennushistoriallista arvoa. Tontin ulkorakennukset ovat säilyneet pääosin hyvin. Kohde on aikanaan toiminut sekä Osuuskaupan että suutarin tontina, joten sillä on myös elinkeinohistoriallista arvoa.

Arvot: Rakennushistoriallinen
Historiallinen (elinkeinohistoriallinen)
Maisemallinen

51. Kallionkuve (ent. Helkonmäki) 684-413-6-108

Unajantien varrella maisemallisesti merkittävällä paikalla sijaitseva entinen kyläsepän kookas asuintontti 1900-luvun alusta. Tontti sijaitsee maakunnallisesti merkittävässä kulttuuriympäristössä. Tontilla on alun perin vuonna 1901 rakennettu asuinrakennus, joka on laajennettu ja muutettu nykyiseen ulkoasuunsa vuonna 1986. Muutosajankohtaan nähden laajennus on toteutettu alkuperäilmettä kunnioittaen ja rakennus edustaa edelleen tyyllisesti vuosisadan vaihteen asuinrakentamista. Tontilla on lisäksi viimeistään 1900-luvun alkupuolella valmistunut entinen navettarakennus, joka on säilynyt hyvin, maakellari vuosisadan vaihteesta sekä autenttisesti asussa säilynyt saunarakennus 1940-luvulta. Viereisellä tontilla oleva sementtitiilirunkoinen paja on alkujaan kuulunut tähän rakennusryhmään. Pajarakennus on muutettu lähivuosisikymmeninä merkittävästi.

Luokka B: Lievemmin suojeltava kohde.

Entinen sepän asuintontti maisemallisesti näkyvällä ja merkittävällä paikalla Unajantien varressa maakunnallisesti merkittävässä kulttuuriympäristössä. Vuonna 1986 tehty päärakennuksen laajennus ja muutos on toteutettu aikanaan tyylikkäästi, mutta muutos laskee kohteen rakennushistoriallista arvoa. Kohteella on entisenä sepän asuintonttina sekä entisenä puhelinsentraalina elinkeinohistoriallista arvoa.

Tärkeä osa maakunnallisesti merkittävää kulttuuriympäristöä.

Arvot: Rakennushistoriallinen
Historiallinen (elinkeino)
Maisemallinen

52. Kallioranta 684-413-5-61

Erittäin hyvin säilynyt 1930-luvun rakennusryhmä Tapiolantien varressa Unajan koulun ympäristössä. Tonttiin kuuluu myös kookas vanha puutarha. Tontin rankorakenteinen asuinrakennus on säilynyt erittäin hyvin ja edustaa rakennusajankohdalleen tyypillistä asuinrakentamista, jossa on vielä havaittavissa myös jugend -piirteitä. Tontilla on lisäksi 1930-luvulla valmistuneet saunarakennus, entinen navetta, pumppuhuone- ja kellarirakennus sekä aitta- ja liiterirakennus. Kaikki rakennukset ovat rankorakenteisia ja betoniperustaisia ja säilyneet lähes alkuperäisissä asuissaan.

Kalliorannan hyvin säilynyt pihapiiri sijaitsee maakunnallisesti merkittävässä kulttuuriympäristössä.

Luokka A: Suojeltava kohde.

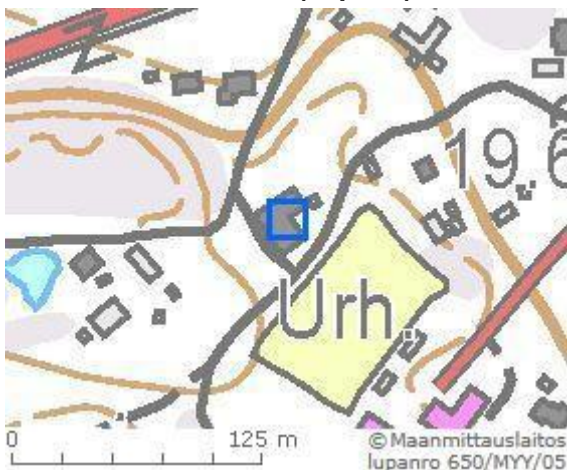
Arviointi koskee pihapiirin rakennuskantaa.

Eheä, poikkeuksellisen hyvin säilynyt 1930-luvun rakennusryhmä Unajan koulun ympäristössä. Tonttiin kuuluu myös vanha ja kookas puutarha. Rakennukset erottuvat myös Unajantielle, joten kohteella on myös maisemallista merkitystä.

Kalliorannan asuinrakennus edustaa Unajan alueen hyvin säilynyttä 1920-30-luvun asuinrakennuskantaa.

Arvot: Rakennushistoriallinen
Maisemallinen

53. Nuorisoseuratalo (Tapiola) 684-413-5-31

Unajan koulun vieressä urheilukentän laidalla sijaitseva alun perin vuonna 1912 valmistunut entinen nuorisoseuratalo. Rakennusta laajennettu ja ulkoasua merkittävästi pelkistetty 1940-50-lukujen vaihteessa. Rakennusta on laajennettu lisäksi 1980-luvulla kahteen otteeseen. Päällisin puolin julkivuiltaan rakennus on säilynyt pääosin 1940-50-luvun muutosasussaan. Entisen nuorisoseuratalon lisäksi pihapiirissä on 1960-luvulla Unajan kylätontilta siirretty kylän entinenruiskuhuone.

Kokonaisuudessaan urheilutalonakin toiminut entinen nuorisoseuratalo edustaa melko vaatimatonta seuratalorakentamista niin kooltaan kuin ulkoasultaankin. Siitä huolimatta rakennuksella on maisemallisesti tärkeä merkitys Unajan kyläkuvassa.

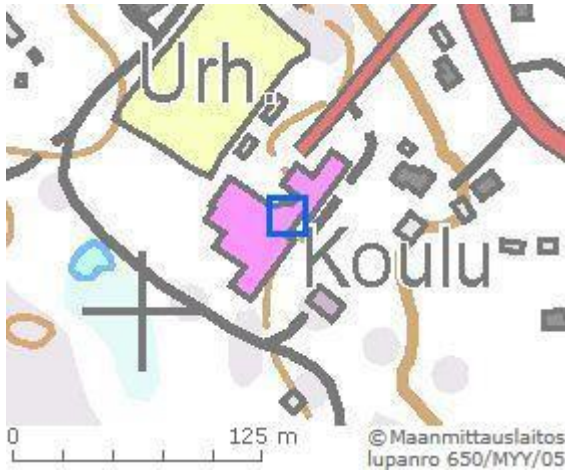
Luokka B: Lievemmin suojeltava kohde.

Alun perin vuonna 1912 valmistunut ja 1940-50-lukujen vaihteessa merkittävästi muutettu ja pelkistetty entinen nuorisoseuratalo. Rakennusta on laajennettu lisäksi 1980-luvulla kahteen otteeseen. Muutokset laskevat rakennushistoriallista arvoa.

Kokonaisuudessaan rakennus edustaa melko vaatimatonta seuratalorakentamista niin kooltaan kuin ulkoasultaankin. Siitä huolimatta rakennuksella on maisemallisesti tärkeä merkitys Unajan kyläkuvasa. Kohteella on myös entisenä nuorisoseuratalona sosiaalhistoriallista arvoa.

Arvot: Rakennushistoriallinen
Historiallinen (Sosiaalhistoriallinen)
Maisemallinen

54. Unajan koulu 684-413-5-476

Mitä ilmeisimmin 1930-luvulla valmistunut koulurakennus, jonka alkuperäinen osa on säilynyt tyyllisesti hyvin. Edelleen toiminnassa olevaa koulua on laajennettu runsaasti lähivuosina.

Aikataulusyistä rakennusta ei tarkemmin inventoitu.

Luokka B: Lievemmin suojeltava kohde

Arvio koskee koulun alkuperäistä osaa.

Arvot:

Rakennushistoriallinen

Historiallinen (sivistyshistoriallinen)

Maisemallinen

55. Mannila 684-413-8-19

1920-1930-luvun vaihteen maatalo maisemallisesti erittäin merkittävällä ja näkyvällä paikalla Valtatie 8:n ja Pyhärannantien risteyksessä. Tontilla on hirsirunkoinen vuonna 1929 valmistunut päärakennus, joka on laajennettu vuonna 1966. Julkisivultaan rakennus on säilynyt edelleen hyvin. Lisäksi tilaan kuuluu kookas mansardikattoinen navettarakennus 1920-30-lukujen vaihteesta, samalta ajalta oleva makasiini sekä entinen kanalarakennus. Lisäksi on joitakin uudempia varastorakennuksia. Varsinkin päärakennus sekä navetta muodostavat maisemallisesti tärkeän kokonaisuuden.

Tila kuuluu valtakunnallisesti merkittävään kulttuuriympäristöön.

Luokka A: Suojeltava kohde.

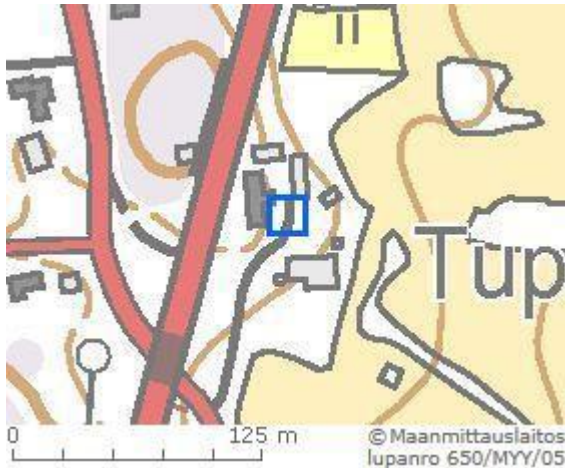
Arviointi koskee pihapiirin iäkästä rakennuskantaa. Päähuomiossa päärakennus sekä navettarakennus.

Tilan rakennukset ovat säilyneet pääosin hyvin. Merkittävimmät ovat näkyvillä paikoilla sijaitsevat päärakennus sekä navettarakennus. Vaikka päärakennuksen laajennus sekä muutokset laskevat rakennushistoriallista arvoa, nostaa maisemallisesti erittäin keskeinen sijainti kokonaisarviota.

Tila on tärkeä tekijä Unajan valtakunnallisesti merkittävässä kulttuurimaisemassa.

Arvot:
Rakennushistoriallinen
Maisemallinen

56. Talo-Tupala (aik. Tupala) 684-413-5-458

Erittäin hyvin säilynyt pääosin 1800-luvun lopulle ajoittuva rakennusryhmä Valtatie 8:n varrella. Tupalan historia ulottuu 1700-luvun puoliväliin. Tilakokonaisuudella on erittäin suuri maisemallinen merkitys. Tilaan historiallisesti kuuluvia rakennuksia sijoittuu valtatie molemmiin puolin. Näyttävä päärakennus, joka sijaitsee aivan tien varressa ajoittuu 1800-luvun loppuun ja on säilynyt ulkoisesti 1930-luvun muutosasussaan. Alkuperäinen rakennusajankohta on edelleen havaittavissa. Pihapiirissä on lisäksi 1890-luvulla valmistunut osin luonnonkivi- ja hirsirunkoinen navetta sekä alaosaan kookkaista luonnonkivistä rakennettu, yläosaan salvottu luhtiaitta. Valtatie 8:n toisella puolella kallion päällä sijaitsee alkuperäisessä asussaan säilynyt luonnonkivirunkoinen, yläosaan salvottu viljamakasiini. Löytyntien varrella sijaitsee samoista materiaaleista toteutettu pajarakennus. Sekä makasiini että pajarakennus kuuluvat nykyään eri omistukseen kuin varsinainen pihapiiri.

Luokka A: Suojeltava kohde.

Arviointi koskee sekä pihapiirin iästä rakennuskantaa että Valtatie 8:n varrella olevaa makasiinia sekä Löytyntien varren pajarakennusta.

Erittäin hyvin säilynyt 1800-1900-lujen vaihteen rakennusryhmä maisemallisesti merkittävässä ja näkyvässä paikassa aivan Valtatie 8:n varrella. Tilan historia ulottuu 1700-luvun puoliväliin. Maisemallisesti ja rakennushistoriallisesti merkittävimmät rakennukset ovat melko näyttävä vuonna 1898 valmistunut päärakennus, navetta 1890-luvulta sekä valtatie toisella puolella sijaitseva luonnonkivirunkoinen makasiini. Pihapiiriin kuuluu myös osittain kookkaista luonnonkivistä kasattu kookas luhtiaitta.

Kohteella on erittäin tärkeä merkitys Unajan valtakunnallisesti merkittävässä kulttuuriympäristössä.

Arvot: Rakennushistoriallinen Maisemallinen

57. Löytty 684-413-1-62

1900-luvun puolivälin maatila, jonka historia ulottuu 1800-luvun loppuun. Tilan päärakennus on siirretty nykyiselle paikalleen Tupalasta aikaisemman tuhouduttua tulipalossa. Eläinsuojia ja muita ulkorakennuksia on valmistunut 1950-luvun aikana. Alkuperäisiä rakennuksia on tallella ainoastaan 1890-luvulla valmistunut aitta sekä sen vieressä, nykyään jo sortunut kellari 1800-luvun lopusta. Tilaan kuuluu myös 1950-luvulla valmistunut suuli sekä 1970-luvulla valmistunut kuivuri.

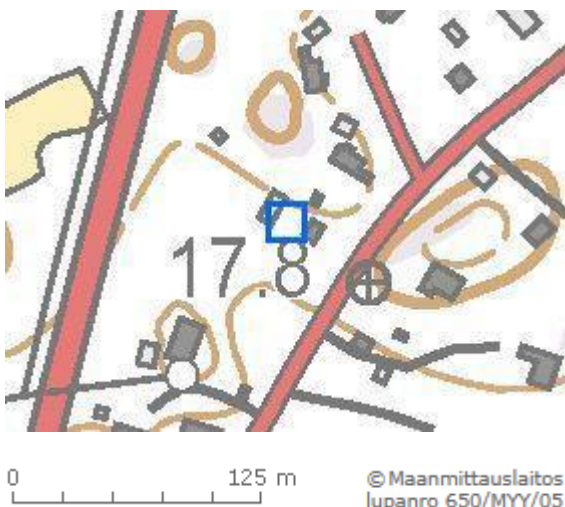
Nykyään autiona oleva tila on eheä kokonaisuus ja rakennukset ovat hyvin säilyneitä. Päärakennus edustaa tyylillisesti enemmän 1800-luvun rakentamista.

Luokka B: Lievemmin suojeltava kohde

Pihapiiri on säilynyt erittäin hyvin 1950-luvun asussaan ja rakennukset muodostavat eheän kokonaisuuden. Rakennukset ovat säilyneet ulkoisesti lähes autenttisinä, mutta ovat päässeet osittain jo rapistumaan. Päärakennus on siirretty nykyiselle paikalleen 1940-luvulla, mutta alkuperäinen 1800-luvun rakennusajankohta on edelleen selkeästi havaittavissa. 1890-luvulla rakennettu aitta on myös säilynyt hyvin.

Tilan historiallinen arvo liittyy sodan jälkeiseen siirtolaisten pika-asutuslakiin.

Arvot: Rakennushistoriallinen
Historiallinen (sosiaalhistoriallinen, pika-asutuslaki)

58. Peltomaa 684-413-5-62

1910-20-luvun mäkitupamainen asuintontti maisemallisesti merkittävällä paikalla Löytyntien varressa. Tontilla on pieni tuvan ja kamarin käsittävä hirsirunkoinen asuinrakennus, joka on valmistunut vuonna 1917. Rakennuksen nykyinen ulkoasu on säilynyt tyylillisesti 1920-luvun asussaan. Asuinrakennuksen lisäksi tontilla on 1920-luvulla valmistunut pääosin hyvin säilynyt entinen navetta sekä ilmeisesti samoihin aikoihin ajoittuva luonnonkivirunkoinen maakellari. Pihapiirin ulkopuolella sijaitsee saunarakennus, jota on kunnostettu lähivuosina.

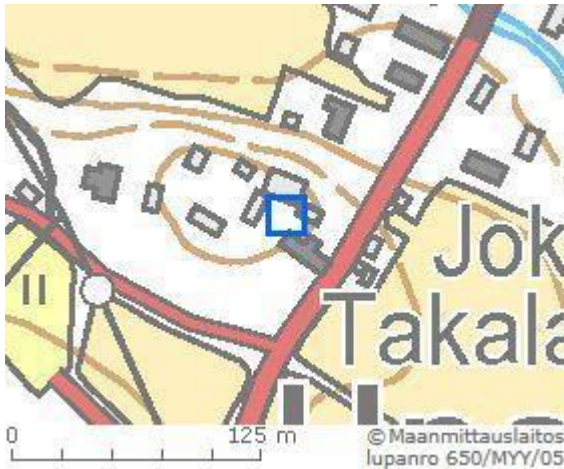
Eheä pieni asuintilakokonaisuus, joka edustaa Unajan kylä melko runsasta hyvin säilynyttä 1900-luvun alkupuolen rakentamista.

Luokka B: Lievemmin suojeltava kohde.

Edustaa lähiympäristön vanhinta mäkitupamaista rakentamista. Tontti on vaatimaton ja pienimuotoinen, mutta hyvin säilyneenä muodostaa eheän kokonaisuuden historiallisesti arvokkaan Löytöntien varteen. Edustaa Unajan alueen melko runsasta, hyvin säilynyttä 1900-luvun alkupuolen rakennuskantaa. Kohteen ajallinen irrallisuus sekä asuinrakennuksessa toteutetut muutokset laskevat kokonaisarvosanaa.

Arvot: Rakennushistoriallinen
Maisemallinen

60. Takala (Unaja) 684-413-5-438

Pääosin erittäin hyvin säilynyt kantatilan 1800-luvun rakennuskokonaisuus, joka sijaitsee keskeisellä paikalla Unajan kylätontilla ja vaikuttaa koko valtakunnallisesti merittävään kulttuurimaisemaan. Tontilla on kookas ja näyttävä, alun perin 1850-luvulla valmistunut päärakennus, jonka nykyinen 1900-luvun alkua jäljittelevä ulkoasu on toteutettu lähivuosina. Tontilla on lisäksi toinen asuinrakennus, joka on valmistunut vuoden 1900 paikkeilla ja säilynyt poikkeuksellisen hyvin. Ulkorakennukset, kuten 1890-luvulla valmistunut navetta, ovat iäkkäitä ja hyvin hoidettuja. Rakennuksia on korjattu alkuperäisilmettä kunnioittaen. Kylämiljöön kannalta merkittävämät ulkorakennukset ovat kaksi aittaa ja maakellari, jotka sijaitsevat pihapiiriä vastapäätä Unajantien varrella. Koko rakennusryhmä erottuu selkeästi Valtatie 8:lle.

Luokka A: Suojeltava kohde.

Arviointi koskee pihapiirin iäkästä rakennuskantaa sekä tien varren aitta- ja kellarirakennuksia.

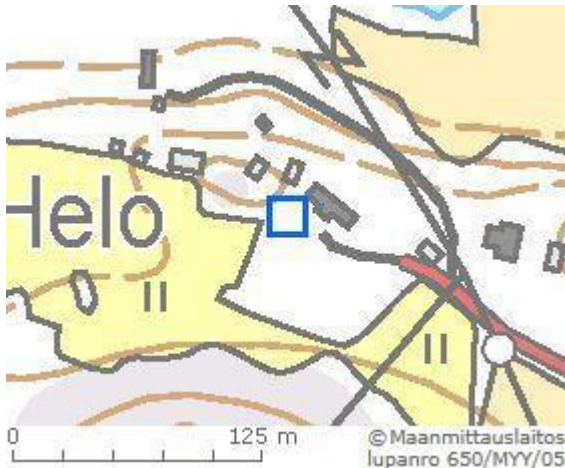
Erittäin hyvin säilynyt kantatila valtakunnallisesti merkittävässä kulttuuriympäristössä. Rakennusryhmällä on maisemallisesti merkittävä rooli Valtatie 8:n varrella avautuvassa historiallisessa viljelymaisemassa. Tontilla on kookas ja näyttävä, alun perin 1850-luvulla valmistunut päärakennus sekä lisäksi toinen asuinrakennus, joka on valmistunut vuoden 1900 paikkeilla ja säilynyt poikkeuksellisen hyvin. Ulkorakennukset pääosin ovat iäkkäitä ja hyvin hoidettuja.

Rakennuksia on korjattu alkuperäisilmettä kunnioittaen. Kylämiljöön kannalta merkittävämät ulkorakennukset ovat kaksi aittaa ja maakellari, jotka sijaitsevat pihapiiriä vastapäätä Unajantien varrella.

Rakennusryhmä on koko valtakunnallisesti merkittävän kulttuuriympäristön tärkeimpiä sekä rakennushistoriallisesti että maisemallisesti.

Arvot: Rakennushistoriallinen
Maisemallinen

61. Helo 684-413-6-126

1600-luvulta peräisin oleva kantatila Unajan historiallisen kylätontin laidalla Tilalla harjoitettiin maataloustoimintaa 1990-luvulle saakka. 2000-luvulla tilan pihapiiri sekä välitön lähiympäristö muutettiin Unajan viihdepuistoksi, jolloin alueelle valmistui muun muassa leirintäalue sekä kesäteatteri katso-moineen. Maataloustoiminnasta sekä historiasta kertovat ulkorakennukset ovat pääosin hävinneet. Piha-alueella on tallella joitakin iäkkäämpiä aittoja, jotka ovat ilmeisesti ainakin osittain siirretty nykyisille paikoilleen.

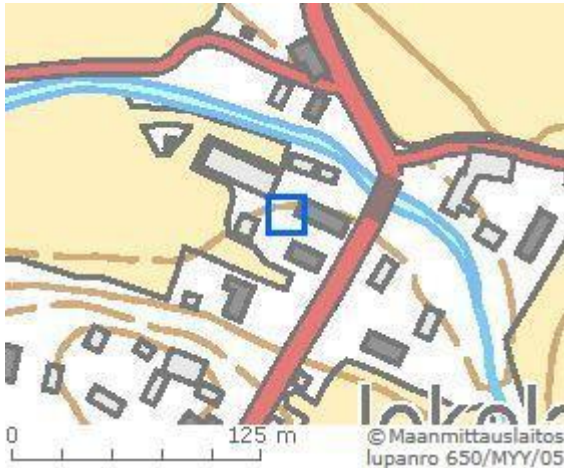
Päärakennus edustaa 1900-luvun alun rakennustyyliä ja on säilynyt runkomalliltaan sekä tyyllisesti melko hyvin. Rakennus on remontoitu ulkoisesti täysin 2000-luvulla. Päärakennuksella sekä joillakin säilyneillä ulkorakennuksilla on edelleen maisemallista arvoa Unajan valtakunnallisesti merkittävässä kulttuuriympäristössä.

Luokka B: Lievemmin suojeltava kohde.

Kantatila Unajan kylätontin laidalla maisemallisesti erittäin merkittävällä paikalla. Vuonna 1902 valmistunut melko kookas hirsirunkoinen päärakennus on kokenut ulkoisesti mittavan remontin lähivuosina. Alkuperäinen rakennusajankohta on edelleen havaittavissa ja rakennuksella on tärkeä merkitys valtakunnallisesti merkittävässä Unajan kulttuuriympäristössä. Pihapiirin toiminnalliset jäljet ovat hävinneet viime vuosien aikana viihdepuistotoiminnan seurauksena. Nämä muutokset laskevat kohteen kokonaisarvoa. Entisenä kestikievarina Helon tilalla on elinkeinohistoriallista arvoa.

Arvot: Rakennushistoriallinen
Elinkeinohistoriallinen
Maisemallinen

62. Rantala 684-413-5-366

1700-luvun maatila keskellä Unajan historiallista kylätonttia. Tilan jäljellä olevat rakennukset ajoittuvat 1800-luvun puoliväliin sekä 1900-luvulle ja muodostavat hyvin hoidetun, maisemallisesti eheän ja erittäin merkittävän kokonaisuuden Unajanjoen rannalla vanhan kivistien vieressä. Rantala on tärkeä osa Unajan valtakunnallisesti merkittävää kulttuuriympäristöä.

Tilaan kuuluu 1800-luvun puolivälin paikkeilla valmistuneet päärakennus sekä syytinkiasuinrakennus, jotka sijoittuvat päädyt tielle päin. Varsinkin jälkimmäinen on säilynyt erittäin hyvin 1900-luvun alkupuolen muutosasussa ja on lähiympäristön rakennushistoriallisesti ja maisemallisesti merkittävimpiä rakennuksia. Päärakennuksessa 1980-90-lukujen taitteessa toteutetut muutokset antavat hieman uudisrakennusmaisen ilmeen. Tontilla on lisäksi 1950-luvun asussa säilynyt navetta, luhtiaitta, joka on siirretty paikalleen 1960-luvulla, 1900-luvun alkupuolen saunarakennus sekä puuhuone 1960-luvulta.

Luokka A: Suojeltava kohde.

Arviointi koskee pihapiirin rakennuskantaa.

Hyvin säilynyt maisemallisesti erittäin merkittävä tila, jonka historia ulottuu 1700-luvun puoliväliin. Tilan rakennuksilla on tärkeä rooli Unajan valtakunnallisesti merkittävässä kulttuuriympäristössä sekä Unajan kylämiljöössä. Varsinkin ns. syytinkiasuinrakennus on koko kyläalueen rakennushistoriallisesti ja maisemallisesti merkittävimpiä. Kokonaisuudessaan Rantalan iältään kirjavahko rakennuskanta muodostaa hyvin eheän ja hoidetun kokonaisuuden.

Arvot: Rakennushistoriallinen
Maisemallinen

63. Uusikartano 684-413-16-4

1800-luvun maatala maisemallisesti erittäin merkittävällä ja näkyvällä paikalla Unajan kylätontin reunassa peltoaukean keskellä. Tilan historia ulottuu 1700-luvun puoliväliin. Tila on siirretty nykyiselle paikalleen 1870-luvulla.

Tontilla on alun perin 1870-luvulla valmistunut päärakennus, jota on laajennettu 1990-luvulla. Alkuperäinen rakennusajankohta on havaittavissa edelleen muutoksista huolimatta. Lisäksi pihapiiriin kuuluu 1800-luvun lopulla valmistunut luonnonkivi- ja hirsirunkoinen navetta, vanha aitta, puuhuone sekä 1960-luvulla valmistunut työhuone- ja autotallirakennus. Rakennusryhmä muodostaa eheän ja maisemallisen kokonaisuuden.

Luokka A: Suojeltava kohde.

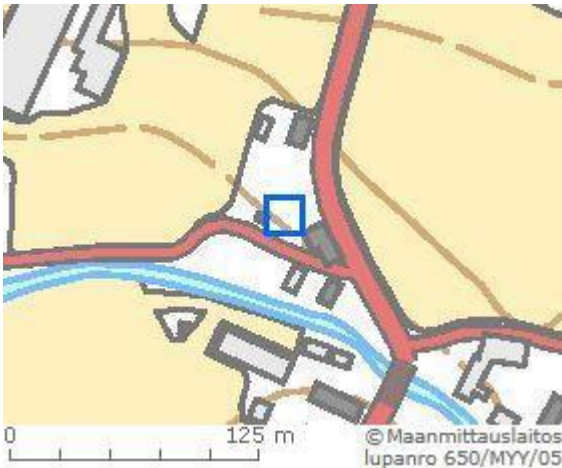
Arviointi koskee pihapiirin iäkstä rakennuskantaa.

Erittäin hyvin säilynyt tilakokonaisuus maisemallisesti merkittävällä ja näkyvällä paikalla. Rakennuskanta sijaitsee peltoaukean keskellä ja erottuu selkeästi Valtatie 8:lle. Rakennuksen ovat säilyneet pääosin hyvin. Varsinkin päärakennus, vanha aitta sekä navettarakennus ovat merkittäviä alueen miljöönn kannalta. Päärakennuksen muutoksista huolimatta maisemallinen sijainti vaikuttaa kohteen arvoon.

Tärkeä osa valtakunnallisesti merkittävää kulttuuriympäristöä.

Arvot:
Rakennushistoriallinen
Maisemallinen

65. Riihikarsina (Unajan entinen osuuskauppa) 684-413-5-67

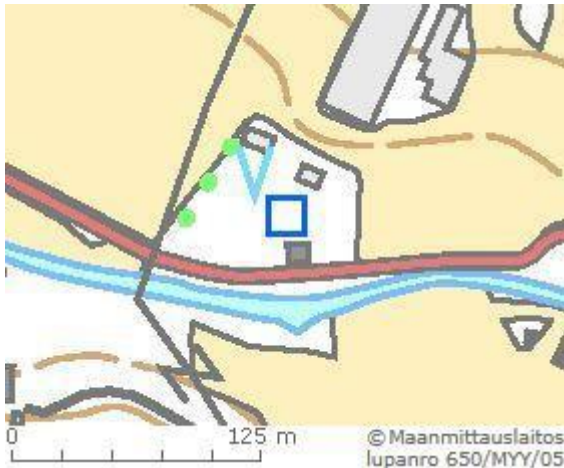
Entinen Unajan osuuskaupan liiketontti maisemallisesti näkyvällä paikalla Unajan historiallisella kylätontilla valtakunnallisesti merkittävässä kulttuuriympäristössä. Tontilla on jäljellä nykyään ainoastaan entinen asuin- ja liikerakennus, joka on nykyään muutettu ainoastaan asuinkäyttöön. Rakennus on liiketoiminta-aikoina kokenut runsaasti muutoksia ja se on laajennettu nykyiseen runkomalliinsa ilmeisesti vuonna 1946. Julkisivun aukotus on muuttunut moneen otteeseen. Rakennuksessa oli inventointihetkellä ulkoinen muutos vielä keskeneräinen. Muutoksen seurauksena rakennuksen toiminnalliset ja elinkeinohistorialliset piirteet ovat hävinneet kokonaan. Kokonaisuus on uudisrakennusmainen, vaikka tyylipiirteet onkin pyritty toteuttamaan 1900-luvun alkupuolen hengessä.

Luokka B: Lievemmin suojeltava kohde.

Riihikarsina kuuluu Unajan historiallisen kylätontin rakennusryhmään, joka on tärkeä osa Unajan valtakunnallisesti merkittävää kulttuuriympäristöä. Rakennus oli kokenut mittavia muutoksia jo liiketoiminnan aikana. Nykyiset muutokset ovat kuitenkin hävittäneet toiminnalliset jäljet sekä niiden kerroksellisuuden kokonaan. Nykyinen tietyllä tapaa ylikorjattu ulkoasu on uudisrakennusmainen. Muutoksista huolimatta kokonaisarvo nostaa kohteen maisemallinen merkitys ja sijainti valtakunnallisesti merkittävässä kulttuuriympäristössä sekä kohteen elinkeinohistorialliset arvot.

Arvot: Maisemallinen
Historiallinen (elinkeinohistoriallinen)

66. Rantamaa (Unaja) 684-413-6-9

Erittäin hyvin säilynyt 1920-30-luvun vaihteen asuintontti maisemallisesti näkyvällä paikalla Unajan historiallisen kylätontin ympäristössä Lätäköntien varrella. Tontilla on suurelta osin autenttisenä säilynyt hirsirunkoinen asuinrakennus, joka edustaa tyyllisesti melko tyypillistä 1920-30-luvun asuinrakentamista. Lisäksi tontilla on asuinrakennuksen kanssa samoihin aikoihin valmistunut entinen eläinsuoja-/saunarakennus sekä vuonna 2012 valmistunut uusi sauna.

Rantamaa sijaitsee Unajan valtakunnallisesti merkittävässä kulttuuriympäristössä ja edustaa Unajan alueen erittäin hyvin säilynyttä 1920-30-lukujen rakennuskantaa.

Luokka A: Suojeltava kohde.

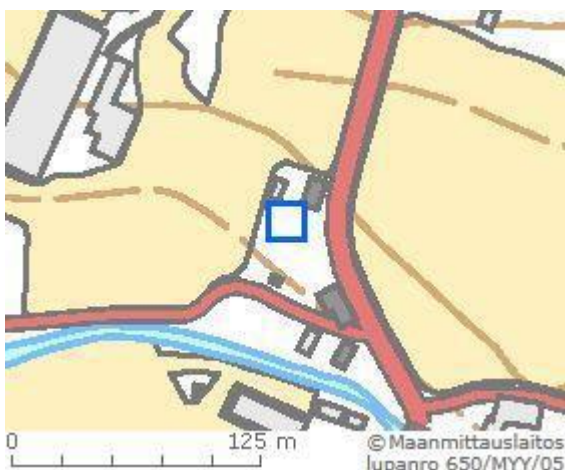
Arviointi koskee asuinrakennusta sekä iäkästä ulkorakennusta.

Erittäin hyvin säilynyt 1920-30-lukujen vaihteen asuintontti Unajan valtakunnallisesti merkittävässä kulttuuriympäristössä. Asuinrakennus on säilynyt poikkeuksellisen hyvin lähes autenttisessa asussa. Rakennus edustaa Unajan alueen erittäin hyvin säilynyttä aikansa asuinrakentamista. Myös samoihin aikoihin valmistunut ulkorakennus on säilynyt pääosin hyvin ja alkuperäinen rakennusajankohta on edelleen havaittavissa. Uusi saunarakennus ei riko eheää kokonaisuutta.

Tontti erottuu melko kauas peltoaukeiden laidalla ja on sekä rakennushistoriallisesti että maisemallisesti erittäin merkittävä Unajan kylämiljöössä.

Arvot: Rakennushistoriallinen
Maisemallinen

68. Lähtelä 684-413-6-10

Maisemallisesti merkittävällä paikalla sijaitseva lohkokiviperustainen, hirsirunkoinen ja satulakattoinen asuinrakennus, joka on valmistunut vuonna 1905. Rakennus edustaa tyyllisesti melko tyyppillistä aikansa asuinrakentamista. Vuoraus edustaa 1900-luvun alkupuolta. Sisäpihan puolella on kaunis mutterikuisti, jossa on erittäin koristeelliset ikkunat. Nykyinen ulkoasu on hiljattain uusittu vuorauksen ja ikkunoiden osalta vanhan mallin mukaisesti. Julkisivu on tämän vuoksi hieman uudisrakennusmainen. Maisemallinen merkitys on edelleen kiistaton.

Luokka A: Suojeltava kohde.

Arviointi koskee asuinrakennusta.

Vuonna 1905 valmistunut rakennus on säilynyt runkomalliltaan sekä tyyllisesti hyvin. Hiljattain toteutettu vuorauksen ja ikkunoiden samanaikainen uusiminen vaikuttaa hieman liioitetulta korjaukselta ja antaa rakennukselle vielä uudisrakennusmaisen piirteen. Korjaus on kuitenkin toteutettu vanhan mallin mukaisesti. Kaunis mutterikuisti on säilynyt ulko-ovea lukuun ottamatta alkuperäisenä.

Kohde on tärkeä osa Unajan historiallista kylätonttia sekä sen miljöötä valtakunnallisesti merkittävässä kulttuuriympäristössä. Rakennukset erottuvat kauas. Vaikka julkisivu vaikuttaa "ylikorjatulta", niin asuinrakennuksen keskeinen maisemallinen sijainti arvoympäristössä vaikuttaa arvoluokkaan. Nahkurin rakentamana tontilla on myös elinkeinohistoriallista arvoa.

Arvot: Rakennushistoriallinen
Historiallinen (elinkeinohistoriallinen)
Maisemallinen

69. Pukkala 684-413-3-33

1800-luvun lopun tila maisemallisesti merkittävällä paikalla mäellä peltoaukeiden keskellä. Tila on ollut asumattomana jo vuosikausia ja rakennukset toimivat lähinnä varastoina. Tontilla on erittäin hyvin säilynyt 1800-luvun lopulla valmistunut hirsirunkoinen päärakennus, jossa on kaksiharjainen kuisti. Lisäksi tontilla on myös 1800-luvun lopulla valmistunut navettarakennus sekä komea lohkokivirunkoinen makasiini. Muut rakennukset ovat joko muutettuja tai kokonaan uusia, kuten kookas 1980-luvulla valmistunut varastorakennus.

Kohteella on maisemallista merkitystä valtakunnallisesti merkittävässä Unajan kulttuuriympäristössä.

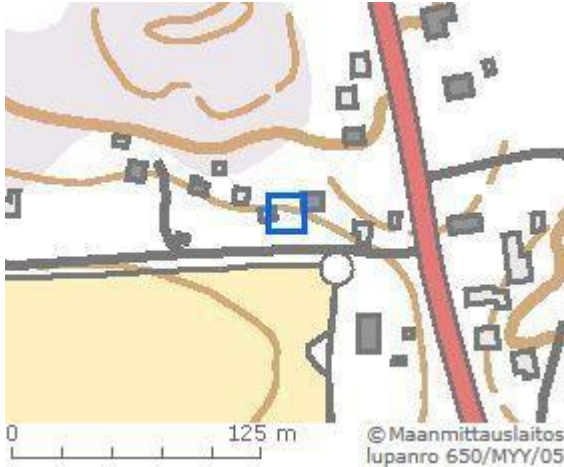
Luokka B: Livemmin suojeltava kohde

Maisemallisesti erittäin merkittävällä paikalla sijaitseva 1800-luvun lopun maatilakokonaisuus, jonka 1900-luvun alkupuolen muutosasussaan säilynyt päärakennus, navetta sekä makasiinirakennus ovat säilyneet erittäin hyvin. Pihapiiristä on kuitenkin hävinnyt runsaasti vanhaa rakennuskantaa ja toiminnalliset jäljet ovat samalla hävinneet. Pihapiiri on asumaton ja varastomainen.

Päärakennus on maisemallisesti erittäin merkittävä Unajan valtakunnallisesti merkittävässä kulttuuriympäristössä.

Arvot: Rakennushistoriallinen
Maisemallinen

70. Kivistö 684-413-3-2

Pieni mäkitupatyypinen asuintila mitä ilmeisimmin 1920-luvulta. Tontilla on hirsirunkoinen ja satulakattainen asuinrakennus, joka on säilynyt tyyllisesti hyvin, sekä osittain hirsirakenteinen saunan, puuhuoneen ja käymälän käsittävä rakennus. Lisäksi tontilla on mahdollisesti eläinsuojana (kanala tai vast.) toiminut ulkorakennus. Molemmat ulkorakennukset ajoittuvat samoihin aikoihin asuinrakennuksen kanssa.

Kiinteistö ei ole vakituksessa asuinkäytössä. Mahdollisesti kesäasuntona.

Luokka A: Suojeltava kohde.

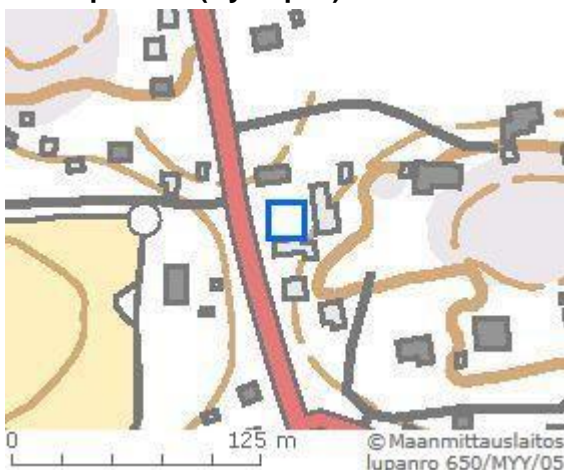
Arviointi koskee asuinrakennusta sekä saunarakennusta.

Erittäin hyvin säilynyt pieni asuintalapihapiiri, joka ajoittuu mitä ilmeisimmin 1900-luvun alkupuolelle, mahdollisesti 1920-luvulle. Rakennukset ovat säilyneet suurelta osin autenttisina. Pienet muutokset, kuten asuinrakennuksen poikkeavan pieni kuisti, ovat jo iäkkäitä.

Kivistö sijaitsee maisemallisesti merkittävällä ja näkyvällä paikalla valtakunnallisesti merkittävässä kulttuuriympäristössä.

Arvot:
Rakennushistoriallinen
Maisemallinen

71. Repomäki (Kylänpää) 684-413-5-405

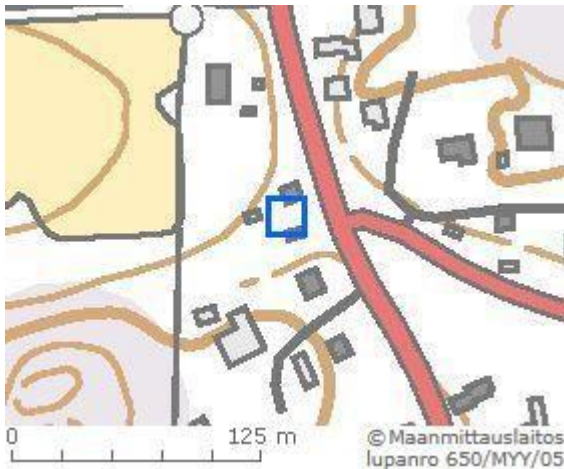
Maisemallisesti erittäin merkittävällä paikalla aivan tien varressa sijaitseva iältään melko kirjava rakennuskokonaisuus, joka on säilynyt pääosin hyvin. Pääosassa on 1920-luvun muutokset sekä rakennuskanta. Päärakennus on säilynyt ulkoasultaan pääosin 1920-luvun muutosasussaan ja edustaa yksityiskohdiltaan hieman poikkeavaa tyyliä. Myös tilan ulkorakennukset ovat pääosin hyvin säilyneitä. Rakennusryhmällä on erittäin tärkeä merkitys Unajantien varren maisemaan. Rakennuskanta on kuitenkin iältään melko kirjavaa ja päässyt osittain huonoon kuntoon.

Repomäki sijaitsee Unajan valtakunnallisesti merkittävässä kulttuuriympäristössä.

Luokka B: Lievemmin suojeltava kohde.

Arvot:
Rakennushistoriallinen
Maisemallinen

72. Kaihola ja Kaihola II 684-413-5-69 ja -344

Mitä ilmeisimmin 1930-luvulta oleva asuintontti maisemallisesti merkittävällä paikalla Unajantien varrella Varelantien risteystä vastapäätä. Tontilla oleva asuinrakennus on säilynyt tyyllisesti erittäin hyvin ja edustaa ulkoisesti melko tyypillistä 1920-30-luvun asuinrakentamista. Rakennusta on kuitenkin kunnostettu lähivuosisikymmeninä.

Tontin asuinrakennus on maisemallisesti merkittävä Valtakunnallisesti merkittävässä Unajan kulttuuriympäristössä.

Luokka B: Lievemmin suojeltava kohde.

Kaiholan tontti sijaitsee maisemallisesti erittäin merkittävällä paikalla Unajantien varrella valtakunnallisesti merkittävässä kulttuuriympäristössä. Mitä ilmeisimmin 1930-luvulle ajoittuva asuinrakennus on säilynyt pääosin tyyllisesti hyvin. Lähivuosisikymmeninä toteutetut muutokset laskevat kuitenkin kokonaisarvoa. Pihapiirin toiminnallisesta historiasta ei ole myöskään jäänyt jälkiä.

Kohde edustaa lähialueen osin hyvin säilynyttä 1900-luvun alkupuolen rakennuskantaa.

Arvot:
Rakennushistoriallinen
Maisemallinen

73. Satomäki 684-413-5-9

1900-luvun alun käsityöläisen asuintontti Varelantien varrella Valtatie 8:n itäpuolella. Tontilla on alun perin vuonna 1900 valmistunut asuinrakennus, jota on laajennettu nykyiseen runkomalliinsa 1950-luvulla ja muutettu merkittävästi 1990-2000-luvulla. Lisäksi tontilla on hyvin säilyneet 1920-luvulla valmistunut saunarakennus sekä vuonna 1937 valmistunut puusepän työtupa. Uudempi saunarakennus on valmistunut vuonna 1965.

Satomäki sijaitsee Unajan maakunnallisesti merkittävässä kulttuuriympäristössä.

Luokka B: Lievemmin suojeltava kohde.

Tontin päärakennus on kokenut mittavia muutoksia ja alkuperäinen rakennusajankohta ei ole enää havaittavissa. Sen sijaan vanha työtuparakennus on säilynyt hyvin tyyllisesti alkuperäisessä asussaan. Myös tontin iäkäs saunarakennus on säilynyt. Muutokset päärakennuksessa vaikuttavat kohteen kokonaisuuteen. Maisemallisen merkityksen lisäksi kohteella on elinkeinohistoriallista arvoa. Työtupa edustaa alueen harvoja säilyneitä käsityöläisten verstaarakennuksia.

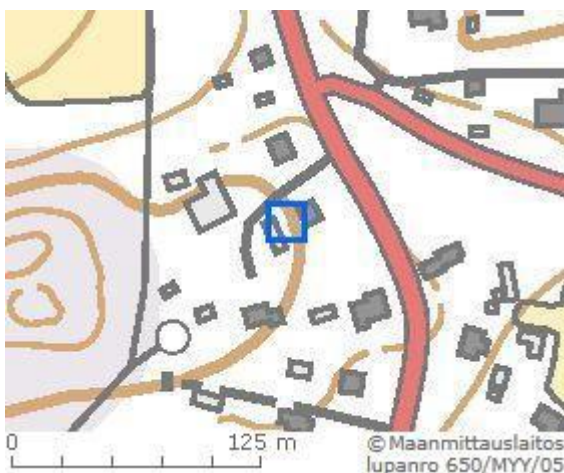
Kohde sijaitsee Unajan maakunnallisesti merkittävässä kulttuuriympäristössä.

Arvot:

Maisemallinen

Historiallinen (elinkeinohistoriallinen)

74. Kanerva 684-413-5-51

1930-luvun asuintontti maisemallisesti merkittävällä paikalla Unajantien varrella. Tontilla on 1920-30-lukujen vaihteessa valmistunut hirsirakenteinen ja satulakattoinen asuinrakennus, joka edustaa rakennusajankohdalleen melko tyyppillistä asuinrakentamista sekä samoihin aikoihin valmistunut saunarakennus. Molemmat rakennukset ovat kokeneet jonkin verran muutoksia vuosien varrella, mutta varsinkin asuinrakennuksen alkuperäinen rakennusajankohta on edelleen selkeästi havaittavissa.

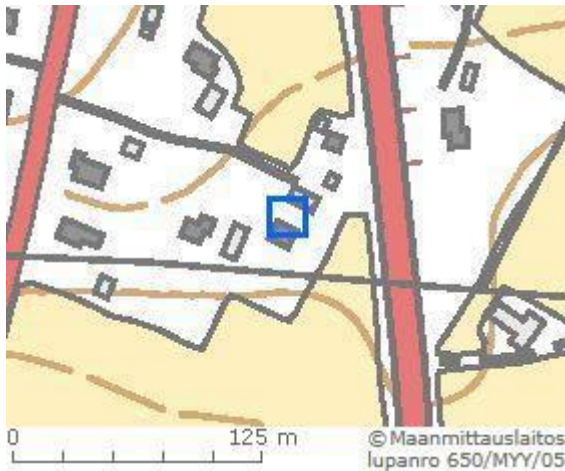
Kanervan tontti kuuluu valtakunnallisesti merkittävään kulttuuriympäristöön.

Luokka B: Lievemmin suojeltava kohde.

Kanervan tontti sijaitsee maisemallisesti näkyvällä ja merkittävällä paikalla valtakunnallisesti merkittävässä kulttuuriympäristössä. Viime vuosina ulkoisesti täysin peruskorjattu rakennus on säilynyt edelleen alkuperäisessä runkomallissaan sekä myös tyylillisesti ja alkuperäinen rakennusajankohta on edelleen selkeästi havaittavissa. Rakennuksessa on melko yksilöllinen mutteerin mallinen kuisti.

Sekä asuinrakennuksessa että aikanaan myös ulkorakennuksessa toteutetut muutokset laskevat kuitenkin rakennushistoriallista arvoa.

76. Väliketo 684-413-5-77

1930-luvun hyvin säilynyt asuintontti maisemallisesti merkittävällä paikalla Valtatie 8:n välittömässä läheisyydessä. Tontilla on pääosin hyvin säilynyt hirsirunkoinen ja satulakattoinen asuinrakennus, joka on valmistunut J.A. Suomisen suunnittelemana 1930-luvun alussa. Rakennus edustaa rakennusajankohdalleen tyypillistä asuinrakentamista. Lisäksi tontilla on vuonna 1938 valmistunut hirsirunkoinen sauna- ja eläinsuojarakennus, joka on säilynyt myös hyvin.

Valtakunnallisesti merkittävässä kulttuuriympäristössä sijaitseva kohde edustaa Unajan alueen hyvin säilynyttä 1920-30-luvun rakennuskantaa.

Luokka A: Suojeltava kohde.

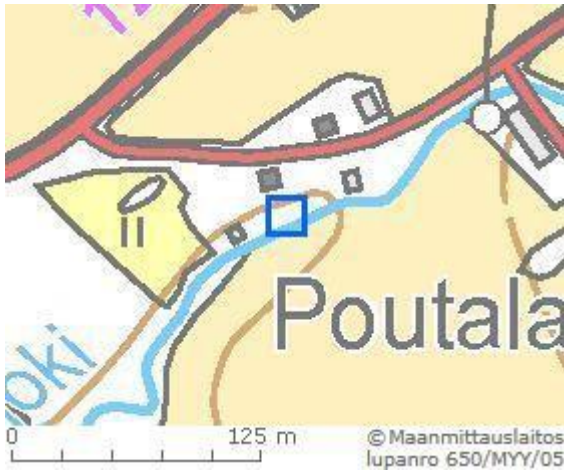
Arviointi koskee asuinrakennusta ja ulkorakennusta.

Erittäin hyvin säilynyt ja hoidettu 1930-luvun asuintontti maisemallisesti merkittävällä paikalla Valtatie 8:n varrella. Tontilla oleva asuinrakennus edustaa runkomalliltaan tyypillistä aikansa asuinrakentamista, mutta on rakennustaiteellisesti hieman korkealaatuisempi. Tämä selittyy rakennusmestari-suunnittelijalla. Ulkorakennus on myös säilynyt hyvin ja rakennukset muodostavat eheän ajallisen kokonaisuuden. Rakennuksessa toteutetut ulkoiset muutokset ovat pääosin pieniä. Uusitut ikkunat, vaikka alkuperäisen mallin mukaan, ovat kuitenkin hieman ristiriidassa muuten hyvin säilyneeseen ulkoasuun. Nämä muutokset eivät kuitenkaan laske kokonaisarvoa.

Valtakunnallisesti merkittävässä kulttuuriympäristössä sijaitseva tontti edustaa Unajan alueen melko runsasta hyvin säilynyttä 1920-30-lukujen rakennuskantaa.

Arvot: Rakennushistoriallinen
Maisemallinen

77. Tievainio 684-413-4-100

Erittäin hyvin säilynyt 1930-40-luvun vaihteen asuintila Vähä-Unajantien varrella. Tontilla on lähes autenttissa asuissaan säilynyt vielä klassistisia piirteitä omaava rankorakenteinen ja satulakattoinen asuinrakennus, jonka runkomalli edustaa rakennusajankohdalleen tyypillistä kuutiomaista ratkaisua. Tontilla on lisäksi alkuperäisessä asuissaan säilynyt saunan ja kamarin käsittävä pieni rakennus sekä entisen eläinsuojarakennus, jota on aikanaan lyhennetty.

Tontti on nykyään kesäasukäytössä.

Luokka A: Suojeltava kohde.

Arviointi koskee asuinrakennusta ja saunarakennusta.

Poikkeuksellisen hyvin säilynyt 1930-40-lukujen vaihteen asuintontti valtakunnallisesti merkittävässä kulttuuriympäristössä. Rakennukset ovat säilyneet lähes autenttissa asuissaan ja hyvässä kunnossa. Kokonaisuudessaan puutarhamainen pihapiiri on hyvin säilynyt. Edustaa Unajan alueen erittäin hyvin säilyneitä 1900-luvun alkupuolen asuintontteja.

Arvot: Rakennushistoriallinen
Maisemallinen

78. Keskivainio 684-413-4-16

Maisemallisesti merkittävällä paikalla Vähä-Unajantiellä sijaitseva 1920-luvun asuintila. Rakennukset erottuvat selkeästi peltoaukean laidalla viereiselle Vasaraisiin johtavalle tielle. Tontilla on lähes autenttissa asuissaan säilyneet 1920-luvulla valmistunut hirsirunkoinen asuinrakennus, jossa on sekä jugend- että klassistisia piirteitä sekä 1940-luvulla valmistunut sauna- ja eläinsuojarakennus. Kokonaisuus on erittäin eheä.

Tontti kuuluu Unajan valtakunnallisesti merkittävään kulttuuriympäristöön.

Luokka A: Suojeltava kohde.

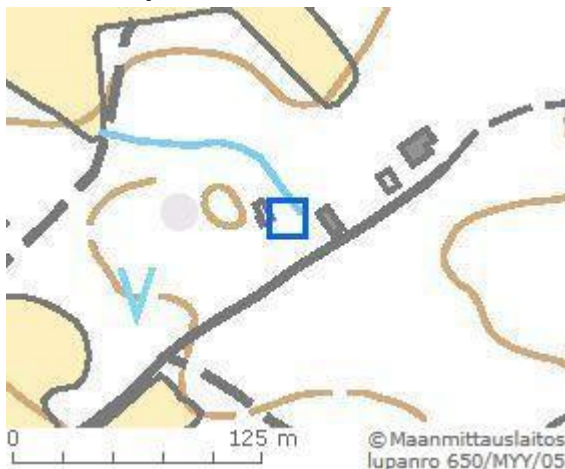
Arviointi koskee asuinrakennusta sekä ulkorakennusta.

Erittäin eheä asuintilakokonaisuus maisemallisesti merkittävällä paikalla. Sekä jugend- että klasistisia piirteitä omaava lähes autenttisesti asustaa säilynyt asuinrakennus edustaa Unajan erittäin hyvin säilynyttä 1920-30-lukujen rakennuskantaa. 1940-luvulla valmistunut sauna- ja eläin-suojarakennus on myös säilynyt alkuperäisessä asussaan.

Tontti kuuluu Unajan valtakunnallisesti merkittävään kulttuuriympäristöön.

Arvot:
Rakennushistoriallinen
Maisemallinen

80. Järvenpää 684-413-4-56

Unajan kylässä Valtatie 8:n itäpuolella sijaitseva 1800-1900-lukujen vaihteen hyvin säilynyt entinen Poutalan mäkitupa. Järvenpää sijaitsee melko sivussa Poutalan autiotilalta lähtevän kapeahkon Varustantien päässä. Tontilla on paritupapohjainen, pääosin hyvin säilynyt hirsirunkoinen asuinrakennus, jossa merkittävämpänä näkyvänä muutoksena voidaan mainita yksi 1950-luvulla muutettu ikkuna. Lisäksi tontilla on saunarakennus mahdollisesti 1900-luvun alusta, jota on 1970-luvulla laajennettu liiteriosalla.

Järvenpää edustaa alueen harvaa hyvin säilynyttä mäkitupa-/torppa-asutusta. Tontti sijaitsee valtakunnallisesti- ja maakunnallisesti arvokkaiden kulttuuriympäristöjen rajausten ulkopuolella.

Luokka B: Lievemmin suojeltava kohde.

Erittäin hyvin säilynyt vanha pienimuotoinen mäkitupa. Kuisti on säilynyt ulko-ovineen autenttisenä. Ainoat ulkoiset muutokset, kuten takasivulla oleva ikkuna, ajoittuvat 1950-luvulle. Nämä muutokset laskevat kuitenkin rakennushistoriallista arvoa. Vaikka tontti sijaitsee syrjässä sekä valtakunnallisen että maakunnallisen arvoalueen ulkopuolella, edustaa se lähialueen harvoja hyvin säilyneitä mäkitupa-/torpparakennuksia ja on siten rakennushistoriallisesti merkittävä.

Arvot:
Rakennushistoriallinen